

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

షష్ఠస్కంధము

ఐమ్మేర పోతనామాత్య విరచితము

పాణి నితే తవము

తెలువార-ప్రాంచి-తెనారి.

CI

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

బహుళ పోతనామాత్య విరచితము

షష్ఠ స్కంధము

పీఠిక

శ్రీ శేషాద్రి రమణకవులు

శతావధానులు - హనుమకోండ

ప్రవేశము - లఘుటీకలు

శ్రీ నాగలింగం వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు

విద్యా - అమృతలూరు

ప్రకాశకులు

వాణీనికేతనము

కాంధీనగరం — బెజవాడ

బ్రాంచి — తెనాలి

మాస

19

ఇతరులకు

ea
11

ఇందు పీఠిక, లఘుటీకా, చిత్రపటముల యొక్క

సర్వహక్కులు ప్రకాశకులవి.

జూలై 1939

కాశీ

ప్రకాశించినది

పరివేశము

అమృతమయ కవితావిలాసుడు, భక్త్యావేశమువంచితచిత్తుడు, ఆంధ్ర సారస్వతగగనాంగణరవి పోతనకవి తలుగులుకూర్చి, మెలుగులు చేర్చి, శ్రీభాగవతమును నిరవధిక సేవధిగా — అమృతవాహినిగా — ఆంధ్రావళికి ప్రసాదించినాడు. కారణవివేచన కిదియదను కాదు కాని — ఏలాగుననో తన్నిర్భిత గ్రంథరత్నమున — కొన్ని భాగములుత్పన్నములయినవి. అట్టిలు ప్తభాగములను నారయ, గంగన, సింగనకవులు మఱల యధాశక్తి పూరించిరి. మన ప్రస్తావనా విషయమగు షష్టస్కంధమునకు కర్త సింగన్న.

గోల్కొండజేశము నందలి నల్లగొండ మండలములోని ఏర్పూరు ఈతని జన్మస్థానము. ఆపస్తంబసూత్రుడు. శ్రీవత్సగోత్రుడు. ఏర్పూరి శాసనుడగు నెఱ్ఱనకుమారుడు వీరన ఈతని ముత్తాత. ఆతని పుత్రుడొరయ ఈతని తాత. కసువనయు ముమ్మడమ్మయు నీతని తల్లిదండ్రులు. వీరియపురు కుమారులు. పెద్దవాడు సింగన. రెండవవాడు తెలగన్న. 'శివపూజం దనరినవాడ, విష్ణు చరితామృతనిష్యంది పటువాగ్విలా సానందోత్తమానసుండ' అని తన్ను గుఱించి చెప్పకొనెను.

ఈతడు పోతన కవితామార్గము ననుసరించియే తనరచనను సాగింపనెంచెను. దానికి లక్ష్యములుగా ననేక పద్యములనుదహరింప వచ్చును.

కం. మోదంబై, పరిదూషిత, భేదంబై, శాంబరీద్ధ కిలికించిత దృగ్భేదంబై, బహుసౌఖ్యా, పాదంబై యొప్పువింధ్య పాదంబునకు. ప. స్కం.

కం. పుణ్యంబై, మునివల్లభ, గణ్యంబై, కుసుమఫలనికా యోత్థితిసాధ్యుణ్యమయినై మిశాఖ్యారణ్యంబునుతింపడగు నరణ్యంబులలో. [ప్ర]. స్కం.

కం. పుట్టితివజుతనువునఁ జే, పట్టితివి పురాణపురుషుభజనము పదముల్ మెట్టితివి దిక్కులందుదిముట్టితివిమహాప్రభోధమునమునినాథా! ప. స్కం. విడిచితిభవబంధంబుల నడచితి మాయావిమోహమైసేతమంబున్ నొడిచితి నరివర్గంబుల గడచితి నాజన్మదుఃఖ కర్మార్ణవము. ప్ర. స్కం.

పద్యముల పోలికల నరసితిమేని, పోతనకవిత సింగన రచనయందు తన ప్రాభవము ద్రల నెట్లంకిత మొనర్చుకొన్నదో తెలియఁగలము. ఈతనిది పోతనవలె నిసర్వమధురమగు ధార కాదు. ఈతని యనుప్రాసములు పోతన వాని వోలె రసావేశతరంగితములై. తఱతీపులకు, నందచందములకు తావలములు కాక ప్రయత్న సాధ్యములును, శోభాపరిహీయమాణములును నైయున్నవి.

ఇందలి వర్ణనములు కొన్ని మూలముకన్న పెంచి, వ్రాయఁబడి, తెలుగు నుడి

కా మను, కుర్చుకేసును, లోకజ్ఞానమును వెలార్చుచు, తన ప్రేమనములుగా మున్నవి. మధురమున విడిచిపట్టులు అమితచరితాదుల ముండఁగన్నట్లును. మఱి కొన్నియెడల — మూలమునందలి సంగ్రహవర్ణనములను అభివృద్ధి పరచుకొనినట్లు

సమాస భూయిష్టములగు విశేషములతో విరివించెను. కాని, వానియందు కవిపాండితీ విశేషమేకాని — మాధురీ సాధురీతులు గోచరింపవు.

వేదాంతవిషయములను తెలిగించి నపుడు ఈతఁడెక్కుడుగా నద్వైతమార్గమునే అవలంబించినాఁడు. కావున, శ్రీధరవ్యాఖ్యానమే ఈ తెలిగింపున ధారమై యుండఁగూఁపును. కాని, అందునఁగూడ పోతనవలె వ్యాఖ్యా విశేషముతో జారవిడువక, నాతివిపులముగా, విస్పష్టార్థ రమణీయముగాఁ బరివర్తింప లేకపోయెను. తెలిగింపు మూలముకన్న భిన్నముకూడను. అంతియ కాక, మూలమునందలి తత్త్వఘట్టములలోని సమాసములను అట్టులనే తెలుఁగున నిలిపియుంచుటచే భావవిఘ్నార్థి కొఱవడినది. అక్కడక్కడ సాంఖ్యాదిమతవివృత్తియును కలదుకాని అయ్యది సునిరూపితమును గాదు; సుసంపన్నమును గాదు.

భాగాంతరములవ్రాసిన సింగన నారనల కన్న నీతని కవితగుణవత్తరమనిచెప్పట కేమాత్రమును సందేహములేదు. న్యకల్పిత వర్ణన విశేషములుకూడ చాలవట్టు విషయస్వరూప వివరణముచణములయి, రసభావ విభాసురములయి, లలితములయి యున్నవి. ధారకూడ కుంటువడక లలితగుతులు దిద్దుకొనుచున్నది.

సమంజస సంస్కృతసాహితీ సంపన్నుడగు నీతని కవితయందు ఏలకో ఈ యలఁతి నెఱసులు కానవచ్చుచున్నవి.

క్రిక్కిరిసీజగంబునను

174. ప

చండబ్రహ్మాండ భేదోచ్చయజయరవముల్

272

మత్తేజోపబృంహితంబయి347. దానవవిద్విడంశజనితంబులమయ్యు501 మున్నగునవి యున్నను - అలఁతులగు నీనెఱసుల వలఁతులగు సరసులు ఈమహాప్రబంధ సారస్యమున పరిగణింపరు. కొన్ని వర్ణనములు కవియొక్క శ్రమను, శక్తియుక్తులను తెలియజేయుచు, రమణీయములై పోతన వర్ణనముల రూపుకోపులను పుడికిపుచ్చుకొన్నవి. తన సహజమార్గముననే - ఇతరుల తెన్నులకు ఆసలు చూపక - ఈకవిత తన నడకను సాగించినచో, ఇంతకన్న నందగించెడిదేమో!

సీ. మానిత తారుణ్యమదనతురంగులు కందర్ప విజయైకఖిడ్గలతలు.

సీ. తారహారపటీరధవళ దేహమువాని రమణీయ నీలాంబరంబువాని.

సీ. తగు శంఖచక్రగదాధరుండగువాని శ్రీవత్సకౌస్తుభ శ్రీలవాని.

సీ. సముచితఃశ్రుతిచర్చఁ జర్చింపనొల్లక సతికుచద్వయచర్చఁ జర్చచేయు.

శా. ఆ లీలావతి గండపాళికలపై హాసప్రసాదంబుపై.

మున్నగునవి యీతని మేలిరచనకు తార్కాణాలు; రసావేశ పరిణామములు; రసకజన భాగధేయములును.

అమృతలూఢు,

శ్రీ ప్రమాది ఆషాఢ శుక్లపూర్ణిమ.

ఇట్లు,

వేంకటేశ్వర శాస్త్రి.

భాగవతము షష్ఠస్కంధము:

చక్కని కైతతోడ నెఱుఁగఁ జూచునంబునఁ గావ్యరత్నముల్
బెక్కులొనర్పఁజాలినక • విత్వవిదుండయి, పోతరాజవాక్
సక్కులితాష్టమప్రసవ • సౌరభముల్ పునరుద్ధరించి పే
రెక్కిన సత్కవి ప్రవరు • నేర్చురి సింగన నెంతు నెమ్మదికొ.

ఎవ రెన్నికథలు చెప్పినను గారణ మేదైనను బమ్మెరపోతరాజు రచించిన సంపూర్ణభాగవతము ఖలమై పలువురుపూర్తిచేయవలసిన యవస్థ తటస్థించినది సత్యము. సంస్కరించి పూర్తిచేసిన నారయ, గంగన, సింగన, హరిభట్టు మున్నగువారు ఏక కాలమువారుకారు. ఏకప్రదేశవాసులు గారు. వీరిలో నొకరగు ఏర్పూరి సింగనకవి భాగవతములో అతివస్కంధము రచించెను కృత్యవతరణిక కవివంశవృత్తముతో నిది ప్రత్యేకకవికర్తృత్వ మనఁదగియున్నది. ఇట్లే హరిభట్టారకుఁడుగూడ షష్ఠస్కంధమునఁ బ్రత్యేక కృత్యాదితో రచించినాఁడు. శృంగారషష్ఠమనుపేర నొక షష్ఠస్కంధములోనిపద్యములు లక్షణగ్రంథములలోఁగనిపించుచున్నవి. వీరవరిరచనములకు సంబంధింపని షష్ఠస్కంధము అంధసాహిత్య పరిషత్తులోనున్నటుల నొకానొక నివేదికలోఁ జదివియుంటిమి. తాళపత్ర గ్రంథములలోఁ గొన్నింటియందు ఏర్పూరి సింగన వ్యక్తిత్వము దెలుపు పద్యములు గానరావు. ముదిత గ్రంథములకతన ఏర్పూరి సింగన నామము దిగంతవిశ్రాంతమైయున్నది.

ఏర్పూరి సింగన నియోగి బ్రాహ్మణుఁడు. శ్రీవత్స గోత్రుఁడు ఆపస్తంబి సూత్రుఁడు. ఈ కవిపూర్వుఁడగు ఎఱ్ఱన ఏర్పూరి శాసనుఁడు. అంధ్రదేశమునఁ బలు తావుల ఏర్పూరు అను గ్రామములు కలవు కవి నివాసమండేదియో యింతవఱకు నిశ్చయము కాలేదు. సింగనామాత్యుఁడు కసువయమంత్రి ముమ్మడమ్మల కుమారుఁడు. శివకేశవులయందు సమానభక్తిప్రపత్తులు గలవాఁడు. కవిపూర్వులలోఁ జరిత్రమునకా సంబంధించినవారు లేరు. సింగనామాత్యుఁడు కవిస్తుతిలో శ్రీవాధుని, బమ్మెర పోతరాజును స్మరించినాఁడు. అంతియగాదు పోతరాజును “పన్నగశాయికి సొమ్ములుగ వాక్య సంపదలు చూఱులుచేసిన వాడనియు భక్తితో నమ్మినవాడనియు భాగవత నెఱ్ఱికుడనియుఁ గవిపట్టపురాజనియుఁ బ్రశంసించినాఁడు. ఈ ప్రశంసాపద్ధతిఁజూడఁ బోతరాజుతో నీకవికేదేని సన్నిహిత సంబంధముండునని తోచుచున్నది. పోతరాజు కవిపట్టపురాజని సింగనామాత్యుఁడు జెప్పట సార్థకము సరసతరము.

సింగనామాత్యుఁడు తనకు భారతి “కల్లతనంబులేక పాడకట్టి”నదనిచెప్పినాఁడు. సమస్తభోగపరాయణుఁడగు నీకవి సునిద్రలోనుండ సరస్వతి ప్రత్యక్షమయ్యెను. అప్పుడు కవి విష్ణుశక్తి కము రచించి చదువఁగా నానందించెను. నాటనుండి నారాయణాంకితమగు కవిత్వతత్త్వజ్ఞానము గోచరమయ్యెను. ఈయంశము కవియే చెప్పకొన్నాఁడు. సింగకవి, వివిధనాట్యములందును, వాద్యములందును, సాములందును

నేర్పిరి. వానికి మెఱుగువచ్చునట్లు కవిత్వముగూడఁ జెప్పనేర్పినవాఁడు. ఈతని కవిత అంత్యనియమాదులందును, సమాసకల్పనమునందును, వర్ణనసందర్భమునను బోతన కవితను దలపింపఁ జేయును. మొత్తముమీఁద భాగవత భాగములు పూరించిన యితర కవులకంటెఁ బ్రౌఢుఁడు. శృంగార షష్ఠము. హరిభట్టు షష్ఠస్కంధములతోఁబోల్పిన నీతనికవిత యెంతవరకుఁ బయిచేయునుగనో నిర్వచింప నవకాశము చిక్కఁకున్నది. సింగనామాత్యుఁడు కువలనూశ్వచరిత్రము రచించినట్లు మారామకృష్ణకవి ఎం. ఏ గారు జేర్కొనిరి. ఇతరత్రయు గ్రంథనామము గోచరించుచున్నది. కాని ఈ గ్రంథరాజ మెట మరుగుపడియున్నదో తెలియదు. హరిభట్టు షష్ఠస్కంధమేగాక యేకాదశ ద్వాదశ స్కంధములుగూడ రచించినాఁడు. ప్రాథకవి. ఈయన క్రీ. శ. 1650 ప్రాంతములలో నుండెను. శృంగారషష్ఠమునకు రాచమల్లువారి షష్ఠస్కంధమని నామాంతరమున్నట్లు అప్పకవివ్యవహరించుటచే రాచమల్లుఅనునెంటి పేరుగలసోదరులు దానిరచించియుందురు. కవిసంశయ విచ్ఛేదములో నీక్రిందిపద్యముదాహరింపఁ బడినది.

“చండాంశు ప్రభ! చిక్కతిమ్మయ తనూజా! తిమ్మ! నిధ్వస్తపా
మండంబైన త్రిలింగ భాగవత షష్ఠస్కంధ కార్యంబు నీ
కుండకైజ జతురాననత్యగుణయుక్తుల్ మీఱ, వాణీమనో
భాండారోద్ధత చూటకార బిరుదప్రఖ్యాతి సార్థంబుగన్.

దీనిచే చిక్కయ తిమ్మరాజ కుమారుడగు తిమ్మయ దీనికిఁ గృతిపతి. ఈ తిమ్మయ. వీరేశలింగము పంతులువారుతలంచినట్లు అచ్యుతదేవరాయల మంత్రివర్గములోనివాఁడై యైనచో క్రీ. శ. 1540 ప్రాంతముననిది రచింపఁబడియుండును. కాని యీవిషయము శృంగారషష్ఠము సంపూర్ణముగ లభించినఁగాని స్థితముకాఁజాలదు. మొత్తముమీఁద షష్ఠస్కంధమును రచించిన మువ్వరు ప్రాథకవులే. వీరుమువ్వరు నొక కాలమునం దుంటచే నెవరికివారు షష్ఠస్కంధరచనమునకుఁ బూనుకొనియుందుగని తోచుచున్నది. పోతరాజుకవితను వరపడిగాఁబెట్టుకొని భాగవతరచనము సింగనామాత్యుఁడు పూను కొనినటుల షష్ఠస్కంధములోని 2, 3, 70, 91, 98 పద్యములుజూచిన గోచరించును. ఇంతియగాక యిందలి 23వ పద్యము పోతరాజకృతమగు “భాగవతముఁ దెలియఁ బల్కుట కష్టంబు.” అనుపద్యమునకుఁ బూర్తిగాననుకరణము. ఇది గ్రంథచార్యమన వలనుపడదు. పోతనామాత్యుని రసవద్రచనములపైఁగల యభిమానమే అప్రయత్నము కరణకారణము.

సింగన కవిత్వము రసవంతముగా నుండి వర్ణనాంశములందును భగవద్గుణానువర్ణనమునను గథాకల్పనమునను నూతన కల్పనములతో నింపుసొంపుగనుండి సామాన్యజనులకుఁ బోతన కవితయే యనిపించును. 96 నుండి 106 వఱకుఁగల పద్యములఁ జూచినచో శృంగార రస (కవితలో నీతఁడు మిగులఁ బ్రౌఢుఁడని తోచును. ఈతని స్వతంత్రగ్రంథమనఁదగు బహులాశ్వచరిత్రము అంధులు పఠింపఁగల్గిన మేనాటి కైతను గల్గుతోఁగవితకాశలకున నెంత గడుసరియో యెఱుంగవచ్చును.

అజామిలోపాఖ్యానములోని వసంతవర్ణనము దాశాద్రసంగమ వర్ణనము శృంగారవిహారవర్ణనము మూలములోని సంగ్రహరూపమగు కథ ననువుగనుండు స్వకపోలకల్పనము. ఇందుఁ గవికిఁ గలయుపజయఁ గల్పనాపాటవము వెల్లడియగుచున్నది. మూలమున అజామిశుని భార్య

“విప్రస్వభార్యామృప్రౌఢాః కుల్ మహతిలం భితాం

విససర్భాచిరాత్పాపస్వైరిణ్యాపాంగవిదదీః॥”

అని బాలనుగా వ్యాసులు వర్ణింప సింగన అజామిశుని పతితత్వమింకను దృఢముగాఁ జేయుట కీక్రిందివిధముగా నామెను యావననలిగా వర్ణించెను.

శం. శ్యామను సుమాస్త్రభేలన

కామను సుగుణాభిరామఁగమనీయగుణ

స్తోమనిజభామనొల్లక

ధామముననచింతెఁ గ్రించుఁదనమునఁ జనుడై .

మూలమునలేని వసంతమును వర్ణించుచు నాతఁడు నవయాపనోదయవిలాసి యనియు నాతని పత్నిసుంత యోగ్యయు నడిమిప్రాయంపుఁ బ్రోడకిత్తయనియు వర్ణించుట కవికిఁగల యుచిత రచనా వివేచనమునకుఁ దార్కాణము. ఇట్లే పలుదావుల లేని గింపులోఁ గమ్మదనము మార్పుగుఁడఁగలదు. ఇంకఁ జర్చించిన గ్రంథవిస్తృతి యగు నని వదలుచున్నారము.

అటవస్కంధము నందు సమస్తలోకములందున్న దనభక్తుల భగవానుఁడు బోషించు క్రమము పేర్కొనఁబడినది. నామకీర్తనముచే నిఖిలపాపములు విముక్తిఁ జెందునను రహస్యము అజామిశ కథలనఁ దెలిసికొననగును.

శ్లో. సకృన్మనః కృష్ణపదారవిందయోర్నివేశితం తద్గుణరాగియైరిహ

న తేయమం పాశభృతశ్చతద్భటాన్ స్వప్నేపిపశ్యంతిహిచీర

(నిష్క్రూతాః- భాగ. 6-1-19)

మఱియు నిందలి “భాగవతుల లోకపాలనము” వలన భగవానుఁడు భగవద్భక్తులు అవ్యక్తదేహధారులై లోకములలోఁ జరించుచు లోకోపకారమునకు భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యము లుపదేశింతురని తెలియనగును. దక్షోపాఖ్యానము వలనఁ బ్రవృత్తిరతులకు నివృత్తిమార్గముపదేశింపఁ జనదని తెలుసు. ఇంద్రోపాఖ్యానమువలన గురుధిక్కారన కూడదనియు భగవంతుని భగవద్భక్తులను స్మరించుటవలన విప్లవములు తొలఁగుననియుఁ దెలియును. చిత్రకేతూపాఖ్యానమువలన భగవద్ధర్మనిష్ఠులఁ బరిహసింపరాదనియుఁ జిత్తవికారము నొందకుంట యుత్తమగతుల సమకూర్చు ననియుఁ దెలియును.

ఈస్కంధమున నిట్లే భగవంతుఁడు తన భక్తులఁ బోషించు కథలెగాక సవిత్పండు మున్నగు పితృల వంశక్రమము మరుద్గుణము యొక్కజనన పద్ధతి పుంసవ నవ్రత విధానము వివరింపఁ బడినది.

• పవిత్రకథాంశములు గల నీషష్ఠస్కంధమును ఏర్పూరి .సింగన నులలితముగఁ
దెలిగించి “కృష్ణపాదారవిందసందేశసాదర్యాయమాన చిత్తుండయి” ఆంధ్రలోకము
నకుఁ బరమోపకారము గావించినాఁడు.

కవితావిలాసము,
హనుమకొండ.
ది. 15-7-1939.

ఇట్లు భాషాసేవకులు
శ్రీ షా ద్వి ర మణ క వ్తు లు,
శతావధానులు.

విషయ సూచిక

షష్ఠ స్కంధము

షష్ఠ్యంతములు	...	...	6
అజామిలోపాఖ్యానము	...	...	11
విష్ణుదూతయమదూతలసంవాదము	...	...	14
దక్షుఁడు స్తుతియించినహంసగుహ్యంబనుష్ట పరాజము			45
చానవులు దేవతలతో యుద్ధముసేసి దేవతల నోడించుట			64
శ్రీమన్నారాయణకవచ ప్రారంభము	...	...	69
చిత్రకేతూపాఖ్యానము	...	...	107
చిత్రకేతుండు తపంబాచరించి భగవత్ప్రసాదము నొందుట			114
చిత్రకేతుండీశ్వర ధిక్కారంబున గారిచే శాపమొందుట			120
సవితృవంశప్రవచనాదికథ	...	...	125

11
ను హా రా జ పో ష కు లు

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ మంతు రాజా యార్ల గడ్డ
శివరాం ప్రసాద్ బహద్దూరు యం. యల్. ఏ.

కృష్ణాజిల్లా చోర్టు అధ్యక్షులు
చల్లపల్లి యెస్టేటు జమీందారు

చల్లపల్లి

పోషకులు

- (శ్రీ) (శ్రీ) చిరుమామిళ్ల పార్థసారథి గారు,
ల్యాండ్‌లార్డు, ముప్పాళ్ల, కృష్ణాజిల్లా.
- (శ్రీ) (శ్రీ) జనస్వామి వ్రసాదరావు గారు,
ల్యాండ్‌లార్డు, గుంటూరు.
- (శ్రీ) (శ్రీ) పర్చు శేషగిరిరావు వంతులు గారు,
ముఖేదార్డు, కారేపల్లి.
- (శ్రీ) (శ్రీ) పర్చు రామనాథం వంతులు గారు,
ముఖేదార్డు, కారేపల్లి.
- (శ్రీ) (శ్రీ) కొమరిగిరి రాఘవేంద్రశర్మ గారు,
గిర్దావరు. (రెవిన్యూ ఇన్‌స్పెక్టరు.) పరిటాల.

సహాయులు

- (బ్రహ్మశ్రీ) గోటేటి వేణుగోపాలరావు వంతులు గారు,
సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు ఆఫ్ పోలీసు. ఒంగోలు.
- ప్రావయిటర్సు: సుధాఘాత్యసీ, (రిజిస్టర్డు), అమృతలూరు.
- (శ్రీ) (శ్రీ) యలవర్తి శ్రీరాములుచౌదరి గారు,
ల్యాండులార్డు, యలవల్లి.

పూర్తిచందా చెల్లించిన సభ్యులు

1. శ్రీ అయ్యదేవర వేదాద్రి నరసింహారావుగారు, టీచరు, నందిగామ.
2. కొల్లి వేంకట కృష్ణయ్య చౌదరిగారు, మువ్వ శివారు, నర్సాయపాలెం.
3. వాసిరెడ్డి లక్ష్మీపతి బహుష్టారుగారు, బందరు.
4. కొండపల్లి బుచ్చయ్యగారు, బందరు.
5. శైకటరీ. యల్. యస్. రిక్రియేషన్ క్లబ్, బందరు.
6. వీల్లూరిశెట్టి వేంకట సుబ్బారావు నాయుడు గారు, ప్రొప్రయిటరు, బందరు.
7. భట్టిప్రోలు సత్యనారాయణగారు, బందరు.
8. ముత్తేవి వేంకట నరసింహాచార్యులుగారు, పెదముత్తేవి.
9. శివరాంప్రసాద్ గ్రంథాలయంవారు, పెడసనగల్లు.
10. ఉభయభాషాప్రవీణ, హిందీవిద్యాన్ అయినంపూడి గురునాథరావుగారు, పెడసనగల్లు.
11. పీసపాటి రాజయ్యగారు, పెడసనగల్లు.
12. మండపల్లి బుల్లిరామయ్యగారు, భూషనగుళ్ళు. (బోర్డు, ఉనికిలి.
13. చింతపల్లి వేంకట లక్ష్మీనరసింహ రామబ్రహ్మంగారు, ప్రెసిడెంటు, పంచాయతీ
14. ఉభయభాషాప్రవీణ యూరుగుల సుందరరామశాస్త్రిగారు, ఉయ్యూరు.
15. అయినాల వేంకటప్పయ్యగారు, హెచ్ మాస్టరు, పునాదిపాడు.
16. గురజ లక్ష్మీనారాయణగారు, గురజ.
17. యెండూరి సోమయ్య అనే రామసామిగారు, బందరు.
18. చెలసాని నాగభూషణంగారు, కంట్లాడ్డరు, పునాదిపాడు.
19. తాడిగడప శేషగిరిరావుగారు, కరణం, తాడిగడప.
20. ముక్కామల రామకృష్ణయ్యగారు, వెనమలూరు.
21. సూర్యదేవర సీతారామయ్య చౌదరిగారు, జక్కంపూడి.
22. బొద్ద నపల్లి సుబ్బారావుగారు, కరణం, సూరంపల్లి.
23. నందూరి రామకృష్ణయ్యగారు, ల్యాండ్ లాప్స, ఆరుగొలను.
24. నందూరి సూర్యనారాయణగారు, ల్యాండ్ లాప్స, జుక్కలనెక్కలం.
25. సూరి లక్ష్మీనరసింహంగారు, టీచరు, ఆగిరిపల్లి.
26. కొంపల్లి వేంకటాచార్యులుగారు, టీచరు, ఆగిరిపల్లి.
27. లంకా కోటయ్యగారి కుమార్తె వేంకటేశ్వరరావు, ఆగిరిపల్లి.
28. దోమకొండ వేంకటనారాయణగారు, ఆగిరిపల్లి.
29. పారేపల్లి బుచ్చయ్యగారు, మర్చెంటు, ఆగిరిపల్లి.
30. గుంటూరు గోపాలకృష్ణమూర్తిగారు, ఆగిరిపల్లి.
31. యెండూరి పుల్లయ్యగారు, ఆగిరిపల్లి.
32. వెలవడపు సత్యనారాయణగారు, యక్కెకరణం, వెల్వడం.
33. గుంటక నర్సారెడ్డిగారు, గ్రామమునసమి, గణపవరం.
34. శీలం బ్రహ్మరెడ్డిగారు, జమీందారుపేట, వెల్వడం.
35. కాకర్ల చినచలమయ్యగారు, ల్యాండ్ లాప్స, కుంభముక్కలం.
36. జొన్నలగిడ్డ వేంకటసుబ్బయ్యగారు, వెలవడం.
37. గంగవల్లి నరసింహారావుగారు, గణపవరం.

38. సూరవరపు వేంకట శివసోమయాజుగారు, టీచరు, గణపవరం.
39. తల్లపరెడ్డి నర్సారెడ్డిగారు, టీచరు, గణపవరం.
40. అప్పినేని వేంకటేశ్వరరావుగారు, మొఖసాదారు, రామన్నగూడెం.
41. వల్లూరు వేంకట సుద్బారావుగారు, వెల్లిపాడు.
41. సూరవరపు లక్ష్మీవతిగారు, టీచరు, చంద్రగూడెం.
43. కేతేపల్లి సత్యనారాయణగారు, గంపలగూడెం.
44. కోయ వేంకటకృష్ణయ్యగారు, కంట్రాక్టరు, ఆతుకూరు. (మైలవరం)
45. డాక్టరు. గుంటూరు రాధాకృష్ణమూర్తిగారు, వెల్లిటూరు.
46. హేమాద్రి వేంకట సుబ్రామయ్యగారు, హెడ్ మాస్టరు, మైలవరం.
47. సూరవరపు రామయ్యగారు, టీచరు, మైలవరం.
48. మాదిరాజు వీరాఘవరావుగారు, మైలవరం.
49. శ్రీమహాత్మాగాంధీ గ్రంథనిలయం, మైలవరం.
50. పాలపర్తి సత్యనారాయణగారు, P. W. D. హనుమకొండ.
51. డాక్టరు. చిరుమామిళ్ళ శేషాద్రినాయుడుగారు, పెనుగంచిప్రోలు.
52. వాసిరెడ్డి మహదేవతాగూరుగారు, జయంతి, జగ్గయ్యపేట.
53. రామకృష్ణారెస్ అండ్ జిన్నింగ్ ప్యాక్టరీ, పెనుగంచిప్రోలు.
54. సి. హెచ్. నారాయణప్రసాద్ గారు, ల్యాండ్ లార్డు, జగ్గయ్యపేట.
55. ఓరుగంటి రామకృష్ణయ్యగారు, టీచరు, పెనుగంచిప్రోలు.
56. లింగంగుంట ఆదినారాయణగారు, ...
57. నామేపల్లి రామయ్యగారు, పెనుగంచిప్రోలు.
58. కొమరాజు చినవెంకట్రాయుడుగారు, ల్యాండ్ లార్డు, ..
59. దేవభక్తుని సత్యనారాయణగారు, ల్యాండ్ లార్డు, గోళ్ళమూడి.
60. జొన్నలగడ్డ తిరపతయ్యగారు, వేమవరం. • నందిగామ తాలూకా.
61. యేరువ గోపయ్యగారు, ...
62. చింతల అచ్చయ్యచౌదరిగారు, పోలీసువలేలు, పరిటాల.
63. కవులూరు వేంకటప్పారావు, కరణం, పాలప్రోలు.
64. జూలూరు శీతారామయ్యగారు, క్లాత్ మర్చెంటు, కంచికచర్ల.
65. మందడపు విశ్వనాథంగారు, కరణం, జూపూడి.
66. మల్లాది వేంకటేశ్వర్లుగారు, కరణం, గనిఆతుకూరు.
67. కోదాటి వేంకటేశ్వరరావుగారు, ల్యాండ్ లార్డు, సూర్యాపేట.
68. కె. బ్రహ్మయ్యగారు, నేగేదారు, అదాలత్ మునిసపీ, పరిటాల.
69. కొటికలపూడి హనుమంతరావుగారు, కరణం, కేతనకొండ.
70. ఇంగువ సూర్యనారాయణగారు, పోలీసురైటరు, పరిటాల.
71. బండి నరసింహంగారు, కంచించర్ల. •
72. మామిడాల అప్పయ్యగారు, పాతమూలపాడు.
73. మాదిరాజు ఆనందరావుగారు, మోగులూరు.
74. మాకాని గోపాలస్వామినాయుడుగారు, హెడ్ క్లర్కు, బెన్సు ఆండ్ కో సింగరేణికాలరీ.
75. రౌతు దాలయ్యనాయుడుగారు, హెడ్ క్లర్కు, జి. యల్ ఆఫీస్, సింగరేణికాలరీ.
76. డాక్టరు. చింతమనేని లింగయ్య చౌదరిగారు, అసిస్టెంటు మెడికల్ ఆఫీసరు.

77. ఆరజా లక్ష్మణస్వామినాయుడుగారు, కంట్రాక్టర్లు ఏజన్సీ, కొత్తూరుదేం
78. యన్. శీతరామయ్యగారు, హేడ్ కలెక్టరు, చెర్లపిట్, కొత్తూరుదేం.
79. చిలుకూరి శాయన్నగారు, బెంపుల్ అమీనా, భద్రాచలం.
80. కుర్చేటి జనార్దనరావుగారు, క్లాత్ మర్చెంటు,
81. కొండవల్లి గోపాలరావుగారు, దేశమువి, దేశపాండ్య, హేమచంద్రాపురం.
82. కావూరు కోదండరామయ్యగారు, అనిశెట్టిపల్లి.
83. అడపాల కోటయ్యగారు, కొత్తూరు, నైకాం
84. మారోపల్లి వేంకట విచ్చయ్యగారు, పేనుపల్లి.
85. శ్రీసరస్వతీ లైబ్రరీ వారు, షివర.
86. అ. వే. దత్తాత్రేయ శర్మగారు, టీచరు, సికింద్రాబాదు.
87. బీరవల్లి శ్రీకంఠం వేంకట కృష్ణారెడ్డిగారు, జమీందారు, గోపాలపురం.
88. యడవల్లి వేంకటయ్యగారు, రిటైర్డ్ హెచ్ మాష్టరు, అత్తిలి.
89. ఉండవల్లి ధామన్నగారు, సోంపల్లి, తూ॥ గోదావరిజిల్లా.
90. యానుజాల లచ్చయ్యగారు, పోలమూరు, తమిళ తాలూకా.
91. సూరంపూడి శేషాచలంగారు, నేటివ్ డాక్టరు అత్తిలి.
92. వరిగుండం రామలింగేశ్వరరావుగారు, యానందాదు, అత్తిలి.
93. చెరుకువాడ బుచ్చిరామకృష్ణంగారు, యండగండి, తమిళ తాలూకా.
94. వడిపల్లి గంగరాజుగారు, యం. యల్. సి. కోవ్వలి, ఏలూరు తాలూకా.
95. శీమనపల్లి పార్వతమ్మగారు, ... విజయనగరం.
96. న్యాపతి వేంకట రంగనాథంగారు, ప్రైవేటుశక్రబరీ ఆఫ్ రాజీసా హెబ్ "
97. మద్దిరాల సుందర నరసింహారావు గారు, విజయనగరం.
98. ద్వారకభమిడిపాటి వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు, విజయనగరం.
99. నిష్ఠల విశ్వనాథంగారు, ట్రాఫిక్ యిన్ స్పెక్టరు, ఉమేరియా, బి. యకా. అర్.
100. మండపాక నరసింగరావుగారు, యింజనీరింగ్ క్లర్కు, ఉమేరియా. "
101. మంత్రి నారాయణమూర్తిగారు, స్టేషన్ కమిటీ ఆఫీసు, ఉమేరియా "
102. శెట్టి సూర్యారావుగారు, యింజనీరింగు క్లర్కు ఉమేరియా. "
103. యల్లాపంతుల రామమూర్తిగారు, స్టేషన్ మాష్టరు, హుస్సేన్ సాగర్ జిల్లా. "
104. చింతలపాటి దక్షిణమూర్తిగారు, M. A. B. L. వకీల్, తెనాలి.
105. యన్ సూర్యనారాయణరావుగారు, బి. ఎ., బి. యి డి, మార్కాపురం.
106. వూర వెంకట రత్నం గారు, మర్చెంటు, చేబ్రోలు.
107. సన్నిశెట్టి కోటయ్య కుమారుడు కృష్ణమూర్తిగారు, క్లాత్ మర్చెంటు, చేబ్రోలు.
108. పరిమి కాళిదాసుగారు, పెదపరిమి.
109. ముసునూరు నాగభూషణుగారు, ల్యాండ్ సర్వేయింగ్, రాయపూడి.
110. సర్రా చినవెంకట నరసింహయ్యగారు, రాయపూడి.
111. మూల్పూరు శేషయ్యగారు, ముప్పాళ్ల రామపూడి.
112. కాలారి పెట్టాబిరామయ్యగారు, రాయపూడి.
113. ఉంగుటూరు వేంకటసాంబయ్యగారు, పెదపరిమి.
114. నూతలపాటి పెదశెల్లయ్యగారు, పెదపరిమి.
115. కొత్తూరి కొండయ్యగారి కుమారుడు వెంకటరాయుడుగారు, రాయపూడి.

116. పీసపాటి కృష్ణమూర్తిగారు, యం. ఎ., హిందూ కాలేజి, గుంటూరు.
 117. కాకుమాను సూర్యప్రకాశరావుగారు, ఆరేపల్లిముప్పాళ్ళ.
 118. కాకుమాను కాశీవిశ్వనాథంగారు, ఆరేపల్లిముప్పాళ్ళ.
 119. దామినేని వేంకటసుబ్బయ్య చౌదరిగారు, తుళ్లూరు.
 120. పొతకమూరి శేషయ్యగారు, తుళ్లూరు.
 121. సోము వేంకటరత్నంగారు, బ్యాంకరు, గుంటూరు.
 122. ఆదూరి చలపతిరావుగారు, ఓవర్ సీరు పొన్నూరు.
 123. చలివేంద్రం సుబ్బయ్యశాస్త్రిగారు, వైకుంఠపురం.
 124. తాడికొండ కేదారిలింగం గారు, తాడికొండ.
 125. కొత్త రామకోటయ్యగారు, చినకాకాని.
 126. నంబూతు వీరాంజనేయులుగారు, దేవస్తానం ధర్మకర్త, మంగళగిరి.
 127. కొండూరు వెంకటసుబ్బారావుగారు, వేటపాలెం.
 128. కంభంమెట్టు గోవిందరావుగారు, వకీలు, గుంటూరు.
 129. అమ్మిరాజు రామలింగ దుర్గాప్రసాదరావుగారు, టీచరు, చిలుమూరు.
 130. వింజమూరి నాగభూషణం గారు, మంగళగిరి.
 131. మంగినపూడి నెంకటేశ్వరరావుగారు, బి. ఎ., రాయపూడి.
 132. గోళ్ళమూడి దాసయ్యగారు, పంచాయతీబోర్డు ప్రెసిడెంటు, అమరావతి.
 133. యన్. సీతారామరాజుగారు, సబ్రిజిస్ట్రారు.
 134. మతుకుమల్లి వెంకటలక్ష్మీనారసింహకృష్ణమూర్తిగారు, తెనాలి.
 135. కొమ్మూరు వెంకట్రావుగారు, క్లాత్ మర్చెంటు, తెనాలి.
 136. గాదిరాజు శివరామకృష్ణయ్యగారు, తెనాలి.
 137. జనస్వామి పురుషోత్తం గారు, కొల్లూరు.
 138. జనస్వామి శ్రీరాములుగారు, ,,
 139. జె. వి. కె. సుబ్బారావుగారు, ,,
 140. నైషధం రామమూర్తిగారు, ,,
 141. A. వేంకటసుబ్బారెడ్డిగారు, తాంబ్రము. నార్తు అర్కాడుజిల్లా.
 142. యక. బాలసూర్యారావుగారు తాంబ్రము. ,,
 143. మధిర జగన్నాథశాస్త్రిగారు, మద్రాసు.
 144. P. సమ్మళ్ళూరుగారు, గోదవుకస్త్రీటు, మద్రాసు.
 145. బొట్టా అంకినేనుగారు, యలవల్లు.
 146. భాగవతుల వేంకటేశ్వరశర్మగారు, యలవల్లు
 147. కొండూరి రాఘవరావుగారు టీచరు, ,,
 148. యలవల్లి గురులింగముగారు, ,,
 149. యడ్లపాటి అంజయ్యచౌదరిగారు, ,,
 150. యడ్లపాటి భుజంగరాయుడు గారు, ,,
 151. మట్టిపాటి జయరామయ్యగారు, ,,
 152. మేకా రాఘవయ్యగారు, ,,
 153. యడ్లపాటి లక్ష్మీనాస్వామిగారు, ,,
 154. యలవల్లి వేంకటసుబ్బయ్యచౌదరి గారు, ,,

155. తుమ్మల అప్పయ్యగారు, వినయాశ్రమము, కావూరు. గుం. జిల్లా.
156. క్రొత్తపల్లి వేంకటసుబ్బయ్యగారు, హిందీవిశారద, అమృతలూరు.
157. పులిపాక తిరుమలరావుగారు, కరణం
158. విద్వాన్ పచ్చా వెంకటరత్నంగారు, హిందీసాహిత్యవిశారద
159. నార్ల రాఘవయ్యగారు,
160. గరికిపాటి సత్యనారాయణగారు,
161. కొణకంచి అనంతనారాయణమూర్తిగారు,
162. చేకూరు రత్నయ్యగారు,
163. పరుచూరు వేంకట కృష్ణయ్యగారు,
164. బూరుగుల సత్యరామకోటయ్యగారు,
165. విద్వాన్ చేకూరు వెంకటసుబ్బయ్యచౌదరిగారు,
166. రావల్ల వెంకటశివయ్యగారు, ప్రెసిడెంటు, పంచాయితీబోర్డు
167. యస్. యస్. బి. శంకరశాస్త్రిగారు. బి. ఏ. బి. ఇ. డి. చురుమెళ్ళ.
168. ఈదుమూడి వెంకటసుబ్బయ్యగారు, చురుమెళ్ళ.
169. కొసరాజు నరహరిగారు,
170. కె. శ్రీరంగరాజఅయ్యంగారు, బి. ఎ., యల్. టి., చురుమెళ్ళ.
171. శ్రీనాథ గ్రంథాలయము, మోపట్టు.
172. రావెళ్ళ అంజయ్యగారు ఇంటూరు.
173. ఎండ్రెడ్డి రామిరెడ్డిగారు,
174. రావెళ్ళ వెంకయ్యగారు,
175. వేమూరు రాఘవయ్యగారు, బోడపాడు.
176. శ్రీనన్నయార్యసరస్వతీ నిలయం, ప్యాపట్టు.
177. మాలెంపాటి శేషయ్యగారు, చెంపాడు.
178. దొమ్మారెడ్డి సూర్యనారాయణగారు, బోళ్లపాడు.
179. పండా వీరరాఘవయ్యగారు, సంగంజొగర్లమూడి.
180. కల్లంరాజు సీతారామయ్యగారు, కరణం
181. సంగపు సాంబశివరావుగారు,
182. గూడూరు వేంకటప్పయ్యగారు సన్
183. పిల్లుట్ల విశ్వనాథశాస్త్రిగారు, టీచరు, తెనాలి.
184. పట్నా శేషాద్రిగారు, అజ్మీరు (నార్తరన్ ఇండియా)
185. గోళ్ళమూడి రామయ్యగారు, అమరావతి,
186. ఇంద్రాదేవిగారు, డిప్యూటీఇన్ స్పెక్టర్ ఆఫ్ స్కూల్స్, తెనాలి.
187. D. సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు, టెలిగ్రాఫ్ ఆఫీస్ క్లర్కు, బెజవాడ.
188. పోపూరి అంజన్నశాస్త్రిగారు, క్లర్కు, ఇంపీరియల్ బ్యాంక్.
189. ఈది రాజయ్యగారు, కలవరపల్లె.
190. యడ్లనపూడి శాంతమూర్తిగారు, గాంధీనగరం.
191. శివకోటి వెంకయ్యగుప్తగారు, క్లాత్ మర్చంట్.
192. పచ్చవ పాపయ్య చౌదరిగారు, కంట్రాక్టరు.
193. కొణికి అదిశేషయ్యగారు, ల్యాండ్ హోల్డరు.

194. వల్లేటి వేంకటేశ్వర్లుగారు, ల్యాండ్ హోల్డరు.
195. ఆరికిపల్లి వెంకటశాస్త్రిగారు, రిటైర్డ్ యెక్సైజు యికాన్స్పెక్టరు.
196. వేలమూరి వేంకట సుబ్బయ్యగారు, గాంధీనగరం.
197. పుచ్చా శేషగిరిరావుగారు, గవర్నరుపేట.
198. డాక్టరు బి. యల్. నరసింహారావుగారు, అసిస్టెంట్ సర్జన్.
199. కె. యస్. ఆర్. ఆంజనేయులుగారు, గవర్నరుపేట.
200. మేడిచర్ల గోపాలకృష్ణమూర్తిగారు, సెక్షన్ కంట్రోలర్ ఆఫీసు.
201. పిళ్ళారిశెట్టి రామచంద్రరావుగారు, గవర్నరుపేట.
202. పి. యస్. శాస్త్రి & సన్లు, అప్రెంటిస్, ప్రొప్రయిటరు వుప్పలూరి కృష్ణమూర్తిగారు.
203. కోకా నరసింహారావునాయుడు గారు, వకీలు.
204. కేరవరపు లక్ష్మీనరసింహారావుగారు, వకీలు.
205. సందేపూడి లక్ష్మీనరసింహారావుగారు.
206. పీసపాటి వెంకట సుబ్బారావుగారు. హిందీప్రచారకులు.
207. గుంటముక్కల వెంకటాచార్యులుగారు, గోల్లూస్మిత్తు.
208. శిరిపురపు కుటుంబరావుగారు, హనుమాలపేట.
209. శంకర ఆనందరావుగారు, క్లర్కు, తాలూకా ఆఫీసు.
210. పి. వల్లభరాయుడుగారు, టీచరు, హిందూ హైస్కూలు.
211. ద్రోణరాజు కామేశ్వరరావుగారు, గాంధీనగరం.
212. K. V. రమణాచార్యులుగారు, గాంధీనగరం.
213. చుండూరి శీతారామయ్యగారు, ప్రొప్రయిటర్ కుసుమహరనాథ ఇంజనీరింగ్ కంపెనీ.
214. కోలవెన్ను నాగేశ్వరరావుగారు, (Vaccinator).
215. దంపుడుబియ్యం శీతారామస్వామిగారు, గవర్నరుపేట.
216. పెనుమర్తి నాగేశ్వరరావుగారు, స్టేషనుగుమాస్తా.
217. చిలకలపూడి సుబ్రహ్మణ్యంగారు.
218. కొల్లిపర సత్యనారాయణగారు, గాంధీనగరం.
219. తుర్లపాటి శేషచలంగారు.
220. పిల్లొట్ల వేంకటేశ్వర్లుగారు
221. దామరాజు బసవరాజుగారు.
222. సింగరాజు సూర్యప్రకాశరావుగారు, హెడ్ డ్రాఫ్టుమన్.
223. నందిపాటి జగన్నాథకులు & రామయ్య బ్రదర్లు.
224. యస్. రామచంద్రరావుగారు, ఆంధ్రప్రభాంకి.
225. పి. శీతారామస్వామిగారు, D. T. S. Office.
226. కానుకొలను పుండరీకాక్షుడుగారు.
227. కొమ్మూరి కృషీవిశ్వనాథము శ్రేష్ఠిగారు, ప్రెసిడెంటు, అర్బన్ డ్యాంకి, తెనాలి.
228. చావులూరు లక్ష్మీనరసింహముగారు, తెనాలి.
229. రావుల శివరామయ్యగారు, అంగలకుదురు.
230. వెలువోలు వేంకట సుబ్బయ్య చౌదరిగారు, అమృతలూరు.
231. ఆగమిక, చావలి కోటిశ్వర గురజ్జాగారు, నిజాంపట్నము.
232. గుట్టల చెన్నారెడ్డిగారు, పల్నాడు తాలూకా.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

షష్ఠ స్కంధము.

శ్రీ

1వ తాంకితకౌస్తుభస్ఫురితలఃక్ష్మీచారువత్స్థల
శ్రీవిభాజిత నీలనర్మ శుభురాజీవాత్ముః 2 గంజాతభూ
దేవేంద్రాదిసమస్త దేవమక్షుటాద్దీప్తోరారత్నప్రభా
వ్యావిధ్యాంఘ్రిసరోజు నమ్యతుః గృహవాసుం
బ్రశంసింశదన్.

శ్రీ. నిండుమతిం దలంతుః 3 గమః నీయభుజంగమరాజమండలీ
మండనుః జంద్రఖండపరిమండితమస్తకుః దారమల్లికా
పాండురవర్ణుః జండతరభండను హేమగిరీంద్రచారుకో
దండు మహేశు గంధగజదానవభంజను భక్తరంజనుః.

శ్రీ. హంసతురంగముం బరమహంసము నంచితదేవతాకులో
స్తంసము నాగమాంతవిదితధునివపుణ్యరమావతంసముం

1. శ్రీవత్సాంత ... .. విభాజిత=శ్రీవత్సమనెడు పుట్టుమచ్చచే చిహ్నిం
మైనట్టియు, కౌస్తుభమను మణిచే వెలుగొందునట్టియు, శ్రీదేవిచే నందమైనట్టియు,
అమ్మయొక్క సొబగుచే ప్రకాశించువానిని.

2. కంజాతభూ... .. సరోజా=బ్రహ్మ. దేవేంద్రుడు మొదలగు సమస్త దేవతల
యొక్కయు కిరీటములయందలి విక్రీతిభూగొందు గొప్పకనములకాంతులతో కూడు
కొన్న అదుగుతామరలు కలవానిని.

3. కమనీయ ... .. మండును = అందము. స్వరాజముల సమూహము
నగులుగా కలవానిని.

- గంసజిఘాంసునంశమును • గర్భురసూత్రసమాన్యతాంసమున్
హింస నడచుబ్రహ్మము నహీనశుభంబులకై భజించెదన్. 3
- ఉ. మోదకహస్తునిన్ సమదఃమూషకవాహను నేకదంతు లం
బోదరు సంబికాతనయు • నూర్జితపుణ్య గణేశు దేవతా
హ్లాదగరిష్ఠు దంత ముఖు • సంచితభక్త ఫలప్రదాయకున్
మోదముతోడ హస్తములు • మోడ్చి భజించెద నిష్టసిద్ధికిన్. 4
- ఉ. కల్లతనంబు గొక పొడఁగట్టినపూర్వపురీతి నేడు సా
యుల్లమునందు నుండుము సమున్నతతేజముతోడ భక్తి రం
జిల్లినచూపు గూడ విధిఁ • జెందినప్రోడ బుధాళినీడ మా
తల్లి దయామతల్లి ప్రణతద్రుమకల్పకవల్లి భారతీ. 5
- క. విలసత్కంకణరవగవ, కలితంబగునభయవరదఃకరముల బెరయు
జెలరేఁగిభక్తులకు నల, కలుముల దయసేయుజలధిఃకన్యకఁదలఁతున్
- క. కాళికి బహునన్నుతలో, కాళికిఁ గమనీయవలయఃకరకీలితకం
కాళికిఁ దాపసమానస, కేళికి నందనము సేసి • కీర్తింతుమదిన్. 7
- వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబు సేసి.
- చ. పరమసమాధిధుర్యుఁ బటు పాననకర్మవిధేయు దేవతా
వరనరవంద్యు సద్విమలఃపాత్య జనార్దనకీర్తనక్రియా
భరణసమర్థు వేదచయఃపారగు భవ్యుద్రికాలవేది భా
నురమతిఁ గొల్చుటొప్పు బుధఃశోభితుఃబుణ్యుఃబరాశరాశ్మజున్.
- క. వ్యాసుఁడు భగవత్పదసం వాసుండాగమపురాణఃవరవిష్ణుకథా
వాసుఁడునిర్మలకవితా, భ్యాసునిపదపద్మయుగమ్మఃభావింతుమదిన్
- సీ. వరకవిత్వోద్రేకః • వాల్మీకిఁ గొనియూడి
భాగవతార్థవైభవముఁ బలుకు
శుకమంజుల్లాపాపు • శుకయోగిఁ బ్రార్థించి,
భాణమయూరుల • ప్రతిభ నొడివి

ఆగమాంత ... .. వరంసమున్ = ఉపనిషత్తులయందు తెలియబడిన
కాశ్యపయగు మోక్షలక్ష్మికి శిరోభూషణమైనవానిని. (1వ పేజీ చివరపంక్తిలో)

భానసామిల్లిక • భారవిమాఘుల

• ఘనసుధామధురవాక్యములఁ దలఁచి
కాళిదాసుఁ గవీంద్రకల్పనృక్షముఁ గొల్చి
సన్నపాచార్యు వర్ణనలఁ బొగడి

తే. వెలయఁదిక్కనసోమయాజుల భజించి
యెట్టనామాత్యభాస్కరునిచ్చఁగొల్చి
సుకవి సోముని నాచనసోము నెఱఁగి
కవిమనోనాథు శ్రీనాథు • ఘనతమెచ్చి.

11

ఉ. 1 ఎమ్మెలు సెప్ప నేల జగ • మెన్నఁగఁ బన్నగరాజశోయికిన్
సొమ్ముగ వాక్యసంపదలు • సూటలు నేసినవాని భక్తిలో
నమ్మినవాని భాగవతఁ నైష్ఠికుడై తగువానిఁ బేర్చితో
బమ్మెరపోతరాజుఁ గవిపట్టపురాజుఁ దలంచి మ్రొక్కెదన్. 12

వ. అని సకలసుకవినికరంబులకు ముకుళితకర్తకమలుండ నై. 13

ఉ. ఎయ్యది కర్మబంధముల • నెల్లహరించు విభూతికారణం
బెయ్యది సన్మునీంద్రులకు • నెల్లఁ గవిత్వసమాశ్రయంబు ము
న్నెయ్యది సర్వమంత్రముల • నేలిన దెయ్యది మోక్షలక్ష్మీరూ
పెయ్యది దానిఁబల్కెద సుహృద్యముభాగవతాఖ్యమంత్రమున

వ. అని శ్రీసుహాభాగవతపురాణంబునందు షష్ఠస్కంధం బాంధ్ర
భాష రచియింపంబూని యీకృతికిం బతిగ నద్దేవుండు గలండని
వితర్కించి నాకుం గవిత్వమహత్త్వంబు సంప్రాప్తంబగు కాలంబు
దలంచి నారాయణుండె దైవంబని యెఱింగి మనోరథంబు సఫలం
బయ్యె నని యీకృతిఁ గృష్ణార్పణంబు చేసితి నదియెట్లనిన నేను
విద్యాభ్యాసంబునం దగిలి కొండొక నైయుండ నొక్కనాఁడు
దివంబున.

చ. కలిత విశేషవస్త్రములు • గట్టిహిమాంబుసుగంధచందనం
బలఁది వినూత్నభూషణము • లారఁగఁ దాల్చు వినోదలీల నిం

1 ఎమ్మెలు=వీణాసప్తమాటలు.

2 విభూతికారణము = విశ్వకర్మమునకు మోక్షువైనది.

పుల మృదుశయ్య నిద్రాదగఁ • బొందినచోఁ గనుపట్టెఁ బల్కఱు
దలమునఁ గమ్ముక్రొమ్మెఱుఁగుఁదండము రూపున నిల్చుపోలికన్.

సీ. ఉరవడిఁ బ్రాగ్వీధి • నుదయించుమార్తాండ

గోటిబింబచ్ఛాయ • గూడినట్లు

హరిహరబ్రహ్మలఁయాత్మలలో నుబ్బి

కరుణ యొక్కఁట 1మూర్తి • బెరసినట్లు

ఖరకరకరతీవ్రగతిని గరఁగుచు

హేమాద్రి ఛెంతఁ బెల్లెగసినట్లు

2ఫణిరాజఫణరాజిమణిగణవిస్ఫూర్తి

సుషీరంపువెలిఁ దలఁచూపినట్లు

తే. లుట్టిపడట్లు కట్టెఱుఁనూఁదినట్లు

తేజ మెసఁగంగ నామోలఁదివ్యవాణి

పూని సాక్షాత్కరించిసఁపూర్ణదృష్టిఁ

జూచియిట్లని పలికె మంజులముగాను.

17

ఉ. ఆటలుఁ బాటలుం జనువులద్భుతముల్ విన నొప్పువాద్యముల్

సాటి దలంప రానిబలుఁసాములు మున్నగువిద్య లెల్ల నీ

కాటలుఁ బాట లయ్యె వినుమన్నిటికిఁ మెఱుఁగిడ్డభంగి నా

చాటునఁ జాటుకారపదఁ సాధుకవిత్వముఁ జెప్పు మింపుగన్. 18

వ. అని యానతిచ్చుకెజగన్మాతృకృపావలోకనసుశ్లోకుండనైయేనొక్క

శ్లోకంబు నాక్షణంబ నుడివితి నది యెట్టి దనిన.

19

శ్లో. హంసాయ సత్త్వనిలయాయ సదాశ్రయాయ

నారాయణాయ నిఖిలాయ నిరాశ్రయాయ

సత్సంగహాయ సగుణాయ సదీశ్వరాయ

సంపూర్ణ పుణ్యపతయే హర థే నమస్తే.

20

17. 1మూర్తి బెరసినట్లు = రూపొందినట్లు. 2ఫణిరాజ.....విస్ఫూర్తి = అది శేషుని పడగల బారువందలి రతనాలసమాహమయముక్క కాంతి.

19. కెజగన్మాతృ ..... శ్లోకుండను = లోకజననిర్మలముక్క వయగలచూపులచే చక్కని ప్రకృతికలవాడను.

వ. ఈశ్వోకం బద్దేవి యంగీకరించె నంత మేలుకాంచి యానంద
భరితుండ నె నాటనుండి కంద్రానుగత యగుచంద్రికయుంబోలె
నారాయణాంకితం బయిన కవిత్వతత్త్వజ్ఞానంబు గోచరం బయ్యె
దానికి ఫలంబుగా గోపికావల్లభుని నుల్లంబున నిడుకొని. 21

ఆ. పలుకఁ గలిగె మొదల భాగవతారంబు
భర్త గృష్ణుఁ డయ్యె భాగ్యమొదవె
నమృతరసముఁ గోరఁ నలరుచింతామణి
చాత్ర సంభవించు భంగి నిపుడు. 22

ఆ. భాగవతము దేటఁ పలుప నెవ్వఁడుసాలు,
శుకుఁడు దక్క నరునిఁ సఖుఁ డుదక్క
బుద్ధిఁ దోఁచినంతఁ బుధులచే విన్నంత
భక్తి నిగిడినంతఁ పలుకువాడ. 23

ఉ. పుట్టిననాటనుండియును బుట్టద యెట్టియ దట్టు నెనఁ జే
పట్టి నుతింపఁ జిత్తము శుభం బగు మద్వర హాస్యసేమకు
బట్టము గట్టినాడ హరిఁ బాయక తత్కథనామృతంబు నే
నుట్టిపడంగఁ జెప్పదు బుధోత్తము లానుఁడు శ్రోత్రస్థతనె. 24

న. అని. 25

సీ. శ్రీనత్మగోత్రుండు శివభక్తియుక్తుఁడ
పస్తంబసూత్రుఁడ పారగుణుఁడు
నేర్పూరిశాసనుం డెట్టనప్రెగ్గడ
పుత్రుండు వీరనఁ పుణ్యమూర్తి
కాత్యజం డగునాదఁ యామాత్మనకుఁ బోల
మాంబకునందనుఁ లమితయశులు
కసువనామాత్యుండు ఘనుఁడువీరనమంత్రి
సింగధీమణియునంఁ జితగుణాఘ్య

జే. లుద్భవించిరి తేజంబు లూర్జితముగ
సారిడిమూర్తిత్రయం బనఁ శుభకర్త

• బరఁగి రందులఁ గ సేవనఁ ప్రభువునకును

ముమ్మడమ్మనుసాధ్యుఁ డమ్ములను వెలసె.

26

ఉ. ఆడదు భర్తమాట కెదుఁ రాడదు వచ్చినవారి వీడఁగా

నాడదు పెక్కుభాష లెడఁ నాడదు వాకిలి వెళ్ళి కల్ల మా

టాడదు మిన్న కేని సుగుఁ జావలి కిందిర గాక సాటి యే

చేడియ లేదు చూరికులఁ శేఖరుకస్వయముమ్మడమ్మకున్.

27

క. ఆక సువయమంత్రికఁ బు

ణ్యాకల్పశుభాంగి ముమ్మడమ్మమము న్న

వ్యాకులపీత్తుల నిరువుర

శ్రీకరగుణగణులఁబుణ్యాశీలురఁ గాంచెన్.

28

క. 1 అంగజ సమలావణ్యాశు

భాంగులు 2 హరిదిన్య పదయుఁ గాంబుజపీలస

ద్భృంగాయమానచిత్తులు

సింగయ తెలగయలుమంత్రీశేఖరు లనఁగన్.

29

క. అందగ్రజుండ శివపూ, జం దనరినవాడ తివిష్ణుఁ చరితామృతని

ష్యందిపటువాగ్విలాసా, నందో చితమానసుండఁ నయకోవిదుడన్.

వ. కావునంగృష్టపాదారవిందసందర్శనాదర్శతలాయమానచిత్తుండనయి

—♦ వ్యంజనములు ♦—

క. శ్రీపతికి మత్పతికి నుత, గోపతికిఁ ద్రిలోకపతికిఁ గురుజనబుధసం

తాపనివారణమతికిని, బ్రాపితసనకాదితతికిఁ బహుతరధృతికిన్. 32

క. హరికి 4 గురుకలుషకుంజర, హరికి బలాభీలహరికిఁ సంతస్థితగ

హ్వారికి నరహరికి రక్షిత, కరికిఁ గరాగ్రస్థగిరికిఁ ఘనతరకిరికిన్. 33

క. గుణికి సమాశ్రితచింతా, మణికి మహేంద్రాదిదివిజఁ మండలచూడా

1 అంగజ ... శుభాంగులు = మన్మధునితో సరియగునందముకల చక్కని శరీరముకలవారు. 2 హరి ... చిత్తులు = విష్ణువుయొక్క పూజ్యమగు నడుగు దోయియను త మరయందు ఓప్పలాల్కు తుమ్మెదలగుచున్న డెందములుకలవారు.

3 విష్ణు ... మానసుండ = విష్ణుకథల నెడి అమృతమును స్రవించుచున్న ప్రశస్తమగు పలుకులుకలచే కలిగిన సంతోషమునకు తగినమనసుకలవాడను.

4 గురు ... హరికి = గొప్పపాపములను ఏనుగులకు నీంహపైన వ్యాని.

మణికిఁ 1 బ్రకల్పితశయ్యా, ఫణికి నురోభాగకాస్తుభప్రియమణికిన్.

క. కంసాసురసంహారున, కంసాచితకర్ణకుండలభరణునకున్

2 హింసాపరపరమస్తక, మాంసకరాళితగదాభిమతహస్తునకున్. 37

క. 3 వరయోగిమానసాంతః, కరణసుధాంభోధిభావకల్లోలలస

శ్చరతత్త్వశేషశాయికిఁ, జిరదాయికే సకలభక్తచింతామణికిన్.

వ. నమర్పితంబుగా నాయొనర్పం బూనినషష్ఠస్కంధంబునకుఁ గథా

ప్రారంభక్రమం బెట్టి దనిన హరిచరణస్మరణపరిణామవినోదులయిన

శౌనకాదులకు నిఖిల పురాణేతిహాసనిర్ణయవిభ్యాతుం డైన సూతుఁ

డి ట్లనియె.

37

క. శ్రీరమణీరమణాకథా

పారాయణచిత్తుడగుచుఁ బలికెఁ బరీక్షి

ద్భారమణుఁ డాదరంబున

సూరిజనానందసాంద్రుఁ డశుకయోగీంద్రున్.

38

సీ. షడ్గుణైశ్వర్యశాశ్వతమూర్తివయినట్టి

మునినాథ దయతోడ ముక్తిపదము

మున్నుగా నేమార్గమున వినిపించితి

వారయ సపవర్గభూరిమహిమఁ

గ్రమయోగసంభవబ్రహ్మంబుతోఁ గూడ

నను వొంద నగు నని వినుతికెక్క

మఱియు సత్త్వరజస్తమఃప్రభావంబులఁ

గడిది యై యున్నట్టికర్మచయము

తే. నప్పటప్పటి కడఁగనియట్టిప్రకృతి

గలుగుపురుషునిభోగార్థఘటనదేహ

1 ప్రకల్పిత ... ఫణికి = కూర్చుంటున్న పడుకయైన హిమకలవానికిని.

2 హింసా ... హస్తునకున్ = హింసయందు ఆసక్తికల శత్రువులయొక్క తలలమండలిమాంసముచే భయంకరముగా చేయబడిన గదయందు యిచ్చకలసి దేయకలవానిని.

3 వర ... శాయికి = శ్రేష్ఠులగు యోగీశ్వరులయొక్క మానసాంతఃకరణము పాపసంద్రముయొక్క తలఁపులనెడి అలలయందు చేరుకొందు గొప్పజ్ఞానమున శేషునిపై పడించినవానికి.

కార్తవీర్యార్జునాపమాన్యార్థంబు మొదలు

మాటిమాటికినన్నియుఁ దేటపడఁగ.

వ. మఱియు ననేక పాపలక్షణంబులగు నానావిధనరకంబులును వానికా
ద్యంతంబులును స్వాయంభువ సంబంధి యగు మన్వంతరంబును
బ్రహ్మవ్రతానానపాదులవంశంబును దచ్చరిత్రంబును దీపవర్షసము
ద్రాదినద్యుద్యానవనస్పతులును భూమండలసంస్థాపనంబును వాని
పరిమాణంబును జ్యోతిశ్శక్తిచలన ప్రకారంబును విభుండయినపర
మేశ్వరుండెవ్విధంబున నిర్మించె నావిధం బంతయు నెఱింగించి
నాడ విప్పుడు.

40

ఆ. కడిదివేదనలకుఁ గారణం బైయుండు,

గుఱుతు లేనినరకఁ కూపరాశి

పాలుగాక నరుడు బ్రదికెడుమార్గంబు

పరమపుణ్య తెలియఁ బలుకవయ్య.

41

వ. అనిన బరీక్షిన్న రేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె.

42

క. కట్టా! త్రికరణమెఱుఁగక, పుట్టినదురితములనపుడఁ బొలియింపనియా
కట్టిడిదేహం బుడిగినఁ, గొట్టాడును బిట్టునరకఁ కూపంబులలోఁ.

ఉ. కావునఁ గాలకింకరవికారము గానకమున్న మృత్యుదు

ర్భావనఁ జిత్తమున్ వెడఁగుఁ పాటును జెందకమున్న మేనిలో

జీవము వెల్లుచుండఁ దనఁ చెల్వము దప్పకమున్న పన్నుగాఁ

బావనచిత్తుడై యఘముఁ బాయు తెఱంగొనరింపఁగో దగున్.

క. కాలం బెడగని పాపము

మూలముఁ జెఱుపంగ వలయు మును రోగములం

2దేలినదోషము నెఱుఁగుచు

వాలాయము దాని నడఁచువైద్యునిభంగిన్.

43

సీ. అనవుడు నాతని కనియె భూకాంతుండు

కనుకలి వినుకలి గలిగినట్టి

12. 1త్రికరణము = మూడుసాధనములసమూహము. (వాచానః కాయములపట)

43. 2తేలినదోషము = ఏర్పడినవార, పిల్ల, కథములయందెఱయెడిదానిని.

పాపము దనకు నొప్పని దని కని చాలఁ

• బరితప్పుఁ డయ్యుఁ గ్రమ్మఱ నొనర్చు
మూఢాత్మునకు దోషఁ మోచనంబెయ్యది

యారయ నెఱిఁగింపు • నుదియుఁగాక
కలుష మొక్కొకచోటఁ గావించునొకచోటఁ

గావింపకుండుఁ దత్కర్మ మెఱిఁగి

అ. యిట్టిజనుఁడు పుణ్య • మేరితిఁ జేసిన

నది ఫలింప నేరఁదని తలంతు

సలిలమందు మేనిఁమలినంబు వోకుండ

గజము గ్రుంకు వెట్టుఁ గతియుఁ బోలె.

46

చ. అనిన శుకుం డిట్లనియె.

47

క. కర్మము గర్మముచేతను, నిర్మూలముగాదు తెలియఁ నేరక తానే
కర్మము సేసినఁ దత్ప్రతి, కర్మబానరిప వలయుఁ గలుషవిదూరా.

క. హితవుగలకుడుపుమటిరు, గ్వితతులఁబొడమఁ గనీని విధముననతిస
ద్వృత్తుఁడైనవాఁడు నిర్మల, మతిచేనఘరాళి నెల్లఁ మట్టము సేయున్.

చ. తపమున బ్రహ్మచర్యమున • దానమున శమసద్దమంబులన్
జపమున సత్యశౌచముల • సన్నియమాదియమంబులం గృహ
నిపుణులు ధర్మవర్తనులు • నిక్కము హృత్తనువాక్యజంపుపా
పపుగుది ద్రుంతు రగ్ని శతఁ పర్వవనంబుల నేర్చుకైవడిన్.

50

చ. అదియునుం గాక.

51

ఉ. కొందఱు పుణ్యవర్తనులు • కిగోపకుమారపదారవిందజా
నందమరందపానకలఁ నారతపట్పద చిత్తులౌచు గో
విందపరాయణుల్ విమలఁ వేషులు దోషమడంతు రాత్మలం
జెందిన భక్తిచేత రవి • చేకొని మంచు నడంచుకైవడిన్.

52

1 ప్రతికర్మము = ప్రతిక్రియ

2 హితవుగల కుడుపు = తనకు సనేపడినభోజనము (హిత మితిభోజనము
భోగముల వారించును)

3 గోప ... చిత్తులు = గొల్లపిల్లవాని అడుగుతామగలచే కలిగిన సంతస
ము పూడేనే త్రావుపనియందు శుష్కమృదలగుచున్న డెండములు కలవారు.

క. హరిభక్తి చేతఁ గొందఱు

పరిమార్తురు మొదలు ముట్ట • పాపంబుల ని
ష్కరతరకరముల సూర్యుం
డరుదుగఁ బెనుమంచుఁ బించఁమడఁచినభంగిన్.

53

క. దంతిపురనాథ విను మొక,

మంతన మెఱిగింతు శమదమంబులు 1సం హా
వంతు శుభవతిఁ జేయపు,
2కంతుని గురుభక్తి ముక్తి • గలిగించుగతిన్.

54

సీ. హరికి నగ్ధముఁ బ్రాణ • మర్పితంబుగ నుండు

వానికైవల్య మెవ్వనికి లేదు
వనజలోచనుభక్తవరుల సేవించిన

వానికైవల్య మెవ్వనికి లేదు
వైకుంఠనిర్మలప్రతపరుం డైనట్టి

వానికైవల్య మెవ్వనికి లేదు
సరసిజోదరుకథాశ్రవణలోలుం డైన

వానికైవల్య మెవ్వనికి లేదు

తే. లేదు తపముల • బ్రహ్మచర్యాదినియతి

శమదమాదుల సత్యశౌచముల దాన

ధర్మ మఖముల సుస్థిరస్థానమైన

వైష్ణవజ్ఞానజనితనిర్వాణపదము

55

తే. అరయ నెన్నఁడుఁ జేటు లేనట్టిముక్తి

వర్తమీలోకమందు నెవ్వరికిఁగలదు

సాధులును బుణ్యశీలురు • నజ్జనులును

హరిపరాయణతత్పరు • లయినఁ గాక.

56

క. అరుదుగ నరహరిభక్తి

బొరయనియాపురుషుసుకృతః పుంజంబులు వే

మఱుఁ బుణ్యుఁ జేయ నేరవు

నరవర కుధుఘటముఁ బెక్కు నదులుం బోలెన్.

57

చ. సతతముఁ గృష్ణపాదజలఁ జంబులయందు మనంబు నిల్పు సు
వ్రతులుఁ 1 తదీయశుద్ధగుణఁ రాగులుఁ గాలునియుగపాశసం
హతుల ధరించుతత్సుభటఁ కౌఘములం గలలోనఁ గాన రే
గతులను దుష్టకర్మములు • గైకొని వారలఁ జెంద నేర్చునే. 58

వ. కావున నీయర్థంబునకుం బురాతనం బగు నొక్క యితిహాసంబు
గల దది విష్ణుమాతయమదూతసంవాదం బనంబు దాని నెఱి
గింతు నాకర్ణింపుము. 59

—♦ ఆజామిలోపాఖ్యానము. ♦—

సీ. నరనాథ వినుము కన్యాకుబ్జపురమునఁ

గలఁడు బ్రాహ్మణుఁడజామిళుఁడనంగఁ

బాతకుం డతులనిర్భాగ్యుం డవజ్ఞుండు •

నప్తసదాచారి • కష్టరతుఁడు

జూదంబులందు దుర్వాదంబులందును

శౌర్యంబునందు మచ్చరము గలిగి

తొత్తాత్మపత్ని గామత్తుడై వరియించి

కొడుకులఁ బదుగురఁ • బడసి చాల

ఆ. మోహజలధిలోన • మునిగి ముచ్చట దీఱ

బాలలాలనాదిఁలీలఁ దగిలి

పెద్దకాల మతఁడు • పెంపార సుఖయించి

ఫలిత మెల్ల న్నదలి • పతితుఁడయ్యె.

60

సీ. నిర్మలం బనఁ జాల • నెఱయుచిత్తం బన

నల్లని వెండుకల్ • దెల్ల నయ్యె

దగుమోహపాశ బం • ధంబు జాతినమాడ్కి

బొదలిన యంగముల్ • వదలివేలె

1 తదీయ... రాగులు = విష్ణుసంబంధములగు కళ్యాణగుణములయందు నిక్కపుఁ
ప్రేమకలవారు. (రాగమూలమగు భక్తియే మిగుల ప్రశస్తము)

నింద్రియంబుల కోర్కు • లిక నొల్ల ననుభంగి
నుడుగక తలచాల • వడకజొచ్చె
దమకంబు ప్రాయంబు • దగిలిపోయినమాడ్కి
లో చనంబులచూడ్కి • నీచమయ్యె

ఆ. వగరు వృట్టె నంతః • బెగలె దంతంబులు
సుక్కిసయును దగ్గు • బిక్కటిల్లె
శిరను నొవ్వఁదొడఁగె • జెదరె మనంబంతః
గడిది యైనముప్పు • కాలమునకు.

61

ఆ. ఎనయ నతని కెనుబ • దెనిమిది వర్షంబు
లంతనరుగుటయును • భ్రాంతుఁడగుచుః
గోరి పిన్నకొడుకు • నారాయణాఖ్యుండు
బాలుఁ డగుట మిగుల • భక్తిజేసి.

62

క. తనసతియుఁ దానుఁ గూరిమి
మనమునఁ బెనఁగొనఁగ నక్కు • మారుని ననిశం
బును ముద్దుసేయుచుండెను
జనవర వాత్సల్య మాత్మ • సందడిగొనఁగన్.

63

క. బాలుని 1ముగ్ధవచోబుజు
ఫాలుని నిజజనకబంధు • పరిణామకళా
శీలుని లోలతఁ గనుఁగొని
యాలరి బ్రాహ్మణుఁడు నంది • తాత్ముం డగుచున్.

64

క. అత్యంతపానభోజన
కృత్యంబులఁ బొత్తు గలిగి • క్రేడలఁ దత్సం
గత్యంబు వదల కాగత
మృత్యువుఁ గన నేరఁ డయ్యె • మిక్కిలి జడుఁడై.

65

తే. తెలియ కీకీతీ నతఁడువ • ర్తించుచుండ
భయదమగుమృత్యుకాలంబు • ప్రాప్తమైన

1 ముగ్ధ ... ఫాలుని = తొక్కువొక్కులతోనొప్పి, తీరనినొప్పికిలహారి.

భూరివాత్సల్యవృత్తి న ♦ పృథ్వుఁడలఁచి
యాత్మఁబ్రలపించె నారాయ ♦ నాయటంచు.

66

వ. అప్పుడు.

67

క. కింకరుల ధర్మరాజ ప

శంకరుల 1దురంత దురిత ♦ సమధిక జననా

శంకరుల సకలలోక భ

యంకరులం గనియె నింద్రి ♦ యాకులుఁ డగుచున్.

68

క. ఘాతుకుల దండదండిత

పాతకుల మహాగ్రకర్మ ♦ భరనిష్కరుణా

జాతకులఁ బ్రేతనాయక

దూతకసంతతుల సలఁడు ♦ దూరమునందున్

69

మ. కనియెన్ బ్రాహ్మణుఁ డంత్యకాలమునవీ ♦ కణరోషనిష్ఠూతులన్

2ఘనపీనోష్ఠవికారవక్తవిలస ♦ ద్ధర్వేక్షణోపేతులన్

3జనసంత్రాసకరోద్యతాయత సుపా ♦ శశ్రేణికాహేతులన్

హననవ్యాప్తివిభీతులన్ మువ్వర నా ♦ త్మానేతలన్ దూతలన్. 70

వ. ఇట్లతి4వికృతతుండగండాభోగవిభాగవిషమవివృత్తి నేత్రులు5నతిపుష్క

నిష్ఠురతను యప్తిసంవేప్తితమ హూర్ధ్వరోములు 6నభ్యస్తనమస్త

జీవాపహరణకరణ ప్రశస్తహస్తవిద్యస్తపాశధారులు నగు యమ

1 దురంత ... కరుల = అంతములేని పాపములచే మోపెక్కిన జనులను నాశనమొనర్చువానిని.

2 ఘన ... పేతులన్ = వెద్దవై, లావగుపెదవులచే వికారములగు మొగములయందు గర్వముగల చూపులతో కూడినవారిని.

3 జన ... హేతులన్ = లోకములకు భయమునుకూర్చునట్టియు, తగుల్పఁ బడినట్టియు, సాడవగుపాశముల బారులనెడి ఆయుధములు కలిపానిని.

4 వికృత... నేత్రులు=వికారముగల నోళ్ళయొక్కయు, చెక్కిళ్ళయొక్కయు విస్తృతములగు భాగములుకలవారును, విపరీతముగా త్రిప్పబడిన చూపులుగలవారును.

5 అతి ... సోములు = మిక్కిలిబలసిన మొఱుగు కిజ్జిపాటి శరీరములయందఁ గుబుర్కొని నిక్కబొడుచుకొన్న వెండ్రుకలుకలవారు.

6 అభ్యస్త ... భారులు = నేర్వబడిన సమస్త జనుల తీనముల నడపారించు పనియందు నేర్పుగల చేతులయందుండబడిన పాశములధరించినవారు.

భటుల మువ్వరం గనుంగొని యజామిళుండు వికలేంద్రియుండును
వికంపితప్రాణుండును వికృతలోచనుండును విహ్వలాత్మకుండునునై.

క. దూరమున నాడుబాలుఁడు

బోరనఁ దనచి త్తసీమఁ • బొడగట్టిన నో.

నారాయణ నారాయణ

నారాయణ యనుచు నాశ్మ • నందసు నొడివెన్.

72

చ. మరణపువేళ నద్దనుజ • మర్దనుసంస్మరణంబు సేయఁ ద

త్పరిసరవస్తు లాత్మపరి • పాలకునామము నాలకంచి ని

ఘరగతి నేగుదెంచి పొడ • సూపి యదల్చిరి కాలుదాసులన్.

ఖరతరభాషులన్ వికట • కల్పితవేషుల దీర్ఘరోషులన్.

73

క. దాసీభర్త నజామిళ

భూసురుఁ దత్తనువువలన • బోరన వెలికిం

దీసినయమభటులఁ దొలఁగఁ

ద్రోసిరి శ్రీవరునికూర్చి • దూతలు కడిమిన్.

74

—• విష్ణుదూత యమదూతల సంవాదము. —

వ. ఇట్లు విష్ణుదూతలవలన నిర్ఘాతప్రయత్నులై యమదూత లిట్లనిరి.

క. ఎవ్వనివారలు మాతోఁ

2జివ్వకుఁ గతమేమి యిట్లు • చిక్కినవానిం

గ్రొవ్వున విడిపించితి రిక

సవ్వలకో శిజమునిశాస • నంబులు జగతిన్

76

వ. అడియునుంగాక.

77

సీ. ఎవ్వరు మీరయ్య • యీభవ్యరూపముల్

గన్నుల కద్భుత • క్రమ మొనర్చె

దివిజులో భువిజులో • దేవతాప్రవగులో

సిద్ధులో సాధ్యులో • చెప్పరయ్య

1 నిర్ఘాతప్రయత్నులై = చెదరఁగొట్టబడినప్రయత్న ముకల్పవాలై.

2 చివ్వ = యుద్ధము.

3 జముని శాసనంబులు = యమనియానములు.

1 దళిత పాండుర పద్మ • దళక్షీర్ణ నేత్రులు

వరపీతకా శేయ • వాసు లరయ

గండమండలనట • తుక్కుండలద్వయులును,

బటుకిరీటప్రభా • భాసితులును

తే. భూరిపుష్కరమాలికా • చారునక్షు,

లమితకోమలనవయావ • నాధికులును

బాహు కేయూరమణిగణ • భాజమాన,

ఘనచతుర్భుజ 2 అభ్రసం • కాశరుచులు.

78

క. ధనువులు 3 నిషంగచయములు,

గనదంబుజశృంఖచక్ర • ఖడ్గదాసా

ధనములు ధరియించినమీ,

తనువులు లోకముల కద్భుతం బొసరించెన్.

79

క. శాంతంబు లంబనమీతను,

కాంతులు జగములను దిశలఁ • గలిగిన 4 బహుళ

ధ్వాంతములఁ బాటఁ దోలుచు

సంతస మొనరించె నిపుడు • సర్వంకషమై.

80

వ. ఇ ట్లఖిలలోకానందకరకమాకారులు 5 నఖిలవిభాజమాన తెజో

దుర్నిరీత్యమాణులును నిఖిలధర్మపాలురును నగుమీరు ధర్మపరి

పాలుర్ల మమ్ము నడ్డపెట్టం గతం బేమి యనిన వారు ధర్మరాజాన,

చరులు గారను తలంపున 6 మందస్మితకందళిత ముఖారవిందు లయి

గోవిందుని కందువమఁదిరంబుకావలివారలు 7 వారివాహగంభీర

నిర్దోషపరిపోషణంబు లైనవిశేషభాషణంబుల నిట్లనిరి.

81.

1 దళిత ... నేత్రులు = విచ్చిన తెల్లతామర తేకులపంటి పొడవగు నేత్రములు కలవారు. 2 అభ్ర...రుచులు = మేఘముతో సమానమైన కాంతికలవారు. 3 నిషంగచయములు = అమ్మలపొదులసమీహములు. 4 బహుళధ్వాంతములు = గొప్పచీకట్లు. 5 అఖిల ... మాణులు = మిక్కిలి వెలుగొందఁచున్న ప్రకాశముచే తేరిమాడఁబడకున్నవారు. 6 మంద ... విందులయి = చిరునగవు మొలకెత్తిన మోమా తామరలు కలవారు. 7 వారి ... పోషణంబులు = మేఘములయొక్క గంభీరమగు ధ్వనిని పోషించుచున్నవి.

ఉ॥ మీరు పరేతనాయకుని ♦ మేలిమిదూత లటేనిఁ బల్కుఁడా
తోరపు బుణ్యలక్షణము ♦ దుష్కృతభావము దండశృత్యమున్
బీరముఁగోడ నీతని క ♦ భీష్మనివాసము నోలి దండ్యు లె
వ్వారలా సర్వభూతములొ ♦ వా రొకఁగొందఱు పాపకర్ములొ.

వ. అనిన యమభటు లి ట్లనిరి.

83

క. 1వేదప్రణిహితమే యను

మోదాబుగ ధర్మ మయ్యె ♦ మున్న తదన్యం
బేది యగు నది యధర్మం
బాదియ వారిరూపు నేద ♦ మని వినుకతనన్.

84

సీ॥ ఎవ్వనిచే దన ♦ యిర వొందుత్రిగుణ స్వ

భావ మైనట్టి యీ ♦ ప్రాణిచయము

లను గుణనామ కియూ గూపములచేత

నేర్పడుగతి దాన ♦ యెఱుఁగఁబడును

2నర్యముం డనలంబు ♦ నొకాశమును బ్రభం

జనఁడు గోచయమును శశధరుండు

సంధ్యలు దివములు ♦ శర్వరీచయములుఁ

గాలంబు వసుమతీ జాలములును

తే. దేహధారికి సాక్షులై ♦ తెలుపుచుండు

దండనస్థానవిధము సద్ధర్మగతియుఁ

దగులుమీ రీకమానురోధనము సేసి

యఖిలకర్ములు దండాద్వా ♦ లరయ నెపుడు.

85

తే. కోరికర్మ బునడపెడు వారికెల్లఁ

గలితశుభములు సశుభముల్ ♦ గలుగుచుండు

నరయఁగా దేహి గుణసంగి ♦ యైనయపుడె

పూని కర్మంబు సేయక మానరాదు.

86

1 వేదప్రణిహితము = వేదముచే విధింపబడినది.

2 అర్యముండు = సూర్యుండు.

క. ప్రకృతమునఁ దానొనర్చిన

సుకృతము దుష్కృతము నెంత • చూడఁగ నంతే

వికృతి గని యనుభవించును

నకృతమతిం దెత్తులఱు • నతిశయముడై.

87

చ. మఱియు వినుండు జన్మంబు శాంతఘోరమూఢగుణంబులచేత
నైనను సుఖదుఃఖగుణంబులచేత నైనను ధార్మికాదిగుణంబుల చేత
నైనను సకలభూతంబులుఁ ద్రైవిధ్యంబు నేప్రకారంబును బొంగు
నాప్రకారంబున జన్మాంతరంబు నుబొందుచుండు. దేవుండైన
యమండు సర్వ జీవాంతర్యామియై ధర్మాధర్మ యుక్తంబైన
పూర్వరూపంబుల విశేషరూపంబుల చేతం జూచుచుండి వాని
కనురూపంబులఁ జింతించుచుండు నవిద్యోపాధి జీవుండు తమో
గుణయుక్తుండై ప్రాచీన కర్మంబులచేత నేర్పడిన వర్తమాన
జేహంబు నేనని తలంచుచుండి నష్టజన్మస్మృతి గల వాడై
పూర్వారంబు లెఱుంగం జాలకుండు మఱియుఁ గర్మేంద్రి
యంబులచేతఁ గర్మంబులం జేయుచుండి జ్ఞానేంద్రియములచేతఁ
వమోవిషయంబులైన శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబుల నెఱుంగుచుండి
పదియాటఁది యైనమనంబుతోఁగూడి పదియేడవవాఁడగు చుండి
1 షోడశోపాధ్యంతర్గతుండై యొక్కరుండైన జీవుండు సర్వేంద్రియ
విషయప్రతిసంధానంబుకొఱకు జ్ఞానేంద్రియకర్మేంద్రియ మనోవిష
యంబులఁ బొందుచుండి షోడశకళలు గలిగి లింగశరీరం బనం
బరఁగి గుణత్రయకార్యం బనునిమిత్తంబున హర్ష శోకభయంబుల
నిచ్చుచున్న స్థూపారంబు ధరియించుచుండు 2 విజితపద్వర్గుండైన దేహి
కర్మంబులొల్లని బుద్ధినెఱింగియు వినియుఁ గర్మంబులు సేయుచుండి
తనసంచారకర్మంబునం జుట్టుకొన్న పసిరికాయపురువునుంబోలె
నిర్గమోపాయం బెఱుంగక నాశంబు నొందుచుండు వర్తమాన
వసంతాదికాలంబు భూతభావీవసంతాదికాలయోగ్యం బైన పుష్ప

1 షోడశ ... యుక్తుడై = పదనారు ఉపాధులమధ్యయందున్నవాడై.

2 విజితపద్వర్గుండై = జయింపఁబడిన కాసుము మొదలగు నశిష్యగణము కలవాడై.

• ఫలాదులు తత్కాలజ్ఞాపకంబు నెట్లు సేయు నట్లు భూతభావిజస్త్వంబులకు ధర్మాధర్మంబులు నిదర్శనంబులు సేయుచుండు నొక్క నరుండు నొక్కక్షణంబును 1 గర్మంబు సేయకుండువాఁడు లేఁడు పూర్వసంస్కారంబులఁ గలగుణంబులచేతఁ బురుషుం డవశుండు గావున బలిమిఁ గర్మంబు సేయింపం బడుచుండు నవ్యక్తనిమిత్తంబునొంది తదను రూపంబు లైన స్థూలసూక్ష్మశరీరంబులు మాతాపితృసదృశంబులగు చుండు నిట్టివిపర్యయంబు పురుషునికిఁ బ్రకృతి సంగమంబునంగీలుగుచుండు నాప్రకృతి పురాణపురుషుం డైన యప్పరమేశ్వరుని సేవించినరం దలంగుచుండు. ౮౮

సీ. కావున నితఁడు సత్కర్మవర్తనమున
భూదేవకులమునఁ ♦ బుట్టినాఁడు
దాంతుఁడై శాంతుఁ డై ♦ ధర్మసంశీలుఁడై
సకలవేదంబులఁ ♦ జదివినాఁడు
అనయంబు గురువుల ♦ నతిఘులఁ బెద్దలఁ
జేరి శుశ్రూషలఁ ♦ జేసినాఁడు
సర్వభూతములకు ♦ సమబుద్ధియై చాల
బహుమంత్రసిద్ధులఁ ♦ బడసినాఁడు

తే. సత్యభాషణనియమంబు ♦ జరపినాఁడు
నిత్యనైమిత్తికాదుల ♦ నెరపినాఁడు
దండిభాదిగుణములఁ♦దరపినాఁడు
మంచిగుణములు దనయందు♦మరపినాఁడు ౮౯

క. సతతాచారసమూచిత, మతియై సుజ్ఞానమునకు ♦మరి గెడుతటి నా
యతగతి నాతనికంగజ,మతమై 2 నవయావనాగ♦మంబెడిసాచ్చెన

సీ, కడకంట యానన♦గర్వంబు వొడగట్టె
ఋదిలోన నుదేక♦మధము దొట్టె

1 కర్మంబు ... (నజాతు తిష్ఠత్య కర్మకృత్ అనిగోలు)

2 నవయావనాగమంబు = కొత్త జన్మనపురాక.

గడుమేనఁ గామవిఁకారంబు దలచూపె
ముఖమునఁ జిరునవ్వు ఁ మొలకలెత్తె
నతిపుష్టి నిష్ఠురం ఁ బయ్యె దేహంబెల్లఁ
గచభారమున 1 నెఱి ఁ కప్పు మెఱసెఁ
గటిభారమున నూరుఁకాండముల్ జిగి మీఱె
బాహుశాఖలు దీర్ఘభంగి దోఁచె

ఆ. నురము విపులమయ్యె ఁ నుల్లసద్వరకాంతి
పూరమంగకమునఁ ఁ బొందుపడియె
భూరితేజఁ డయినఁభూసురాన్వయునకు
నభినవైకయావఁనాగమమున.

91

క. హృదయమునఁ బొడముయావన
మదము వెలిందోఁచుభంగిఁమానితరుచి ద
ద్వదనమున నూఁగుమీసలు
వొదలుచుఁ గప్పడరి చూడఁ ఁ బొంకంబయ్యెన్.

92

వ. మఱియును.

93

క. తమ్మివిదిమీఁగ వ్రాలిన
తుమ్మెదపంక్తియునుబోలెఁ ఁ దోరపులీలం
గ్రమ్ముకొని విప్రతనయుని,
నెమ్మొగమునఁ గానబడియె ఁ నెరిమీసంబుల్

94

వ. అంత ననంగ బహ్మతంత్రులనకు వసంతుం డొనర్చునంకురార్ప
ణారంభంబునుంబోలె 2 లలితకిసలయవినరప్రస్థార భాసుర బహు
పాదిపాదిపురోపవన పవనజవన ప్రభావ పరికంపిత విటవిటీజనహృ

1 నెఱికప్పు అందమగునల్లదనము.

2 లలిత ... భల్లంబును = అందములగు చిగురుటాకు మొత్తముల కదలిక
చేత ప్రకాశించుచున్న అనేకవిధములగు వృక్షములు మొదలగునవి కల పట్టణోద్యాన
ముల యందల్లిగాడ్పులయొక్క నేగాలిశయముచే చలించిన కాముకీ కాముకులయొక్క
మాంసములను పిప్పించిన చిగురులకు ఈటె యైనది.

దయ ప్రభుల్ల పల్లవభల్లంబును 1ననూనప్రసూన నిర్భరగర్భావి
 ర్భూత సురభిపరాగపటల పటఘటితనభోమండలంబును 2నమందని
 వ్యంద మరంద బిందుసందోహకందళిత చిత్తమత్తమధుప సంకుల
 ఝంకారముఖరితసకలదిశావలయంబును 3నిరంతరధారాశరసభరి
 న పరిపక్వఫలానుభవ ప్రభవ సమ్మోద వాదశుకప్రముఖ పతంగ
 కోలాహలంబునునై మనుమానంబు సర్వజనమనోహరంబునై నిఖి
 ల వనపాదపంబుల నలంకరించె నయ్యవసరంబున నజామిళుండుపితృ
 నిర్దేశంబునంగుశసమిత్పుష్పఫలార్థంబు వనంబునం కరిగి తిరిగి వచ్చు
 సమయంబున నొక్కలతాభవనంబున 95

క. బద్ధానురాగయై స్మర
 యుద్ధంబున కలరుబుద్ధి నురుకామకళా
 సిద్ధి యగువృషలితోబ్రయ
 వృద్ధిం దగఁగూడియున్న విటు నొరుఁగాంచెన్ 96

క. భటునిక రతిశాస్త్రకళా
 ర్భటునిక వనరయావనానుభవమదవిభవో
 ద్భటునిక సురతేచ్ఛాసం
 ఘటునిక విగతాంబరోరు కటునిక విటునిక. 97

శా. హాలాఘూర్ణితనేత్రతో మదనతంత్రారంభసంరంభతో
 భేలాపాలన యోగ్యభూవిభవతో 7గిర్ణాలకాజాలతో

1 అనూన ... మండలంబును = ప్రశస్తములగు పూవులయుక్క పఱపైన
 మధ్యమునపుట్టిన పరిమళముగల ధూళిమొత్తము కడు వస్త్రముచేకూర్చబడిన యాకాశ
 భాగము కలిగినది. 2 అమంద ... వలయంబును = వేగముగా ప్రవించుచున్న తేనె
 చుక్కలమొత్తముచే నుత్సాహముకల మనస్సులతో నొప్పినమదించిన తుమ్మెదల
 యొక్క తీవరించిన ఝంకారముచేత ధ్వనితములగు సమస్తదిక్కులయొక్కమండలము
 కలది. 3 నిరంతర ... కోలాహలంబు = ఎడతెగకధారగాబడుచున్న రసముచే
 నిండిన, పండిన, పండనతినుటచేకలిగిన సంతసపుబలుకులతోనొప్పు చిలుకలుమొదలగు
 పక్షులయొక్క సందడికలది. 4 వృషలి = శూద్రస్త్రీ. 5 వర...భటునిక =
 శ్రేష్ఠులగు యావనమును అనుభవించుటచే కలిగినమదాతిశయముచే తీర్చిదిద్దినవానిని.
 6 హాలా...నేత్రతో = మధ్యముచే తిరుగుడువడిన కన్నులకలదానితో. 7 గిర్ణా...
 జాలతో = చెదరిన ముంగురుల సముహముకలదానితో.

హేలాలింగనభంగివేషవతితోఁ • నిచ్చావతీమూర్తితోఁ
గేలిందేలుచునున్నవానిఁ గనెఁ గనిభూతరోమాంచుడై • 98

క. కలికి వరుమదనకదనపుఁ
బలుకులకలకలముఁజెడఁగు • వహి మేఖలము
వ్వలరవళిఁ దగిలి గతిగొనఁ
గలకఁతి రతంబు సలుపు • గమకముఁ గనియెన్. 99

క. కవకవ నై పదనూపుర
రవరవ లాగుబ్బుకొన్న • రతిపతిగతులం
జివచివ నై విటుచెవులకు
రవళిన్ రతిసల్పురతుల • రవరవ గనియెన్. 100

న. కురు లళికంబుపై సెగయఁ • గ్రొమ్ముడి వీడఁగ గుబ్బదోయిపై
సరములు 2చొకళింపఁ గటిసంగతి మేఖల తాళగింప స
త్కరవరకంకణావళులు • గర్జిలఁ కెగొ నసీయాడ మీఁదుగా
మరునివినోదముల్ సలిపె • మానిని యాననగర్వరేఖతోన్.

క. మవ్వపుసుకుమారాంగిని
జవ్వని నుపగూహనాది • సముచితరతులన్
నివ్వటిలుదానిఁ గని మది
నువ్వి భూరంగ మన్మథో ద్దీపనుడై • 102

తరలము. 4బహుళదృక్పరిపాక మోహని • బద్ధుఁ డొచు నుసంబులో
సహజకర్మము వేదశాస్త్రము • సాస్త్వికంబు దలంచి త
నిహితచిత్తము పట్టి పట్టఁగ • నేరఁ డయ్యెఁ సదానమన్
గహనమందు మరుండు • పావకుఁడై వడిం జరియింపగాన్. 103

1 మేఖలమువ్వలరవళి = మొలనూలి చిరుగంటల భ్వని

2 చొకళింపక = ఎగురుచుండుగా. 3 కొను = నడుము

4 బహుళ ... నిబద్ధుఁడు = అత్యంతమగు విలాసన పరిణామముచేత

(చూపు) తమకముచేననుట కలిగిన మోహముచే కట్టబడినవాడై.

5. • మనోగహనము = మనస్సనునడవి.

శా. ఆలీలావతిగండపాళికలపై ♦ 1హాసప్రసాదంబుపై
నాలోలాలకపం క్రిపె నళికపై ♦ 2నాకర్ణదృగ్భూతిపై
హేలాపాదికుచద్వయోరుకటిపై ♦ నిచ్చల్ పినాళింపఁగా
జాలిం బొందుచు నాత్మఁ గుందుచు మనోజాతానలోపేతుఁడై.

శే. మఱి కులాచారవర్తన ♦ మాటుచేసి
పరఁగుపిత్రర్థములు దానిపాలుచేసి
సాధులక్షణగుణవృత్తిఁజూలుచేసి
3లోలలోచనపనఁజెందిలోలుఁడయ్యె.

105

క. 4శ్యామను సుమాస్త్రీఫేలన
కామను సుగుణాభిరామఁ ♦ గమనీయగుణ
స్తోమ నిజభామ నొల్లక
ధామమున నటించెఁ గ్రించు ♦ దనమున జడుఁడై.

106

ఉ. బంధులఁ దిట్టి సజ్జనులఁ ♦ బాధలఁబెట్టి యనాథకోటిఁ బెం
బందెలు సుట్టి యొరములు ♦ వట్టిపథంబులు గొట్టి దిట్ట యె
నిందలకోర్చి సాధులకు ♦ నిందితుఁడై గడియించువిత్రమా
సుందరి కిచ్చి మచ్చిగలు ♦ సొంపెదఁగూర్చి వసించె దత్కృపన్

సీ. సముచిత శృతిచర్చఁ ♦ జర్చింప నొల్లక
7సతికుచద్వయచర్చఁ ♦ జర్చసేయుఁ
5దర్క కర్కశపాతఁతర్కంబు గాదని
కలికితోఁ బ్రణయతఁతర్కంబు సేయు

1 హాసప్రసాదంబుపై = చిరునగవుయొక్క యొప్పిదముపై.

2 ఆ కర్ణదృగ్భూతిపై = చెవులవఱకు విరిసిన కన్నుల యందముపై

3 లోలలోచనపన = వనిత యొక్క తగులము

4 శ్యామను = యాపన మధ్యస్థ (నడిజవ్వపు దానిని)

5 క్రించుదనము = ఆల్పత్వము

6 ఈరములు = ఇండ్లు

7 సతికుచద్వయచర్చ = పూజోడి పాలిండ్లజంట పై గండపుఁబూతెను.

8 తర్క కర్కశపాత తర్కంబు = న్యాయశాస్త్రము యొక్క క్లితములగు విషయములపై విచారణ.

1 స్మృతిపదవాక్యసంగతి గాక తత్సతి
పదవాక్య సంగతి ♦ పరగఁ జేయు
నాటకాలంకారఁ నైపుణం బుడిగి త

న్నాటకాలంకారఁ పాటిఁ దిరుగుఁ

తే బరగఁజిరకాల మీరీతిఁ ♦ బాపనియతి

రమణ దాసీకుటుంబభారము వహించి

యదికుటుంబినిగాఁగఁ బాపాత్ముడగుచు

నశుచియునుదుష్టవర్తనుఁడై మెలంగె.

108

క. అటు గాన పాపకర్మునిఁ

గుటిలుని నుజనార్తు ధూర్తుఁ ♦ గ్రూరుని నే మా

రటమునఁ గొని యేగెద మం

తట దండమువలన నితఁడు ♦ ధన్యత నొందున్.

109

వ. ఇట్లు వలుకు చున్న యమదూతల వారించి 2 నయకోవిదు లైన

భగవద్దూత లిట్లనిరి.

110

క. అపురా ధర్మ వివేక

ప్రవరులపన గానబడియెఁ ♦ బాపము పుణ్యో

ద్భవుల యదండ్యులదండన

వివరం బొనరింపఁ బడియె ♦ విధి యెఱుంగమిచేన్.

111

చ. సములునుసాధులున్ విహితఁశాసనఃలున్ సుదయాళురున్ శుభో

త్తమగుణు లైనయట్టితలి ♦ దండ్రులు బిడ్డలు కెగు సేయుచోఁ

గ్రమమున వార లెవ్వరికిఁ ♦ గైకొని కుయ్యిడఁ జాలువారు సం

భ్రమమున మీమనంబులఁదిఁరంబుగఁ జర్చి యొనర్చి చూడుఁజా

ఆ. ఎఱుక గలుగునాతఁ ♦ జేది యొనర్చిన

నదియొనర్తు రితరుఁలైనవార

లతఁడు సత్య మిట్టిదనిచేని లోకంబు

దత్ప్రేవ ర్తనమునఁ ♦ దగిలి యుండు,

112

1 స్మృతిపదవాక్యసంగతి = స్మృతులయొక్కయు, వ్యాకరణముయొక్కయు, మీమాంసయొక్కయు సంబంధము. 2 నయకోవిదులు = నీతిశాస్త్రము చక్కతెల్ల నేసవారు.

ఆ. నెమ్మిఁ దొడలమీఁద ♦ నిద్రించు చెలికాని
నమ్మదగినవాఁడు ♦ నయము విడిచి
ద్రోహబుద్ధిఁ జనివ ♦ 1 దొడరునే యెందైనఁ
బ్రీతి లేక ధర్మ • దూతలార.

111

ఆ. చిత్త మెల్ల నిచ్చి ♦ చెలితనఁబున వచ్చి
నచ్చి కలయ మెచ్చి ♦ నమ్మువానిఁ
గరుణ గలుగివాఁడు ♦ కడు సౌమ్యుడగువాఁడు
చింత నేయ కెట్లు ♦ నెఱుప నేర్చు.

వ. అదియునుం గాక.

116

ఉ. ఈతఁడు కోటిసంఖ్యులకు ♦ నెక్కుడుపుట్టువులందుఁ జెంది యా
యాతము లైనవాఁడనివ • హంబుల నన్నిటిఁ బాటఁ దోలి ప్ర
ఖ్యాతిమతికొ మహావీరణ ♦ కాలమునకొ 2 హరిపుణ్యనామసం
భూతసుధామయాద్యుతవి • భూతిక రాక్షర సంగ్రహంబునన్. 117

సీ. 3 బ్రహ్మ త్యానేక • పాపాటవుల కగ్ని
కీలలు హరినామ • కీర్తనములు
గురుత్వకల్కవ • క్రూరసర్పములకుఁ
గేకులు హరినామ • కీర్తనములు
4 తపనీయచౌర్యసం • తమసంబునకు సూర్య
కిరణముల్ హరినామ • కీర్తనములు
మధుపాన కిల్బిష • మదనాగసమితికిఁ
గేసరుల్ హరినామ • కీర్తనములు

1 తొడరునే = ప్రయత్నించునా. 2 హరి ... సంగ్రహంబునకొ = విష్ణువు
యొక్క పవిత్రములిగు నామధేయములందున్న అన్యతమయములును, ఆశ్చర్యకరమగు
వైశ్వర్యమును చేయునట్టియు, నక్షరములను కూర్చుటచేత. 3. బ్రహ్మహత్యానేక
పాపాటవులకు = బ్రాహ్మణహత్యచేసిన లెక్కింపరాని పాపము లను నడవులకు.
4. తపనీయ... సంతమసంబునకు = తపింపచేయఁదగిన చౌర్యమును దట్టఁగ నీటికి.

తే. 1 మహితయోగోగ్రనిత్యసఃమాధివిధుల.

నలరుబ్రహ్మాదిసురులకు ♦ నందరాని

2 భూరినిర్వాణసామ్రాజ్యభాగభాగ్య

భేలనంబులు హరినామకీర్తనములు

118

సీ. ముక్తికాంతైకాంతఃమోహనకృత్యముల్

గేలిమై హరినామకీర్తనములు

సత్యలోకానంద ♦ సాభాగ్యయుక్తముల్

గేలిమై హరినామకీర్తనములు

మహితనిర్వాణసామ్రాజ్యభిషేక్తముల్

గేలిమై హరినామకీర్తనములు

తిబహుకాలజనితతఃపరిఫలసారముల్

గేలిమై హరినామకీర్తనములు

తే. పుణ్యమూలంబు లనపాయఃపోషకంబు

లభిమతార్థంబు లజ్ఞానహరణకరము

4 లాగమాంతోపలబ్ధంబు ♦ లమృతసేవ

లార్తశుభములు హరినామకీర్తనములు.

119

క. కామంబు పుణ్యమార్గ, నేమంబు మునీంద్రసాంద్రఃచేతోసరిసీ

ధామంబు విష్ణునిర్మల, నామంబుదలంచువాడుఃనాథుడు గాఁడే

క. డెందంబు పుత్రువలనం

జెందిన దని తలఁప వలదు ♦ శ్రీపతిపీఠే

చందమున నైనఁ బలికిన

నందకధరుఁ డందుఁ గలఁడు ♦ 5 నాథుండగుచున్.

121

1. మహిత ... .. విధుల = గొప్పవగు యోగమునకు సంబంధించిన తీర్థములును, కాశ్యపములునైన సమాధికార్యముల. 2 భూరి... భేలనంబులు = అత్యంతమగు మోక్షరాజ్యమును ఆనుభవించుటకైన యదృష్టవిలాసములు. 3 బహు ... సారముల్ = చాలకాలమునుండి ఒనర్పబడిన తపస్సుయొక్క సిద్ధియందలి నిగ్గులు. 4 ఆగమాంతోపలబ్ధములు = ధృపనిషత్తులయందుఁ బొందఁబడినవి. 5 నాథుడు = సర్వశక్తిమంతుడు.

ఆ. బిడపేరు వెట్టి ఓలుచుట విశ్రామ
కేలి నైన మిగులఁ ♦ గేలి నయినఁ
బద్యగద్యగీతభావార్థముల నైనఁ
గమలనయనుఁ దలఁపఁ ♦ గలుషహరము

122

ఈ. కూలినచోటఁ గొట్టుపడి ♦ కుందినచోట మహాజ్వరాదులు
ప్రేలినచోట సర్పముఖ పీడల నందినచోట నార్దులై
తూలినచోట విష్ణు భనఁదూరునిఁ బేర్కొనిరేని మీఁద 1న
క్కాలునియాతనావితతిఁగానరు పూనరు దుఃఖభావముల్. 123

సీ. అతిపాపములకుఁ బ్రయత్నపూర్వకముగఁ
దనుపాపముల కమితంబుగాఁగ
సన్మననరులచే ♦ సంపాద్యమైయుండు
నిర్మలం జగుపాపనిష్కృతములు
గ్రమరూపమున నుపశమనంబు లగుఁ గాని
తత్పాపచయములు ♦ దలఁప లేవు
సర్వకర్మంబుల సంహార మొనరించి
చిత్తంబునకుఁ దత్త్వసిద్ధి నొసఁగు

ఆ. నొసర నీశుసేవ ♦ 2యోగిమానససరో
వాసుసేవ హేమవాసు సేన
వేదవేద్యుసేవ ♦ వేదాంతవిభుసేవ
పరమపురుషపాదపద్మసేవ.

124

క. హరి నెఱుగనియాబోలుఁడు
హరిభక్తులతోడఁ గూడి ♦ హరి యనువాఁడున్
సరియై దోషము లడఁచును
కరువలితో నగ్నిదృణమాఁ ♦ గాల్చినభంగిన్.

125

1 కాలుని...వితతిఁ = యమునియొక్క భాషపరిపరయందు. 2 యోగి...
సేవ = యోగులయొక్క మనస్సును సరస్సునందునివసించువానిసేవ. 3 కరువలి = గాలి.

ఉ. ఆరయ 1వీర్యవంత మగు ♦ నౌషధ మెట్లు 2యదృచ్ఛ గొన్నద
చ్చారుగుణంబు రోగములఁజయ్యనఁ బాపెడుమాడ్కిఁ బుణ్య వి
స్ఫారుని సంబుజోదరుని ♦ బామరుఁ డజ్ఞుఁ డనజ్ఞుఁ బల్కినన్
వారక తత్ప్రభావము ధ్రువంబుగ నాత్మగుణంబుఁ జూపదే. 126

క. ధృతి దప్పినతఱిని బురా

కృతమునఁ గాకెట్లు దోచుఁ ♦ గేశవుఁడు మదిన్

మితి లేనిజగముఁ దాల్చిన

యతఁ డొక్కనిమనముతోన ♦ నడఁగడువాడే.

127

ఋ. నిరతం బై నిరవద్యమై నిఖిలచిన్ని రాగా మై నిత్యమై
3నిరహంకారగుణాధ్యమై నియమమై ♦ నిర్దోష మైనట్టిశ్రీ
హరినామస్మరణామృతం బితఁడు ప్రత్యక్షంబు సేవించెఁ దా
మరణాంతంబున నిట్టిసజ్జనునిధర్మం బేల వ్యర్థంబగున్. 128

వ. అని యిట్లు భగవద్దూతలు 4భాగవతధర్మంబు నిర్ణయించి బ్రాహ్మ
ణుని సతిఘోరం బయిన 5యామ్యపాశబంధనిర్ముక్తునిం గావించి
యమభటులనలని 6యుదుటవాపి రంత నాయమదూత లాభగవ
ద్దూతలసంభాషణప్రభావంబునఁ దమమనంబుల శాంతినొంది 7భగ
వత్త్వజ్ఞాను లయి చేయునది లేక నిరాకృతులై యమలోకంబు
నకుం జని 8పితృపతికి సర్వంబును నెఱింగించి రంత. 129

క. అతఁడును బాశచ్యుతుఁడై

గతభయుఁడై ప్రకృతినొంది ♦ కడునుత్సవసం

గతిఁ జూచి మ్రొక్కిమదిన్

నతులితము ద మొదవి పొదలి ♦ హరిదాసులకున్.

130

1 వీర్యవంతము = బలముకలిగినది. 2 యదృచ్ఛ = ఇచ్చ చొప్పున.
3 నిర ... .. ధ్యమై = ఆహంకారములేనిదియు, గుణములతోకూడినదియునైన.
4 భాగవతధర్మంబు = భగవంతునియందు భక్తి గలవానియొక్క ధర్మము.
5 యామ్య...నిర్ముక్తుని = యమునిసంబంధమును పాశపుఁ గట్లనుండి విడిపింపఁబడిన
వానిని. 6 అదట్లు = అదరు (భయమువలనకలిగిన కంపము). 7 భగవత్త్వ
జ్ఞానులు = భగవంతునియొక్క యధార్థస్వరూపమును తెలియ కోరినవారు.
8 పితృపతి = యశుఁడు.

ఆ. నిలిచి కేలు 1 మొగిచి • పలుక 2 నుద్యోగించి
చెలఁగుచున్న లోనితలఁపు దెలిసి
చక్రధరునికూర్చి సహచరు లరిగి ర
దృశ్య లగుచు దేవ దేవుకడకు.

131

క. 3 వేదత్రయసంపాద్యము

మోదంబు గుణాశ్రయంబు మొగి 4 భగవద్ధ
రా దేశం బగుతద్భట
వాదంబు నజామిళుండు వదలక వినుచున్

132

క. 5 శ్రీమన్నారాయణపద, తామరసధ్యానసలిల ధారమహాఘ
స్తాముం డై సద్భక్తికి, ధామం బగు చుండెదెలిసి తత్త్వణమాత్రన్.

క. 6 బరవసమున నరికట్టిన

దురితంబులఁ దలఁచి దలఁచి తుదిఁ దాపమునన్
హరి నీశు నాశ్రయించుచుఁ
బరితాపము నొంది పలికె బ్రాహ్మణుఁ డంతన్

134

సీ. వృషలియం దనురాగ వృద్ధి బిడ్డలఁ గని
కులము గోదావరిఁ గూలఁ ద్రోచి
రచ్చల కెక్కి పెన్ 7 రజ్జుసేతల సరి
వారిలోపలఁ దలవంపు చేసి
కట్టిడి ముడుక నై • కర్మబంధంబుల
పుట్ట నై నిదలఁ ప్రోవ నగుచుఁ
దరుణులరోతలఁ దవిలి భోగించిన
కడిదినాజన్మంబు గాలి పోయె

1 మొగిచి = మడిచి. 2 ఉద్యోగించి = ప్రయత్నించి. 3 వేదత్రయసంపాద్యము = మూడువేదములచే పొందఁదగినది. 4 భగ... ఆదేశంబు = భగవంతుని ధర్మములయొక్క యుపదేశములుకలది. 5 శ్రీమత్ ... స్తామండై = లక్ష్మీయై పుండగునారాయణమూర్తి యడుగు తామరలను ధ్యానించుటయను నీతిచే కడిగినే ముబడిన గొప్పసాపములయొక్క సమూహముకలవాడై. 6 బరవసము = ధైర్యము. 7 రజ్జు సేతలు = న్యర్థభాషణములుచేయుటలు.

ఆ. జదువు చట్టువడియె • శాస్త్రంబు మన్నయ్యె
బుద్ధి పురువుమేసెఁబుణ్యమడఁగె
నీతి మట్టువడియె • నిర్మలజ్ఞానంబు
మొదలి కుడిగే బోధ • 1మూరిఁ బోయె

135

క. చిక్కనిచక్కనిచన్నుల
మక్కువయిల్లాలి విడిచి • మాయలుగలయీ
2 వెక్కసపుమద్యపానపు
డొక్కపసం దగిలి దుర్వి • టూడనై చెడితిన్

136

ఉ. అక్కట ధిమోరదుష్కృతమహానలకీలలు నన్ను ముట్టి పే
రుక్కడఁగింపొకిట్లు ధృతి • నుండఁగ నిచ్చె నహూ దురాత్మునిన్
గ్రక్కునఁ దల్లిదండ్రుల నకల్మషచిత్తులఁ బెద్దలన్ మఱే
దిక్కును లేనివారిఁ బలు • 4 త్రిక్కులఁ బెట్టుచుఁ బాటఁదోలితిన్.

క. అకృతజ్ఞుడనై విడిచితిఁ
బ్రకృతింగలబంధువులను • బాల్యమున ననున్
వికృతిఁ గనకుండఁ బెంచిన
సుకృతుల మజ్జనకవరుల • శోభనకరులన్.

137

న. అప్పుడు.

139

ఆ పెక్కుపాతకముల • భృశదారుణం బైన
దొడ్డనరకమందుఁ • బడ్డనన్ను
నాపదలకుఁ బాపి • యరికట్టి రక్షించి
రిట్టిధర్మ పురుషు • లెందువారొ.

140

శా. వోద్యం బై కిలవోలె నీక్షణమునం • జూడఁగఁ బ్రత్యక్షమై
వేద్యం బయ్యెను నన్ను సేడ్చిసమహా • వీరుల్ భృశోదగ్రులా
యుద్యోగంబులవాచు పాశధరు లీయుత్సాహముల్ మాని స
పాద్యానేకవికారరూపకుటిలుప్రఖ్యాతు లెవ్వారలో

141

1 మూరిఁబోయె = నశించెను. 2 వెక్కసము = అసహ్యము. 3 ధిమోర
దుష్కృతమహానలకీలలు • భయంకరములగుపాపములనెడి గొప్ప యగ్నిజ్వాలలు.
4 త్రిక్కులు = బాధలు.

ఉ. దారుణపాశబంధనవిధానములక¹ నరకార్ణవంబులోఁ
 గూరిననన్ను నేడు సెడ ♦ కుండ నొనర్చినపుణ్యమూర్తు లు
 భోరుహనేత్రు 2 ట్టుజ్వలన భోమణితేజులు లోచనోత్సవుల్
 చారుదయాసమంచితవి ♦ చారులు నల్వురు నెదు నేగిరో 142

మ. నను రక్షించినపుణ్యవంతులు కికన ♦ న్నాళీకపత్రాక్షు లు
 జనసంకాశులు శంఖచక్రధరు లా ♦ జానూరుభాహుల్ స్మితా
 నను 4 లాలంబితకర్ణ వేష్టనసువ ♦ ర్ణచ్చాయదివ్యాంబరుల్
 ఘనకారుణ్యరసైకపూర్ణులు సమ ♦ గ్రస్ఫూర్తినెం దేగిరో 143

వ. పాతకుండ సగునాకు న విబుధో త్తమదర్శనంబు పురాకృతం
 బగుమదీయపుణ్య విశేషంబునంగాని పొంద శక్యంబు గాదు
 తత్సందర్శనం బాత్మకు నతిసుప్రసన్నం బయి యొప్పె నట్లు గా
 కుండనేనిఁ గలుషవర్తనంబున నృషలీభ ర్తనై యుండి మృతీబొందు
 చున్న నాదుజిహ్వాకు శ్రీమన్నారాయణ నామగ్రహణంబు సంభ
 వింప నేరదు మఱియును. 144

ఆ. పాతకుండ జడుడ ♦ బ్రహ్మఘాతుకుడను
 మానలోభమోహ ♦ మత్సరుండ
 నాకు నెట్లు దొరకు ♦ నారాయణునిదివ్య
 నామవిమలకీర్త ♦ నంబుమదికి. 145

సీ. దారుణమోహంధ ♦ కారపూరితుడను
 హరివిస్మయస్మర ♦ ణార్హమతినె
 పంచమహాతీవ్ర ♦ పాతకోపేతుడ
 హరివిస్మయస్మరణార్హమతినె

1 నరకార్ణవంబు = నరకమనుసముద్రము. 2 ఉజ్వల నభోమణితేజులు =
 ప్రకాశించుచున్న సూర్యునివంటి తేజస్సుకలవారు. 3 కనల్ ... అక్షులు = ప్రకా
 శించుచున్న తామరలేకులవంటి కన్నులు కలవాడు. 4 అలంబిత ... బరుల్ =
 వ్రేలాడుచున్న కుండలములును, బంగారురంగుల ప్రశస్తములగు వస్త్రములును కలవారు.
 5 విబుధోత్తమదర్శనంబు = దేవతాశ్రేష్ఠులనుజూచుట. 6 హరి ... మతినే =
 నారాయణమూర్తియొక్క యశ్చర్యకరములగు విషయములను స్మరించుటకు తగిన
 మనస్సు కలవాడవా?

కౌటిల్యకితవవి • కారపాదీనుండ

హరివిస్మయస్మర • శార్వామతినె
యఖిలదుఃఖైకఘో • రార్ణవమగ్నుండ

హరివిస్మయస్మర • శార్వామతినె

తే. నిందలకు నెల్ల నెల నైన • నిర్గుణుండ
మందభాగ్యుండ నే నేడ • 1 మధువిదారి
దివ్యగుణనామకీర్తన • తెఱఁగ దేడఁ
బూర్వసుకృతంబు లేకెట్లు • పొందఁగలుగు.

146

న. అని వితర్కించి.

147

మ. 2 యతచిత్తేంద్రియమారుతుండ సగుచు • యత్నంబొనర్తు హరి
వ్రతసంపత్తికిఁ బూజ్యవృత్తికిఁ జిదా • వాసోన్ముఖాసక్తికిన్
యుతనిర్వాణపదానురక్తికి సుఖో • ద్యోగక్రియాశక్తికిన్
ధృతిలబ్ధోత్తమమూర్తికిన్ సకలధా • ప్రభుర్యసద్భక్తికిన్.

148

క. విడిచితి భవబంధంబుల

సడఁచితి మాయావిమోహ • మైనతమంబు

న్నొడిచితి నరివర్గంబులఁ,

గడచితి నాజన్మదుఃఖ • కర్మారణమున్.

149

క. యోషిద్రూపంబున నను

3 నేషణముఖగహ్వరమున • నెగమ్రుంగికడున్

ద్వేషమున గోతి సేసిన

గోషద యగునాత్మమాయఁ • దొలఁగం గంటిన్.

150

న. అని యిట్లు 4 వైష్ణవజ్ఞానదీపం బాత్మ స్నేహంబునం దోచిన
నా బ్రాహ్మణుండు.

151

1 మధు ... తెఱఁగు = విష్ణువుయొక్క ప్రశస్తములగుగుణములను, నామమును, సంకీర్తించుచున్నది. 2 యతః... మారుతుండను = అకట్టబడిన మనస్సు, ఇంద్రియములు, వాయువునుకలవాడనై. 3 ఈషణముఖగహ్వరమునన్ = దారేషణ, ధనేషణ, పుత్రేషణ అను నీషణత్రయముయొక్క సూరసెడిగుహయందు. 4 వైష్ణవ... దీపంబు = విష్ణు సంబంధమగుజ్ఞానమనెడు దివ్య.

మ. భగవద్ధర్మపరాయణోత్తములనం • భాషైకమంత్రంబులన్
మిగులన్ జ్ఞానము వుట్ట 1 మోహభవన • మ్మిశ్రాత్మబంధంబులం •
దెగ ఖండించి సబంధమిత్రసుతివ • తీన్ మోహవిభ్రాంతుడై
జగతీనాథురమేళు కృష్ణునిదయై • శ్వర్ణంబులం గోరుచున్. 152

క. హరిభక్తులతో మాటలు

ధర నెన్నఁడుఁ జెడనిపుణ్య • ధనములమూటల్

వరము క్తికాంత తేటలు,

2 నరిషడ్వర్గంబు చొరని • యరుదగుకోటల్

153

సీ. అనుచునా బ్రాహ్మణుం • డతితత్త్వవేదియై

భవబంధములనెల్ల • బారదోలి

మొనసి గంగాద్వారమున కేగి యచ్చటఁ

* బ్రబ్ధినదేవతా • భవనమందు

నాసీనుడై యోగ • మాశ్రయించిచెలంగు

దేహేంద్రియాదుల • తెరువువలనఁ

దనుఁ బాపుకొని పర • తత్త్వంబుతోఁ గూర్చి

మానుగా నాత్మస • మాధిచేత

ఆ. గుణగణంబుఁ బాసి • కొమరొప్పినభగవ

దనుభవాత్మ యందు • నాత్మఁగలిపి

రమణఁదన్ను మొదల • రక్షించినట్టియా

పురుషవరులఁగాంచి • పొసఁగ మ్రొక్కె.

154

న. అట్లజ్ఞామిళుండు యోగమార్గంబున దేహంబు విడిచి పుణ్య
శరీరుండై యగ్ర భాగంబునంబ్రాగుపలబ్ధులైనతిమహాపురుషకింకరు
లంగాంచి సమంచితరోమాంచితచలచ్ఛటాపిఙ్గరిత స్వేదభింషు
సందోహమిషనిష్యంద మహానందవల్లి కామతల్లికాంకురసంకుల
పరిశోభిత తనుండును హర్ష వికర్ష మాణమాన సోద్యోగయోగ

1 మోహ... బంధంబులన్ = అజ్ఞానముచేఁ గలిగి, తగుకూర్కన్న తన కట్లను. 2 అరిషడ్వర్గంబు = కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మాత్సర్య ములనెడి శత్రువుల సమూహమును. 3 మహాపురుషకింకరుల్ = పురుషోత్తముని యొక్క సేవకులను. • * పంచినదేవాఽయంబునందుః—అని పాఠాంతరము.

ప్రభావోత్సాహవిస్మయమందస్మిత కందళితముఖార విందుండును
 1 నిఖిల జగజ్జ్యేయ మానాఖండశుభప్రదశుభాకార సందర్శన
 సమాసాదిత కుతూహల మానసుండును నై ప్రణామంబు లాచ
 రించుచు భాగీరథీతీర్థంబునఁ గళేబరంబు విడిచి తత్క్షణంబు హరి
 పార్శ్వవరులైన దాసవరులస్వరూపంబుఁ దాల్చి యాఃష్టసేవకుల
 తోడఁ గూడి శిష్యమణిగణఖిలతంబై సువర్ణమయం బైన
 యసమానవిమానంబెక్కిరినిఖిలానందభోగభాగ్యానుభవాకుఁడైతం
 బైనవైకుంఠ నగరంబునకు శ్రీమన్నారాయణ పదారవింద సేవా
 చరణపరిణామస్థితికిం జనియె నిట్లు విష్ణావితసర్వధర్మం దైనదాసీపతి
 గర్హితకర్మంబులచేతఁ బతితుండును హతప్రతుండును నై నర
 కంబునం గూలుచుండి భగవన్నామగ్రహణంబున సద్వ్యోముక్తు
 డయ్యెఁ గావున.

155

క. కర్మంబులెల్లఁ బాయను, వర్మము
 దెలియంగ లేదు • మధురిపుపేరే

పేర్మిని నొడువుటకంటెను

దుర్మదమునఁ జిత్త మెన్ని • త్రోవలఁ జన్నన్.

156

ఉ. పాండవవంశపావనన్య • పాలక యాయితీహాస మెవ్వఁడే
 నొండొకభక్తి లేక విను • నోర్పు మెయిం బరియించు నాతఁడు
 ద్దండత ముక్తికామినికిఁ • దానక మై దనుజాదిలోకమం
 దుండు మహావిభూతి యమ • దూతలచూడ్కి కగోచరాకృతిన్.

తే. అరయఁ కబుత్రోపచారిత • మైనవిష్ణు
 నామ మవసాన్యకాలంబు • నను భజించి

1 నిఖిల ... మానసుండును = సమస్తలోకములచేతనుమిగులక్తిరింపఁబడుచున్నట్టియు,
 అసామాన్యములగుశుభములను కలుగఁ జేయుచున్నట్టియు పవిత్రమగు నాకారమును
 చూచుటయందు కలిగినకుతూహలముతోకూడిన మనస్సుకలవాఁడై శిష్య ... ఖచి
 తంబైన = ప్రశస్తములగు రితనాలసమాహముచే కూర్పఁబడిన. 2 నిఖిల ... అకుంతి
 తంబైన = సమస్తమగు నానందములకు సంబంధించిన సౌఖ్యధనమును (సౌఖ్యాతి
 శయముననుట) అనుభవించుటయందు మెక్కిపోవనిదియగు. 3 తానకము - సానము
 4 పుత్రోపచారితమైన = పుత్రునియందుపచరింపఁజేయఁబడిన

శార్ఙ్గనిలయంబుఁజేరె న • జామిళుండు

నిట్లు సద్భక్తిఁ దలఁచిన • నేమిసెప్ప.

158

క. కోరినవారల కెల్లను

జేగువ కైవల్యపదము • శ్రీవరుని మదిం

గోరనివారల కెల్లను

దూరము మోక్షాప్తి యెన్ని • త్రోవలనైనన్.

159

వ. అనినం బరీక్షింప రేంద్రుండొట్లనియె మునీంద్రదాయాజ్ఞా భ్రష్టుండై
యమధర్మరాజు శ్రీవిష్ణునిర్దేశకులచే విహతు లైనభటులచేత
వర్ణింపంబడిననాగాయణుని నామప్రభావం బ్రాకర్ణించి వారల
కే మనియె మఱియు నెన్నఁడేని యమదండంబు విఫలంబైపోయిన
తెఱుగు గల దేని వినవలయు నీసందేహంబుఁ బాపమహాత్మా
నీవు దక్కఁ దక్కనవారలు సమర్థులుగారని తలంచు చున్నవాఁడ
చిత్తింబును బ్రసాదాయతంబుగా 1 భవదీయవచన సుధాధారల
బ్రసాదింప వలయుననిన శుకుండొట్లనియె.

160

క. శ్రీకృష్ణభటులచేత ని

రాకృతులై యామ్యభటులు • యమునకు2నాత్మ

స్వీకృతవిప్రకథాక్రమ

మీక్రియ మున్ తెలిపి రదియు • నెఱిగింతుఁ దగన్.

161

తె. చేరి త్రైవిధ్యమున మించుజీవతతికిఁ

గర్భఫలములఁ దెలిపెడు • కారణంబు

లగుచు శిక్షించువారలీ • యవనిమీఁద

దేవయోదలు గలరయ్య • తెలియవలయు.

162

క. దక్షిణదిశాధినాయక

శివు దగం జేయువారు • క్షితిఁ బెక్కండ్రే

నీతయమును నక్షయమును

సాక్షాత్తుగ నెందు రెండు • సంపన్న మగున్.

163

1 భవదీయ ... .. ధారలచే = నీసంబంధమైన మాటలినెడి యప్పుతధారలచే

2 అత్మ ... క్రమము=తమచే స్వీకరింపబడిన బ్రాహ్మణునియొక్క కథావిధానమును

తే. దట్టమైనట్టికర్మబం • ధములనెల్ల
నాజనెట్టెఘవాగు పె • క్కెనచోట
నకట 1 శాస్త్రత్వమువచార • మయ్యెగాదె
శూరులైనట్టిమండలే • శులకుబోలె.

164

ఉ. కావున నీవ యొక్కడవ • కర్తవు మూఁడుజగుబులందు సం
భావితభూతకోటిఁ 3 బరి • పాకవశంబున శిక్ష సేయఁగా
నీవర శాసనం బఖిల • నిర్ణయమై తనరారుచుండ నే
డీవలఁ 4 క్రమ్మఁటింప మఱి • యవ్వఁడు శక్తుఁడు ధర్మపాలనా. 165

3. 5 చండకరతనయ యొరులకు, దండధరత్వంబుగలదెఁతగజగమున ను
ద్దండధరవృత్తి వొత్తిలి, దండింతువు నిన్ను దండధరుఁడనిపొగడక

నీ ఇట్టిదండంబ • యీమూఁడుజగములఁ

దెగువ మై నేఁడు వర్తిల్లు చుండ
మనజలోకంబున • మహితాద్భుతాకార

సిద్ధుల మిగులఁ బ్రసిద్ధులైన
వారు నల్వరు వేగ • వచ్చి నిర్దేశంబు

భంగించి మమ్మంత • చెంగఁ దోలి

నీశాసనంబున • నేమిఁజ్ఞియొనివచ్చు

క్రూరచిత్తునిఁ బుచ్చి • కొని 7 యదల్చి

తే. పాశబంధంబు లీసునఁ • బట్టితెంచి

బలిమి మిగులంగ మమ్మును • పాఱఁ దోలి

యిచ్చఁ జనినారు వారు దా • మెచటివార

లాదరమ్మన మ్మాకు నే • డానతిమ్ము

167

వ. అని రని మఱియు శుకుండిట్లానియె నట్లుదూతలు పరితాపసమేతు
లైపలికిన దండధరుండు పుండరీకాక్షుని చరణకమలంబులు దన

1 శాస్త్రత్వము = పరిపాలకత్వము ? ఉపచారము = వ్యవహారము (అయి
భారమునుట) 3 పరిపాకవశంబున = కర్మపరిపక్వతననుసరించి 4 క్రమ్మరింపక =
తెప్పివేయుటకు 5 చండకరతనయ = సూర్యునికుమారుడా! 6 నిర్దేశంబు =
ఆజ్ఞ 7 అదల్చి = భయపెట్టి.

మానసంబున సన్నిహితంబులుగఁ జేసికొని వందసం బాచరించి
పరమభక్తి పరుడై వారల కిట్లనియె 168

నీ కలఁడు మదన్యందుఁ ఘనుఁడొక్కఁడతఁ డెందు

వెలికిఁ గానఁగ రాకఁ విశ్వమెల్ల
నతిలీలమై 1 మహాఁ ద్యుతసమగ్రస్ఫూర్తి
నుండును 2 గోక నూఁలున్నభంగి
3 దామెనఁ బురుషులు • ధగిలి యుండెడుమాడ్కి
నామసంకీర్తన స్థేమగతుల
విహరించు నెవ్వఁడు • విలసితమత్పూజ
లెవ్వనిఁదముల • నివ్వటిల్లుఁ

ఆ. గనుట మనుట చనుట • గల్లు నెవ్వనిలీల
లందు లోక మెవనియందుఁ బొందు

నెన్నఁబడుచుఁ బుడమి నెవ్వనినామముల్

గర్మబంధనముల • పేర్చి నడఁచు

169

తరలము. వినుఁడునేను మహేంద్రుఁడప్పతిఁవీతిహోత్రుఁడురాక్షసుఁ
డనిలుఁ డర్కుఁడుఁ చంద్రుఁడుం గమఁలాసనుండు మరుద్గణం
బును మహేశుఁడు రుద్రవర్గము • భూరిసంయమిసిద్ధులున్
మొనసి కన్గొనఁజాల లెవ్వనిఁమూర్తి విశ్రుతకీర్తిమై 170

క. సత్వేతరగుణవాశవ, శత్త్వంబునఁ బొంద వీరు • జలజాక్షుసదై
కత్త్వంబు గాన నోపరు, సత్త్విప్రాధాన్యలితరఁజనములతరమే.

చ. అభవు నమేయు నవ్యయు ననంతు ననారతుఁ బూని మేనిలో
నుభయమునై వెలుంగుపురుషోత్తముఁ గానఁడు చిత్తికర్మవా
గ్విభవగరిష్ఠులై వెదకి • 5 వీటిఁడి ప్రాణులు సర్వవస్తువుల్
శుభగతిఁ జూడ నేర్చి తనుఁ • జూడఁగ నేరనికంటిపోలికన్. 172

1 మహా ... స్ఫూర్తి = గొప్పఅచ్చెరువునుగొల్పు సంపూర్ణపకాశముతో

2 గోకనూలున్నభంగి = వస్త్రమునందు సూత్రములున్న పగిదిని. (నూలుపోగులకూర్చే
కదా వస్త్రమగుట) 3 దామెన = పెక్కుపలుపులుగల విదువుతాడు. 4 అప్పతి =
వరుణుఁడు 5 వీటిఁడిప్రాణులు = వెట్టికీపులు

- చ. పరముని భక్తలోకపరిఃపాలనశీలుని దుష్టలోకసం
హారుని 1 పతంగపుంగవవిఃహారుని కూడిమిదూత లామనో
హగులు సురేంద్రవందితులు • నా 2 హరిరూపగుణస్వభావులై
తరుగుచు నుందు రెల్లెడలఁ • దిక్కులఁ దేజము పిక్కటిల్లఁగన్.
- ఉ. లెక్కకు నెక్కువై కికసటు • లేనినుహాద్భుతతేజె మెల్లెడం
బిక్కటిలం జరింతు రతిఃభీమబలాధ్యులు విష్ణుదూత లా
చక్కనిధర్మశాంతు లతిఃసాహసవంతులు దేవపూజితుల్
గ్రీక్కిటియన్ జగంబునను • కేశవసేవకరక్షణార్థమై 174
- క. నావలనను మీవలనను దేవాసురగణమువలనఁ • ద్రిజగంబులలో
నేవగలఁబొందకుండఁగఁ, గావంగలవారు పుడమిఁగలవైష్ణవులన్
- క. 4 భగవత్ప్రణిహితధర్మం, బగపడ దెవ్వారిమతికి • ననిమిషగరుడో
రగసిద్ధసాధ్యనరసుర, ఖగతాపసయక్షదివిజఃఖచరుల కైనన్.
- క. ఎన్నఁడుఁ దెలియఁగనేరరు, పన్నగపతిశాయితత్వఃభావముఁ మేనఁ
గన్నుల వేల్పును 6 డాపలఁ, జన్నమరినవేల్పు 7 ముదుకఁ • చదువులవేల్పున్
- సీ. వరనుహాద్భుత మైన • వైష్ణవజ్ఞానంబుఁ
దిరముగా నెవ్వరు • దెలియఁ గలరు
దేవాదిదేవుండు • త్రిపురసంహారుఁ డొండెఁ
గమలసంభవుఁడొండెఁ • గార్తికేయ
కపిలనారదులొండెఁ • గంగాత్మజుండొండె
మనువొండెబలియొండెఁ • జనకుండొండెఁ
బ్రహ్మాదుండొండె నేఁర్పాటుగా శుకుండొండె
భాసురతరమతి • వ్యాసుండొండెఁ
తే. గాక యన్యుతరమె యీ • లోకమందు
నీనుబోధంబు సద్బోధః • మీపదార్థ

1 పతంగ ... విహారుని = పక్షిశ్రేష్ఠమగు గరుత్మంతునిపై విహరించువానిని

2 హరి ... స్వభావులై = విష్ణువుయొక్క యాకారము, గుణములు, శీలమునాకిల
వారై (సామూహ్యము క్రియన్న నట్టిదేకదా) 3 కికసటు = మాలిన్యము 4 భగవత్ ...
ధర్మంబు = భగవంతుఁడు నిర్దేశించిన ధర్మము 5 మేనంగన్నులవేల్పు = ఇంద్రుఁడు
6 డాపలజన్నమరినవేల్పు = ఈశ్వరుఁడు 7 ముదుకఁ చెవులాదేల్పు = బ్రహ్మ

- మీసదానంద చిన్మయ ♦ మీయగమ్య,
మీవిశుద్ధంబు గుహ్యంబు ♦ నీశుభంబు 178
- క. ఈ పన్నిద్దఱు దక్కఁగ
నోపరు తక్కురులు దెలియ ♦ !నుపనిషదాచిత
శ్రీవతినామమహాద్భుత
దీపితభాగవతధర్మ ♦ దివ్యక్రమమున్. 179
- తే. ఏదిజపియింప నమృతమై ♦ యెసఁగు చూడు
నేదిసద్ధర్మ పథమని ♦ యెఱుఁగఁదగిన
దదియెసద్భక్తి యోగంబు. ♦ నావహించు
మూరిమంతంబు దాహారి ♦ కీర్తనంబు 180
- తే. కంటిరే మీరు సుతులార ♦ కమలనేత్రు
భన్యమగునామకీర్తనఃఫలము నేడు
దవిలిమృత్యువు పాశబంధములవలన
2జాణతనమున నూడె నృజామిళుండు. 181
- ఉ. ఏటికిఁజాలిఁ బొంద నరుఁలేక్రియఁ గృష్ణునికీర్తనంబు పా
పాటవులకొ దహింపఁ గలఁగొటకు నందియ మేల యిప్పు డీ
4తూటరి దోసకారి పెనుదోసి యజామిళుఁడంత మొందుచు
బాటిగ విష్ణునామసుతుఁబల్కుచుఁ గేవలముక్తి కేఁగఁడే 182
- క. ఇంతయును నధ్యమని మది
నింతయుఁ దెలియంగ లేరు ♦ హీనాత్ములు వీడు
ద్దాంతతరఘటితమాయా
క్రాంతాత్యంతప్రకాశఃగౌరవజడు లై. 183

1 ఉపనిషత్ ... క్రమముక్ = ఉపనిషత్తులకు సముచితమైన వారయణుని
నామముయొక్క గొప్పయాశ్చర్యములచే వెలుఁగొందఁజేయఁబడిన భగవద్భక్తులయొక్క
ధర్మమునకు సంబంధించిన ప్రశస్త మగువిధానమును. 2 జాణతనము = నైపుణ్యము
3 జాలి = మనఃఫేదము 4 తూటరి = దుష్టుఁడు 5 దుర్దాంత...జడులై = మిగులఁ
నణపరాని, కూర్పఁబడిన మాయచే నాక్రమింపఁబడిన గొప్పదైన (జ్ఞాన) ప్రకాశము
యొక్క యనిశయముగలవారగుట. — జడత్వమునొందినవారై 6 ఏకతమచిత్తములకొ =
మిగుల ప్రధానములైన మనస్సులకొ (తడేకలగ్నములగుమానస్సులుండనుట)

మంగళమహాశ్రీవృత్తిము.

ఈవిధమునన్ విబుధః 1 కతమచిత్తముల 2 కతము లేక హరి నీశున్
భావమున నిల్పితగు భాగవతయోగపరిపాకమున నొందుదురు వారి
దేవలదు దండనగతిం జనదు మాకు గుటితింప నభుముల్ దలఁగు
మీఁదన్, శ్రీవతునిచక్రము విశేషగతిఁ గాచు సుర సేవితలు ముక్తిఁ
గడుఁబెన్పల్

184

ఉ. ఎన్వరు సిద్ధసాధ్యఖచః శేషలసత్పరిగీతగాధలం

దెవ్వరు శిముక్తిభోగతలః హేమమనోహరచంద్రశాల్మలం

దెవ్వరు శంఖచక్రగురుః హేతిగదారుచిరోగ్రపాణులా

మవ్యపురూపవంతు లసమానులు వో ధరలోనివైష్ణవుల్. 185

సీ. క్రతుత్యంతవిశ్రాంతః మత్యనుక్రమణీయ

భగవత్ప్రసంగతుల్ భాగవతులు

సకలసన్ముఖయోగి జనసదానందైక

పరిమభాగ్యోదయుల్ భాగవతులు

కృష్ణపదభ్యాన కేవలామృతపాన

పరిణామయుతులు శ్రీ భాగవతులు

బహుపాతకానీక పరిభవప్రక్రియా

పరుషోగమూర్తులు భాగవతులు

తే. భానతత్త్వార్థవేదులు భాగవతులు

బ్రహ్మవాదానువాదులు భాగవతులు

సిగలు దనరంగ నెన్నఁడుఁ జేటులేని

పదవి నొప్పారువారు వో భాగవతులు

186

1 ఏకతమచిత్తములన్ = మిగుల ప్రభానములైన మనస్సులన్ (తేదేక లగ్నము
లగు మానసములందనుట) 2 ఏకతము = ఏకారణమును శిముక్తి...శాలలన్ =
ముక్తియొక్కయనుభవ ప్రదేశమునందలి బలిగారుతో చేసిన యందమైన యుప్పరిగిల
యందు. 4 శంఖ ... పాణులు = శంఖము, చక్రము, గొప్పదగు ఖడ్గము, గద—
వీనిచే నొప్పురు భయంకరములగు హస్తములు కలవారు. 5 క్రతుత్యంత...సంగతుల్ =
ఉపనిషత్తులయందు విశ్రమించిన బుద్ధిచే పొందఁదగిన భగవంతునయొక్క ప్రసక్తికల
వారు. 6 కృష్ణ ... యీతులు = కృష్ణనిష్ఠాదములను భ్యానించుట యనెడి నిగ్మల
మగు నమృతపానముయొక్క పరిపాకముతో కూడినవారు.

క. అది గాన విష్ణుభక్తులః

గదియఁగఁ జన వలదు మీరు ♦ 1 కరివరదులస

త్వఃపద్మవినతివిముఖులఁ

దుది నంటఁగఁగట్ట తెండు ♦ ధూళులు వాతల్

187

సీ. 2 ఎకసక్కెమున కైన ♦ నిందిరారమణునిఁ

బలుకంగ లేనిదు ♦ రాభిషితులను

గలలోన నైన శ్రీ ♦ కాంతునిసత్పాద

• కమలముల్ సూడని ♦ కిర్రురతుల

నవ్వుచు నైనఁ గృష్ణప్రశంసకుఁ జెవిఁ

దార్ప నేరనిదుమ్మ ♦ థావ్రవణుల

యాత్రోత్సవంబుల ♦ నైన నీశునిగుడి

త్రోవఁ ద్రొక్కఁగ లేని ♦ దుష్పదులను

ఆ. బరమభాగవతుల ♦ పాదదూళినమస్త

తీర్థసార మనుచుఁ ♦ దెలియలేని

వారి వారివారి ♦ వారిఁ జేరినవారిఁ

దొలుతఁ గట్ట తెండు ♦ దూతలార.

188

ఆ. ఎల్లపాపములకు ♦ నిల్లె నయింటిలో

4 బద్ధతృష్ణు లగుచు ♦ బుద్ధి దలఁగి

పరమహంసకులము ♦ గుటి దప్పి వర్తించు

ధూర్జజనులఁ దెండు ♦ దూతలార.

189

ఆ. అరయఁ దనదుజిహ్వా ♦ హరిపేరు నుడువదు

చిత్త మతనిపాద ♦ చింతఁ జనదు

1 కరి .. ముఖుల = విష్ణువుయొక్క యందమగు నడుగుతామరలకు

మొక్కుటయందు పెడమొమైన వారిని

2 ఎకసక్కెము = పరిష్కాసము

3 కర్మదృశులు = కర్మమునందుమాత్రము చూపుకలవారు.

4 బద్ధతృష్ణులు = ఏగ్గడిన

చూశకలవారు.

తలఁపఁ దమకు ముక్తి ♦ 1 తం గేటిజున్నో
సకలవిష్ణుభక్తు ♦ లకునుబోలె.

190

ఆ. పద్మనయనుమీడి ♦ 2 భక్తియోగం బెల్ల
ముక్తియోగమనుచు ♦ మొద లెఱుంగు
వారి వారివారి ♦ వారిఁజేరినవారి
త్రొవఁ బోవ వలదు ♦ దూతలారా

191

స. అని పలికె నని చెప్పి యతియు శుకుం డిట్లనయె శ్రీకృష్ణనామ
కీర్తనంబు జగన్మంగళంబనియును జగన్మోహనంబనియును జగ
జ్జేయమానో బనియును 3 నిఖిల పాపైకనిష్కృతి యనియును
నిఖిలదుఃఖ నివారణం బనియును నిఖిలదారిద్ర్య నిర్మూలనంబని
యును నిఖిలమాయాగుణవిచ్ఛేదకం బనియును నుద్దామంబులగు
హరివీర్యంబుల నాకర్ణించువారలచిత్తంబు లతినిర్మలంబు లగుభంగి
దక్కిన వ్రతాచరణంబులం గా వనియును శ్రీకృష్ణపదపద్మంబులు
హృత్పద్మంబుల నిలుపువారలన్యపాపకర్మంబులగు 4 నవిధ్యావ్య
సనంబులంబొరయ నేర రనియును నిజస్వామి యైనయమధర్మ
రాజచేళఁగీర్తింపంబడినభగవన్న హత్త్వంబు నాకర్ణించి విస్మితులై
కాలకింకరులు నాటనుండియు వైష్ణవజనంబులం దేటి చూడ
వెఱుగురు నరేంద్రా పరమగుహ్యం బగునీయితిహాసంబును బూర్వ
కాలంబున సకలవిజ్ఞానగోచరుండైన కుంభసంభవుండు సకలదుఃఖ
విలయంబును సకలపుణ్య నిలయంబును నైన మలయంబునఁ
బురాణపురుషుం డైన పురుషోత్తము నారాధనంబు సేయుచుండి
నా కెఱింగించె నని చెప్పిన విని విస్మయానందహృదయుండై
పరీక్షిజ్ఞనపాలుం డిట్లనియె.

192

1 తం గేటిజున్ను = తం గేటి చెట్టునందలి తేనె (తెచ్చుకొనుటకు మిగుల ములు
వైనదనుట). 2 భక్తియోగమే ముక్తిచేరికయని. 3 నిఖిల ... నిష్కృతి = సమస్త
పాపములకు ప్రధానమైన ప్రతిక్రియ. 4 విద్యావ్యపనంబులకొరకునమునందును,
ఇంద్రియకాంక్షలయందును.

కి. స్వామ భువమనువేశల

నోయయ్య 1 సురాసురాండ • జోరగనరవ

ర్గాయతసర్గము దెలిపితి

పాయక యది విస్తరించి • పలుకం గడువే.

193

క. ఉత్తరకొడు కి ట్లడిగిన

నుత్తరమును నమ్మునీందు • డుత్తమచేతో

వృత్తి ముద మంది పలికెను

దత్తపా టుడిగి వినుఁడు • తాపసవర్యుల్

194

సీ. పూని ప్రేచేతను • పుత్రులు పదుగురు

ప్రాచీనబర్హిష • ప్రాఖ్య గలుగు

వారు మహాంభోధి నలన వెల్వడి వచ్చి

తగ వృక్షవృతమైన ధరణిజూచి

మేదినీజములపై • మిక్కిలి కోపించి

మదిలోన 2 దీపిత మన్యలగుచు

వక్త్రంబులను మహా వాయుసంయుతమైన

యనలంబుఁ గల్పించి యవనిజములఁ

తే. బెల్లు వడఁ గాల్పఁ దొడఁగినఁ • దల్లడిల్లి

వారికోపంబు వారించు వాడ పొలఁ

బలికేజంద్రుండయోమహా భాగులార

దీనమగువృక్షములమీఁదఁ 3 తెగుటదగునె.

195

తే. మొదల పరిష్కలగుమిమ్ము • నదయహృదయు

లగుప్రజాపతు లనుచు సర్వాత్ముఁ డనియె

నట్టిమీరు ప్రజాసృష్టి • కైనవార

వీవనస్పతితతుల దహింపఁ దగునె.

196

సీ. ఆదికాలంబున • నావ్రజాపతిపతి

యైనలోకేశ్వరుం • డచ్యుతుండు

1 సురా ... సర్గము = దేవతలు, రాక్షసులు, పక్షులు, పాములు, మనుష్యులు—వీరిసమూహములయొక్క దీక్షుకా సృష్టిని. • 2 దీపితమన్యులు = పెంపెక్కిన కోపముకలవారు. 3 తెగుట = సాహసించుట

పద్మ నేత్రుఁడు 1వనఁస్పతులు నొషధిముఖ్య
 జాతంబు నిషము 2నూఁగంబుఁ గోరి
 కల్పించె నందు ముఖ్య బైనయన్నంబు
 నఛరంబు లైనట్టి యపదమెల్లఁ
 బాదచారులకును బాలెవ్విట్టి యిరుగాళ్లు
 చేతులు గలిగిన జీవతతికి

తే. పాణు లొగిలేనియాచతుఁస్పాత్తులెల్ల
 నన్నముగఁ బూని గావించెనదియుఁగాక
 నామహాభాగుఁ డచ్యుతుఁ డాదరమున
 మీకుననఘాఖ్యవిఖ్యాతిఁజోక పటిచె.

197

క. నిజముగ దేశాధీశ్వరుఁ, డజుఁడు ప్రజాసర్గమునకుఁ ననఘులమిమ్మున్
 సృజియించె నిట్టివారికి, కిగుజదహనము సేయ నెట్లుఁ గోరిక వొడమెన్
 చ. సతతమహత్త్వసత్త్వగుణ సత్పురుషశ్రుతి బొందరయ్య మీ
 పితరులును బితామహులుఁ బెద్దలు నేన్నఁడు బొందనట్టి దు
 స్కృతమత మైనకోపమునఁ గిల్చినభావము మానరయ్య సం
 భృతకరుణావశకమున భీతతరుప్రకరంబుఁ జూచుచున్.

199

ఉ. తప్పక యర్భకావళికిఁ దల్లియుఁ దాడియు నేత్రపంక్తికిన్
 తెప్పలు నాతకిం బతియుఁ తేఁడు ప్రజావలి కెల్ల సర్థి కిం
 పొప్ప గృహస్థ మూఢులకు నుత్తములెన్న సమస్త బాంధవుల్
 ముప్పునఁ గావ లేనికడుఁ మూఢులు గారు నిజాలచుట్టముల్.

200

సీ. అఖిలభూతముల దేహాంతస్థమగునాశ్మ
 య్యాశుఁడచ్యుతుఁడని యెఱుఁగవలయు
 నెఱిఁగి సర్వం బైన యిందిరారమణు 4లోఁ
 జూపులఁ 6దనివిగాఁ జూడ వలయుఁ

1 వనస్పతులు = పూవక కాచెడుచెట్లు 2 ఊగంబు = బలము 3 కుజదహ
 నము = చెట్లను గాల్చుట 4 సతత ... స్మృతి = అత్యంతమగు మహత్త్వముగల
 సత్విగుణముచే నొప్పు సత్పురుషుల స్మరణమును 5 లోఁజూపులన్ = జ్ఞానచక్షుస్సులతో.
 6 దనివి = త్రిప్తి.

- జూచినచిద్రూపశుద్ధాత్మ లగుమిమ్ము
నెలసిన వేడ్కతో నిచ్చమెచ్చు
మెచ్చినసర్వాత్మ మీరెఱింగినచోటఁ
గోపగుణంబులఁ బాప వలయుఁ

ఆ. బాపి 1దగ్ధశేషపాదపజాలంబు
దియ్య మెసఁగ బ్రదుక • నియ్యవలయు
ననఘలూర మీర • లస్మదీయప్రార్థ
నంబు పరఁగఁ జేకొనంగ వలయు.

201

క. ఇదె వృక్షసముద్భవ యగు
మదిరేక్షణ 2నాప్సరసిఁ గుమారిక నిర్ముక్త
నదలక పత్నిఁగఁ జేకొని
ముగ మందుఁడు పాదపములఁమోసము వాయన్.

202

వ. అని యిట్లామంత్రణంబు సేసి మారిష యనుకన్యకను వారలకిచ్చి
చంద్రుండు సనియె నప్పడు.

203

క. వారలు పర్యాయంబున, నీరేజముఖి వరించి నెఱి రమియింపన్
ధీరుఁడు ప్రాచేతసుఁడై, వారిక దత్తుండు వృత్త • వనజజనిముఁడై

క. ఎవ్వనిసంతానంబులు, నివృటిలెన్ వసుధ నెల్ల • నెఱి నాదత్తు
డెవ్వలన జగములన్నిటఁ, బ్రవ్వ జలము నిలిపినట్లుఁప్రజఁబుట్టింఁచెన్

ఉ. వారసివేడ్కతో కిదుహితృవత్సలదత్తుఁడు దత్తుఁ డాత్మ చే
గోరి సృజించె గొన్నిటి 4నఁకుంతితవీర్యముచేతఁ గొన్నిటిన్
బోరన భేచరంబులను • భూచరముఖ్యవనేచరంబులన్
నీరచరప్రజంబు రజఁనీచరజాలదివాచరంబులన్.

206

క. నరసురగరుడోర్ధగకి, న్నరదానవయృక్షపక్షి • నగవృక్షముల
దరమిడి స్పష్టి యొనర్చెను, దిరముగ దక్షప్రజాపతి వితతకీర్తిన్.

1 దగ్ధశేషపాదపజాలంబు = కాలఁగామిగిలిన వృక్షసమూహమును
2 ఆప్సరసి = ఆప్సరస్సంభవ (అచ్చరసుండి పుట్టవొందినది.) 3 దుహితృవత్సల
దత్తుఁడు = కూతులయందు ప్రేమడిగలవాడు, సమరుఁడును. 4 అకుంతిత
వీర్యము = మొక్కతోని శక్తి.

క. బహువిధముల బహుముఖముల

బహురూఢములైనప్రజల • బహులోకములన్

బహుళముగఁ జేసి మదిలో

బహుమానము నొందఁ డయ్యెఁబ్రభ్యతముగనె.

208

తే. ఆప్రజాసర్గబృంహితం • బయినజగము

దక్షుఁ డీక్షించి మదిలోనఁ • దాప మొంది

మఱియు జననంబు నొందించుమతము రోసి

పరమపురుషుని నాశ్రయింపంగఁ దలఁచె.

209

వ. ఇట్లు దక్షప్రజాపతి ప్రజాసర్గంబు సాలక చింతించి మంత్రనంబున

లక్ష్మీకాంతుని సంతృప్తస్వాంతుం జేయువాఁడై.

210

క. మోదంబై పరిదూషిత, భేదం బై కిశాబద్ధఁ కిలికించితదృ

గ్భేదం బై బహుసౌఖ్యా, పాదంబై యొప్పు వింధ్యఁ పాదంబునకున్

వ. ఇట్లు వింధ్యపాదంబున కరిగి యందఘమ్మర్షణం బను తీర్థంబు సర్వ

దురితహరంబయి యొప్పుదాని 4 ననుసవనంబు నేవించి యతిఘో

రం బైనతపంబు నేయుచు హరిం బ్రసన్నుం జేసి హంసగుహ్యం

బనుస్తవరాజంబున నిట్లని స్తుతియించె.

211

—• దక్షుఁడు స్తుతియించిన హంసగుహ్యంబను స్తవరాజము •—

తే. పరమునికి వందన మొనర్తుఁ • బరిధవించి

ము 5 న్నవితథానుభూతికి మ్రొక్కికొందు

మెఱయ గుణములఁ దేలునిమిత్తమాత్ర

బంధు వైనట్టివానికిఁ • బ్రణతు లిడుదు.

212

ఆ. తవిలి గుణులచేతఁ • దత్వబుద్ధులచేత

నిగిడి కాన రానినెలపువాని

1 ప్రజా ... హితంబు = ప్రజలయొక్క సృష్టిచే నభివ్యాప్తమయిన

2 పరిదూషిత భేదంబై = పోగొట్టఁబడిన దుఃఖములుకలదై 3 కిశాబద్ధ ... భేదంబై =

మాయయొక్క కాంతిమంతమగు కిలికించితముతోడి చూపుభేదమై (హగ్గము, అశ్రువు,

రోషము, భీతి—మొదలగు భావముల చేత కిలికించితము) 4 అనుసవనము = అన్ని

నిష్ఠలయందును. 5 ఆవితథానుభూతికి = సత్యమగు ననుభవము కలవానికి.

• మొదలఁ దాన కలిగి • ముక్తిమానావధి

రూప మైనవాని • ప్రాపుఁ గందు.

214

ఆ. ఎల్లతనువులందు • నిరవొంది తనతోడఁ

బొందు సేసినట్టి పొందుకాని

పొందువొంద లేడు • పురుషుండు గుణమునా

గుణినిబోలునట్టి గుణిభజితు.

215

ఉ. పూని మనంబునుం దనువు భూతములు మఱి యింద్రియంబులుం

బ్రాణములు వివేకగతిఁ బాయక యన్యముఁ దమ్మునెమ్మెయిం

గానఁగనేర వాగుణ • కాయములం బరికించునట్లిన

ర్వానుగతుఁ సమస్త హితు • నామ పూరుషు నాశ్రయించెదన్

వ. మఱియు ననేకవిధనామరూపనిరూప్యం బగుమనంబునకు దృష్ట

స్వేతులనాశంబువలనఁ గలిగెడు 1 నుపరామం బగుసమాధియం

దుఁగేవలజ్ఞానస్వరూపఁబునఁ దోచునిర్మలప్రతీతిస్థానం బైనహంస

స్వరూపికిననుస్కరింతుఁ దారువందు నతిగూఢం బైనవీతిహోమాత్రు

ని బుద్ధిచేతఁ బ్రకాశంబు నొందించు భంగి బుద్ధిమంతులు హృదంత

రంబున సన్నివేశం డయిసపరమపురుషుని నాస్మిశక్తిత్రయంబు

చేతం దేజరిల్లఁ జేయుదు రట్టిదేవుండు సకలమాయావిచ్ఛేదకం

బయిననిర్వాణసుఖానుభవంబునం గూడి యుచ్చరింపం గొలంది

గానిశక్తి గలవిశ్వరూపుండు నాకుం బ్రసన్నుం డగుం గాక వాగ్బు

ద్ధీంద్రియమానసంబులచేతం జెప్పను నిట్టిదని నిరూపింపను నలవి

గాక యెవ్వనిగుణరూపంబులు వర్తించు నెవ్వండు నిర్గుణుండు

సర్వంబు నెవ్వనివలన నుత్పన్నం బగు నెవ్వనివలన స్థితిం బొందు

నెవ్వనివలన లయంబగు నట్టిపరాపరంబులకుం బరమంబై యన

న్యంబై ప్రాకృతసిద్ధంబై సర్వవ్యాపకంబై యాదికారణంబై

యున్నతత్త్వంబు నాశ్రయింతు నెవ్వని ప్రభావంబు మాటలా

డెడువారలకు వాదంబు సేయువారలకు వివాదసంవాదస్థలంబు

లగుచు నప్పటప్పటికి మోహంబు నొందించు చుండునట్టియనంత

1 ఉపరామము = విషయవిరామముకలది.

గుణంబులు గలమహాత్మునకుఁ బ్రణామంబు నేయుదు నస్తీ నాస్తీ
 యనుపస్తుద్వయఃప్థలం గలిగి యొక్కటన యుండి విరుద్ధధర్మంబు
 లుగఁ గనంబడునుపాసనాశాస్త్రసా ఖ్యశాస్త్రంబులకు సమంబై
 వీక్షింపఁ దగినపరమాంబు నాకు ననుకూలం బగుంగాక యెవ్వఁడు
 జగదనుగ్రహంబుకొఱకు జన్మకర్మంబులచేత నామ రూపంబు
 లెఱుంగంబడ కుండియు నామరూపంబులు గలిగి తేజరిల్లు నట్టి
 యనంతం డయినభగవంతుండు ప్రసన్నుం డగుంగాక యెవ్వఁడు
 జనులకుఁ బురాకృతజ్ఞానపదంబులచేత సంతర్గతుం డై మేదిని
 గలుగుగంధాది గుణంబుల నాశ్రయించినవాయుపుభంగి మెఱుంగు
 చుండు నాపతమేశ్వరుండు మదీయమనోరథంబు సఫలంబు నేయుం
 గాక యనుచు భక్తిపరవశుం డయి 1 యుక్తి విశేషంబున స్తుతి
 యించు చున్నదత్తునికి భక్తవత్సలుం డైనశ్రీవత్సలార్చనండు
 ప్రాదుర్భావాబు నొందె నప్పుడు.

317

సీ. భిర్మాచలేద్రప్రపాతద్వయంబునఁ

గలిగిననీలంపుంగను లనంగ

మొనసి తార్జ్యునియిరుమ్మూపుపై నిడినట్టి

పదములకాంతలు • పరిధవిల్లఁ

3 జండదిబ్బండలశుండాలకరముల

కైవడి నెనిమిదికరము లమరఁ

జక్రకోదండాసిశంఖనందకపాశ

చర్మగదాదుల సరవి బూని

ఆ. నల్లమేను మోటయ • నగుమొగం బలరంగఁ

జల్ల చూపు విబుధసమితిఁ బ్రోవ

బసిడికాసె బూని • బహుభూషణకిరీట

కుండలములకాంతి • మెండుకొనగ

218

1 ఉక్తివిశేషములు = చక్కనిమాటలు. 2 భిర్మా ... ద్వయంబున =
 మేరుపర్వతముయొక్క చతురముల జంటయందు. 3 చండ ... కరముల = భయం
 కరములగు దిగ్బజములయొక్క తొండముల

సీ. 1 కుండలమణిదీ పి ♦ గండస్థలంబులు
 బూరేందురాగంబు ♦ 2 బొందుపఱుప
 దివ్యకిరీటప్రదీపు లంబరరమా
 సతికి 3 గౌసుంభవస్త్రంబు గాంగ
 వక్షస్థలంబుపై ♦ వనమాలికాశీలు
 శ్రీవత్సకౌస్తుభ ♦ శ్రీల నొటయ
 నీలాద్రి బెనుగొని ♦ నిలిచిన విద్యుల్ల
 తలభాతి గనకాంగదంబు మెలయ

ఆ. సఖిలలోకమోహానాకారయుక్తుడై
 నారదాదిమునులు ♦ సేరికొలువ
 గదిసి మునులు వొగడ ♦ గంధర్వకిన్నర
 సిద్ధగానరవము సెవులనలర.

219

క. సర్వేశుడు సర్వాత్మేడు
 సర్వగతుం డచ్యుతుండు ♦ సర్వమయుడై
 సర్వంబు జేరి కొలువంగ
 సర్వగుడై దత్తునకు బ్రసన్నుండయ్యెన్.

220

ప. ఇట్లు ప్రసన్నుండయిన సర్వేశ్వరుని సర్వాకషంబును మహాశ్చర్య
 ధుర్యంబును నయి తేజరిల్లు దివ్యరూపంబు గాంచి భయంబును
 హర్షంబును విన్మయంబును జిత్తంబున ముప్పిరిగొని చొప్పు
 దప్పింపం దెప్పిటి 4 కప్పరపాటునం బుడమిపై జాగిలంబడి దండ
 ప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు మొగిడ్చి సెలయేలుల
 5 తొట్టునఁగొట్టువడి యిట్టట్టు బట్టుచాలక 6 నిట్టవొడిచి 7 మున్నీరు
 దన్ని నిలచిన పెన్నీరునుంబోలె సీర్వాంగంబులు దొంగలింప
 జిత్తంబునాత్మాయత్తంబుసేనె పిక్కటిల్లిన సంతోషంబుచేత భగ

1 కుండల ... స్థలంబులు = చెవిపోగులయందలి రతనాలచే మెలుగెక్కిన
 చెక్కిళ్ళు. 2 బొందు పఱుప = నిస్తేజముచేయఁగా. 3 కౌసుంభవస్త్రంబు =
 కుసుంబవస్త్రంబు. 4 కప్పరపాటు = సంభ్రమము. 5 తొట్టు = ప్రవాహము.
 6 నిట్టవొడిచి = ఉప్పొంగి. 7 మున్నీరు = సముద్రము.

వంతుం బలుకను నత్యంతమంగళసందోహోపాదకంబులైన తన్నా
మంబులుగ్గడింపను నతినిర్మలంబులయిన లేదీయ కర్మంబులు దడవను
విబుధహర్ష కరంబులయిన తత్పౌరుషంబులు వొగడను నాత్మీయ
మనోరథంబు హక్రువ్వను నోపక 1 ప్రజాకాముండై యూరకున్న
ప్రజాపతింజూచి సర్వజీవదయాపరుండును 2 సర్వసత్త్వహృదంత
రస్థుండును సర్వజ్ఞుండునుం గావున నతనిభావంబు దెలిసి జగన్నా
ధుండార్తపోషణంబులైన భాషణంబుల నిట్లనియ్యె. 221

కి. మెచ్చితఁ బ్రాచేతన తప

మిచ్చట ఫలసిద్ధియయ్యె • నిట్లతిభక్తి

హెచ్చగు మత్వరవిభవము

నచ్చువడంబొంద నెవ్వఁ • డర్హుఁడు జగతిన్

222

ఆ. తపముసాలునింకఁ దగభూతతతికి వి

భూతులొనరుఁగాక • పొందుపడఁగ

నిగియసుమ్ముమాకు • నిచ్చలోఁగలకోర్కి

పొనఁగ నీదువలనఁ • బొందుపడియె.

223

వ వినుము బ్రహ్మయు భర్గుండును బ్రజాపతులును మనువులును
నింద్రులును నిఖిలభూతంబులకు భూతిహేతువులయిన నుద్భూతి
విభవంబులు మఱియు నాకు యమనియమాదిసహితసంధ్యావంద
నాదిరూపం బగు తపంబు హృదయంబు సాంగజపవద్ధ్యానరూపం
బగువిద్య శరీరంబు 3 ధ్యానాదివిషయపుంవ్యాపారంబు గానుండు
భావనాదిశబ్దవాచ్యంబగు క్రియ యాకృతి క్రతుజాతంబు లంగం
బులు ధర్మం తాత్మ దేవతలు వ్రాణంబులు నిగమంబు మత్స్వ
రూపంబు జగదుత్పత్తికి న్నాదియందు నే నొక్కండన తేజరిల్లు
చుంటి బహిరంతరంబుల వే లొక్కటిలేక సుషుప్త్యవస్థయందు
సర్వాలు లీనం బగుటంజేసి సంజామాత్రుండును నత్యకుండును గా

1 ప్రజకాముండు = తంతతియందు కోరిక కలవాఁడు. 2 సర్వ...స్థుండు = సమస్త
జీవుల యొక్క మనో మధ్యము నందున్నవాఁడు. 3 ధ్యానాది...వ్యాపారంబు =
ధ్యానాదులు విషయముగా కలిగిన పురుషప్రవృత్తి (మానవుని క్రియాకలాపము)

• నుండదు జీవునిభంగి నొక్కండన యుండుదు ననంతుండ నె యనంత
 గుణంబులు గలమాయాగుణంబువలన. గుణవిగ్రహం బగుబ్ర
 హ్మాండంబును నయోనిజుండు స్వయంభువు నగు బ్రహ్మయును
 నుదయించిరి మదీయవీర్యోపబృంహితుండయి • మహాదేవుండగు
 నాబ్రహ్మ యసమర్థుండునుంబోలె 1నకృతార్థమృత్యుమాన మన
 స్కుండయి సృజింప నుద్యమించుతటి తపంబాచరింపు మని
 నాచేత బోధితుండై ఘోరం బైనతపం బాచరించ తొలుత
 సృష్టికర్తృత్వంబు వహించినమిమ్ము సృజియించె నంతఃబంచజన
 ప్రజాపతితనూజ యగుయసిక్ని యనుపేరిట వినుతి నొంది యుష్ణ
 యిక్కన్యకను నీకిచ్చితి దీనింబత్నిఁగాఁగైకొని 2మిధునవ్యవాయ
 ధర్మంబు గలవాడ వై మిధునవ్యవాయ ధర్మంబు గలయీ
 నాతియందుఁ బ్రజాసర్గంబు నతివిపులంబుగఁ గావింపం గలవాఁ
 డవు మఱియు నీకుఁబిదప నీక్రమంబున నిఖిల ప్రజలును మన్మా
 యామోహితు లయి మిధునవ్యవాయ ధర్మంబునఁ బ్రజావద్ధి
 నొందించి మదారాధనపరులై యుండఁ గలవారని పలికి విశ్వ
 భావనుం డైనహరి స్వప్నోపలబ్ధార్థంబునుం బోలె నంతర్ధా
 నంబు నొందె నప్పుడు దక్షుండు విష్ణుమామోపబృంహితుండై
 పాంచజని యగునసిక్నియందు హర్యశ్వసంజ్ఞల వినుతఁ జెంది
 యున్న శియయుతసంఖ్యాపరిగణితు లైనపుత్రులం గాంచెనప్పు
 డాధర్మశిలు రైనదాక్షాయణులు సితృనిర్దేశంబునం బ్రజాసర్గంబు
 కొఱకుఁ దపంబు సేయువారై పశ్చిమదిశకుం జనియచ్చట సింధు
 సముద్రసంగమంబున సమస్తదేవముని సిద్ధగణసేవితంబై దర్శన
 మాత్రంబున 4నిర్ధూతకల్మషులను నిర్మలచిత్తులనుఁ జేయు చున్న
 నారాయణ సరస్సునం బరఁగుతీర్థరాజంబున నవగాహనంబు సేసి

1 అకృతా...మనస్కుండయి = అకృతార్థునిగా తన్నుతలఁచుచున్న మనస్సు
 కలవాడై. 2 మిధునవ్యవాయ ధర్మంబు = దంపతుల సంయోగవ్యాపారము.
 3 ఆయుతసంఖ్యా పరిగణితులు = పదివేలసంఖ్యచే లెక్కింపబడినవారు. 4 నిర్ధూత
 కల్మషులు = ఎగురఁగొట్టబడిన పాపములుకలవారు.

నిర్మలాంతరంగులై పరమహంస ధర్మంబునందు నుత్పన్నమతులై
ప్రజాసర్గంబుకొఱకుఁ దండ్రీయనుమతంబున నుగ్రతపంబు సేయు
చుండ వారికడకు నారదుండు వచ్చి యిట్లనియె. 224

సీ. మీ రతిమూఢులు • మీఁదటిగతి గాన

రెన్నంగఁ బసిబిడ్డ • లన్నలార
పుడమి దా నింతని • 1 కడఁ బరికింపరు

ప్రజలఁ బుట్టింప నే•ప్రతిభ గలదు •
అట్లైన నొక్కమహాత్ముఁడు పురుషుండు

బహురూపములుగల•భామయొకతె
పుంశ్చలి గర్తంబు•బురణింప నుభయప్ర
వాహంబు గలనది•వఱలఁ గడల

ఆ. నంచయొకటి 2 యిరువదైదింటిమహిమలఁ
గలిగి యుండుతెగువు•గానరాక
వజ్రబిడ్డ మగుచు•వరుసఁ దనంతన
తిరుగుఁ గావ్యబిలము • దేటపడఁగ

225

క. వినుఁ డందుల ననురూపము

నను వొందఁగ నెఱుఁగకాత్మ • నాత్మగురూక్తిం
గొనసాగించెద మను మి

మ్మన నేమియులేదు మూఢు • లని తెలిసి తగన్. 226

చ. అని కివారదుండు బోధించిన హర్యశ్వులు సహజబుద్ధిచేత నారద
వాక్యంబులఁ దమలో నిట్లని వితర్కించిరి. 227

తే. సారిది క్షేత్రజ్ఞుడన నతి•సూక్ష్మబుద్ధి
నరయ నజ్ఞానబంధనం • బగుచు 4 లింగ

1 కడ = చివర 2 ఇరువదైదింటి మహిమలు = పంచవింశతి తత్త్వముల
యొక్క మహిమలు. (అవ్యక్తము + మహత్తు + అహంకారము + మనస్సు
+ జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములు + తన్మాత్రలు + మహాభూతములు + పురు
షుఁడు)

కివారదుండు = జ్ఞానమునొసఁగువాఁడు.

4 లింగి దేహము = సూక్ష్మశరీరము.

• దేహమన నెద్ది గల నది • దెలియకున్న
గలదెమోక్షంబుదుష్కర్మ • గతులచేత

228 •

తే. కలఁడుజగదేశ సన్నత • కారణుండు
స్వామిభగవంతుఁ డభవుండు • స్వాశ్రయుండు •
పరముఁ డాతనిఁ జూడక • బ్రహ్మకైనఁ
గలుగు నేముక్తిపదముదుష్కర్మ గతుల.

229

ఆ. పురుషుఁ డెట్లులేని • బూని బిలస్వర్గ
గతుఁడుబోలె వర్త • కంబుమాను
నట్టిబ్రహ్మ మెఱుంగ • నయ్యకు స్వర్గోభగ
కర్మగతుల నేమి • గానఁబడును

230 •

శా. తన్నిష్ఠాగతి లేనివానికి నసత్కర్మ ప్రచారంబుచే
మున్నే మయ్యెడినాత్మ బుద్ధిగుణసమ్మోహంబునం దోచుచు
వన్నెల్ వెట్టుక వింతబాగులతఱిన్ • వర్తించు చార్దుణ్య సం
పన్నశ్రీయునుబోలె నెల్లగతులంబ్రఖ్యాతమై యుండఁగన్. 231

సీ. అనువొంద సృష్టినవ్యయముగఁ జేయుచు
బ్రచురప్రవాహసంపతితమైన
నెఱయఁ గూలం బనునిర్గమస్థానంబు
నందు వేగము గలక్రందుమాయ
గదలి యహంకారగతివశంబునఁ జాల
వివశుఁ డైబోధకువిపరియైన
వానికి నీరీతివలవంత కర్మప్ర

చారంబులనుమీఁదఁజక్క నైన

ఆ. జన్మ మరణముఖ్యజాడ్యంబుతో బాసి
నిఖిలసౌఖ్యపదమి నెఱసి క్రమ
మార్గ మైనయట్టి మహనీయధామంబుఁ
జిత్తమార నెట్లు సేరఁ గలఁడు.

232

తే. దానిసంసర్గ గుణములు • దప్పి నడచు
కుచ్చితపుభార్యఁ జేకొన్న ఖమతివోలె

దివిరి సుఖదుఃఖములఁ గూడి ♦ తిరిగి జీవ'

రూప మెఱుఁగనివానికిఁ ♦ బ్రావుగలదె.

233

మత్తకోకిలము.

పంచవింశతితత్త్వరాశి క ♦ పారదర్పణ మయ్యుఁ దాఁ
గొంచెమై పురుషుండు తత్త్వముఁ ♦ గోరి పట్టఁగ నేరఁ డే
మంచుఁ గించుఁ దలంచువాఁడు క ♦ దధ్వకర్మము సేయఁగా
మంచిలోకము వాని కేటికి ♦ మానుగా సమకూరెడిన్.

234

క. 1 బంధానుమోక్షానాశ్రమ

సంధానైశ్వర్యధుర్య ♦ శాస్త్రసమగ్ర

గ్రంథంబు మాను చిద్రూ

పాంథునకును గర్మగతుల ♦ నగునే శుభముల్.

235

మత్తకోకిలము.

చూడ నీజగ మంతయున్ వెసఁ ♦ జుట్టి పట్టుక లీల నే
జోడు లేక రయంబునం గుడిఁ ♦ సుట్టునట్టిన్వితంత్రముం
గూడి యుండినకాలచక్రముఁ ♦ గోరి చూడనివారి కే
బాడఁ గల్గును గర్మసంగతిఁ ♦ జారుమోక్షపదం బిలన్.

236

ఆ. జన్మ హేతువైన ♦ జనకునిర్దేశంబు

తనకుఁ జేయరాని ♦ దనుచుఁ డెలిసి

గుణమయప్రవృత్తి ♦ ఘోరాధ్వనిశ్వాస

నిరతుఁ డగుచుఁ జేయ ♦ నేరఁ డతఁడు

237

వ. అని తమలో వితర్కించి యాకుమారు లప్పడు.

238

సీ. వినవయ్య భూపాల ♦ మునివరేణ్యునిమూల

లమివొందఁ దలపోసి ♦ వినయ మలర

వలగొని యతనికి ♦ వృదనంబు లొనర్చి

తిరిగి యెన్నఁడు రాని ♦ తెరువు వట్టి

1 బంధా ... గ్రంథంబు = బంధము దానిననుసరించిన మోక్షము వీవిక్రమమును కూర్చినట్టియు విశ్వర్యముయొక్క భారమును వహించినట్టియు శాస్త్రముయొక్క సంపూర్ణవిషయమును.

2 వలగొని = ప్రదక్షిణముచేసి.

• చయ్యన నేగిరి • సేవాజనత్య బ్రహ్మ
మయ మైనపంకజ • నయనుపాద

పద్మ మరందంబు • పానంబు నేయుచు

• మత్తిలి నిలిచిన • మానసాళి

239

ఆ. బరిణమింప విష్ణుఁ • బాడుచుఁ దత్కీర్తి

సరణి మ్రోయుమహతి • సంఘటించి

నారదుండు గుణవిశారదుం డెందేనిఁ

జనియెఁ దన్ను జగము • సన్నతంప.

239

క. అప్పుడు దత్తుఁడు దనయులు

దప్పి మహాపథము గనుటఁ • దగ నారదుఁడే

చెప్పినఁ గప్పినశోకము

ముప్పిరిగొని చిత్తవృత్తి • మూరింబోవన్.

240

చ. అడలుచు నున్న వచ్చి కనులాసనుఁ డూటడిలంగఁ బల్కిమున్

పడసినలీలఁ బుత్రుల నేపారగుణాఘ్యులఁ గాంచు చున్న నా

పడఁతుకయందుఁ బల్కురను • బన్నుగఁ దా శబళాశ్వసంజలన్

బెడఁ గగువారిఁ బుణ్యములఁ బేర్చినవారి సహస్రసంఖ్యులన్. 241

క. పుట్టించిన జనకునిమదిఁ, బుట్టినతిలఁ పెఱిగి వారుఁ పూనికఁబ్రజలం

బుట్టించువ్రతముఁగైకొనిఁ, గట్టిగఁదపమాచరింపఁగఁజనిరి వెనన్.

వ. ఇట్లు శబళాశ్వలు ప్రజాసర్గంబుకొఱకుఁ దండ్రీపంపునం దపంబు

నేయువ్వారె యేతీర్థంబు తీర్థరాజంబై సకలతీర్థఫలంబుల నాలోకన

మాత్రంబున ననుగ్రహించుచు సకలపాపంబుల నిగ్రహించు నేతీర్థ

ప్రభావంబున నగ్రజన్ములు ఫలసిద్ధింబొందుదు రట్టినారాయణసర

స్సను పుణ్యతీర్థంబునకుంజని తదుపస్పర్శ మాత్రంబున నిర్దుత

మలాశయులై.

243

శా. బ్రహ్మాండ్రాదులు నందనేరసి వీర • బ్రహ్మాంబుఁ జింతించుచున్

బ్రహ్మనందముఁ బొంది జిహ్వాకల్పై • బ్రహ్మణ్య మాత్రంబులన్

బ్రహ్మలోకనవాంఛతో నిలుపుచున్ • బ్రహ్మాంబితేండంచు మున్

బ్రహ్మజ్ఞానగురున్ హరిం దపమునం • బాటిరిచిరబృలకుల్. 244

నీ. ఏకపాదాంగుషు ♦ మిలమీఁద సవరించి

నిశ్చలకాయులై ♦ నిక్కినిలిచి

కరములు గీలించి ♦ సరవిమీఁదికనెత్తి

గుఱుతుగాఁ బెనుబయల్ ♦ గుట్టిపట్టి

నిడివిగాఁగూరమై ♦ నిగిడినచూడ్కులఁ

గడుదీప్ర భానునిఁ బొడిచిపట్టి

వడిఁగొంతకాలంబు ♦ వాయువుభక్షించి

యంతనుండియు నిరాహారులగుచు

ఆ. సకలలోకములకు ♦ సంహారకరమును

బేర్చి దేవతలకు ♦ భీతకరము

గాఁగ ఘోరతపముఁ ♦ గావింపఁ దొడఁగిరి

మహితచిత్తు లక్కు ♦ మారవరులు.

245

—: నారదుఁడు శబళాశ్వులకు నివృత్తిమార్గంబు నుచదేశించుట. :—

వ. ఇట్లతిభయంకరంబైన తపంబుసేయుచు నెడతెగక భగవన్మంత్రంబులు నొడువుచుఁ బ్రజాసర్గకాములైయున్న యచ్చిన్నిబాలుర కడకు నారదుండు సనుదెంచి పూర్వవిధంబునం బలుకుచునిట్లనియె భ్రాతృవత్సలులైయున్న మీరలు వేదాంతసారంబాలుకుచున్న నా వచనంబు లాదరించి తోఁబుట్టువులు సనినమార్గంబునఁ జనుండెవ్వ రేనిం దమయగ్రజులు సన్నమార్గంబునం దామునుందప్పకవర్తింతు రేని నట్టివానిని విశేషధర్మం బెఱింగినవారండ్రు సతతంబును బుణ్య బంధువులైన దేవతలగుఱాడి సుఖంబుండుం డనిపల్కి నారదుండు సనియె వారలును పర్వకర్మంబులయందు నిర్మోహితులై పరమ పదంబునకు నాస్పదంబులయిన దేవర్షి వాక్యంబుల నాశ్రయించి.

ఉ. అప్పుడు లజ్జతోడ శబ ♦ శాశ్వులు పూర్వజు లేగినట్టి యా

చొప్పున నెన్నఁడుం దిరిగి ♦ చూడనితోవ విశేషపథతిం

దప్పకపోయిర్యయ్య గుణ ♦ ధాములు నేఁడునువఃశ్శరేమి నేఁ

జెప్పెదఁగాక రాక కడ ♦ సేరిన రాత్రులఁబోలి భూవరా. 247

క. దక్షున కాకాలంబున, లక్షితమైయుండఁ బెక్కు ♦ లాగులనుత్సా

తక్షోభంబులు వానికి, రూక్షవృధనొంది యాపు • రుషనాశంబున్
క. నారదకృతమని యెఱిగి మ

హారోషముతోడ నేగి • యాతనిగని దుః

ఖారూఢచిత్తుడై మది

నూటడిలం దెరువులేక • యుగ్రుండగుచున్

249

బ. మోము 1జేవుటింప • ముడివడ 2బొమదోయి

చూపువెంట వుంట • కనుడిగొనంగఁ

బెదవులదరఁబండ్లు • పెటపెటఁగొలుకుచు

దక్షుఁడౌగ్రహించి • తపసి బలికె.

250

చ. వెఱయఁగ సాధురూపమున • నీవతిబాలుర కాత్మజాలికిం

గఱకున భిక్షుమార్గమగు • కందువ సెప్పితివేల ధూర్తనై

మఱుఁగక యుండవచ్చునె కు • మారుల నీదురితంబువొంద ని

న్నొటలఁగఁద్రోతు నాదుఃసమ • దోగ్రమహాగ్రహ శాపవహ్నులన్

—• దక్షుండు నారదుని శపియించి ప్రజాసర్గం బొనరించుట —

ప. అదియెట్లంటేని దేవర్షిపితృబుణంబులు దీర్పక కర్మవిచారంబు సే
యని బాలుర మనంబులకు నై హి కేచ్చలయందు నై రాశ్యంబు
గలుగంజేసి నివృత్తిమార్గంబుపదేశించి వారలకు నుభయలోక
ములయందుఁ జెందఁగల శ్రేయోహాని నొనర్చితి విట్టిపాతకంబున
భాగవతోత్తములలో లజ్జాహీనుండవై యశోహానింబొంది చరిం
పుదుగాక నిరపరాధులై వెరంబులేని నాపుత్రులపట్ల ద్రోహకృత్యం
బొనర్చిన నీవు దప్పఁ దక్కినభాగవతోత్తములు సకల భూతాను
గ్రహ పరవశులుగావున నిరంతరంబును లోకస్థంచారియైన నీకు
నేలోకంబునను నునికిపట్టు లేకుండుంగాక యనినిర్దయుండై శాపం

1 జేవుటించు = ఎఱ్ఱవారు 2 బొమ్మలు = కనుబొమ్మలు 3 కనుడిగొనం
గఁ = చుట్టుకొనఁగా.

4 సమదో ... వహ్నులన్ = గర్వమతో కూడినట్టియు, తీవ్రమైనట్టియు,
గొప్ప దైనట్టియు, —కోపముచే కలిగిన శాపమనెడు నగ్నులయందు.

5 పితృదేవర్షి బుణంబు = పితరులయొక్కయు, దేవతలయొక్కయు, బుఘుల
యొక్కయు, బుణము (దీనినేబుణత్రయమందురు.)

బిచ్చే నంత నారదుండు తతోక్తధవాక్యంబుల కలుగక యట్లకాని
 మ్మని సమ్మతించి చనియె నిట్టిశాంతభావం బెవ్వనినలనం గలుగు
 నతండు సర్వాతీతుం డయిన సర్వేశ్వరుం డనం బడు మఱియు
 దక్షుండు పినకునోర్ధ్వంబు విఫలం బగుటంజేసి యతిదుఃఖిత మన
 స్కుండై పొగులు చున్నఁ బితామహుండు సనుచెంచి మఱియుఁ
 బ్రజా సర్గోపాయం బుపదేశించిన నాప్రజాపతి ప్రియభామయైన
 యసిక్నియందుఁ బితృవత్సల లైనపుత్రికల నఱువదుండ్రం బుట్టించి
 వారిలో ధర్మనకుం బదువురను కశ్యపునకుం బదుమువ్వరను జంద్రు
 నకు నిరువదేద్వరను భూతునకు నాంగిరసునకుఁ గృణాశ్వునకు
 నిర్దతేసిచొప్పన నార్జునిను తాన్వ్యుండను నామాంతరంబుఁదాల్చిన
 కశ్యపునకు మరలఁ గడమనలుపురను నీ క్రమంబున నిచ్చె వారి
 నామంబు లాకర్ణింపుము. 252

ఆ. ఎట్టిపుణ్యవతులో • యీచేడియలు సెప్ప

1 సవతు లేనియట్టి • సవతులయ్యుఁ

గడుపు వడసి రెట్టి • కడుపునఁ బుట్టిరో

కడిదిత్రిజగమెల్లఁ • గడుపు గాఁగ. 253

న. వారలెవ్వరనిన భానువులంబయుఁగకుస్సజామియు విశ్వయు సాధ్య
 యు మరుత్వతియు వసుపు ముహూర్తయు సంకల్పయు ననంబడు
 గురుధర్మనకుఁ బత్నులై కొడుకులం బడసిరి వారలెవ్వరంటేని
 భానువునకు వేదఋషభుండువుట్టె నతనికి నింద్రసేనుం డుదయించె
 లంబకు విద్యోతుండుగలిగె నతనికి స్తనయిత్నువు లనువారు పుట్టిరి
 కకుబ్దేవికి సంకుటుండు పుట్టె సంకుటునకుం గీటకుండు పుట్టెఁ
 గీటకునకు దుర్గాభిమానిను లయిన దేవతలు జన్మించిరి జామిదేవికి
 మర్గభూముల కధిపాన దేవతలు జనియించిరి. వారికి స్వర్గుండును
 నందియు జన్మించిరి విశ్వ యనుదానికి విశ్వేదేవగణంబు జనియించె
 వార లపుత్రకు లనం బరఁగిరి సాధ్య యనుదానికి సాధ్యగణంబులు
 పుట్టె వానికి సర్థసిద్ధి యనువాఁడు పుట్టె మరుత్వతి యనుదానికి

- మరుత్వైత్యుడు జయంతుం డనువార లుదయించి రందు జయంతుండు వాసుదేవాంశజుం డైనయుపేంద్రుం డనం బడి వినుతినొందె ముహూర్తయను దానికి సకలభూతంబులకు నాయాకాలంబులం గలిగేడు నాయాఫలాఫలంబుల నిచ్చువహూహూర్తికు లనియెడు దేవగణంబులు పుట్టిరి సకలృ యనుదానికి సకలృం దుదయించె నాసకలృనకుఁ గాముండు జనియించె వసు వనుదానికి ద్రోణుండును బ్రాణ్యుండును ధృవుండును నర్కుండును నగ్నియు దోషుండును వస్తువును విభావసువును నన నెనమంద్రు వసువు లుదయంబు నొంది రందు ద్రోణునకు నభిమతి యనుభార్యయందు వార్ష శోకభయాదులు పుట్టిరి ప్రాణునకు భార్య యైనఋశ్వత్సతియందు సహుండును నాయువును బురోజవుండును ననువారు గలిగిరి ధృవునకు భార్యయగు ధరణియందు వివిధు లగుపురుషు లనువారు జనించి రర్కునికి భార్య యగువాసనయందుఁ దర్వాదు లుదయించి రగ్నికే భార్య యైన వసుధారయందు ద్రవిణకాదులు పుట్టిరి మఱియుఁ గృత్తికలకు స్కందుండు గలిగె నాస్కందునకు విశాఖాదు లుదయించిరి దోషునకు శర్వరి యనుభార్యయందు హరికళ శింశుమారుం దుదయించె వస్తువునకు నాంగిరసయందు విశ్వకర్మ యనుశిల్పాచార్యుం దుదయం బందె నావిశ్వకర్మకు నాకృతి యనుసతియందుఁ జాక్షుషుండను మనువు జనియించె నామనువు వలన విశ్వలు సాధ్యులనువారలు పుట్టిరి విభావసునకు నుష యనుభార్యయందు వృష్టియు రోచియు నాతవుండును జనించి రందు నాతవునికిఁ బంచయాముండనుదివసాభిమానదేవత జనియించె శంకరాంశజుండయినభూతునకు సురూప యనుభార్యయందుఁ గోట్లసంఖ్యలైన రుద్రగణంబులుదయించిరి మఱియు రైవతుండు నజుండు భవుండు భీముండు వాముండు నుగ్రుండు వృషాకపియు నజైకపాత్తు నహిర్బుధ్నుండు బహురూపుండు మహాంతుండు ననువారలును రుద్రపారిషదులును సతిభయంకరు లయినప్రేతులును వినాయకులును బుట్టిరి రంగిరసుం డనుప్రజా

పతికి స్వధ యనుభార్యయందుఁ బితృగణంబులు వుట్టిరి సతి
 యనుభార్యకు సధర్మ వేదాభిమాన దేవతలు వుట్టిరి కృశాశ్వనకు
 నర్చి యనుభార్యయందు ధూమ్రకేశుం డనుపుత్రుం డుదయించె
 వేదశిరునకు ధిషణ యనుభార్యయందు దేవలు డును పయినుం
 డును మనువునుంబుట్టిరి తాద్యునకు వినత కద్రువ పతంగి యామిని
 యన నలువురు భార్యలందుఁ బతంగికిఁ బక్షులు వుట్టె యామిని
 శలభంబులు వుట్టె వినతకు సాక్షాత్కరించినయజ్ఞాధిపతికి వాహనం
 బయిన గరుడుండును సూర్యునకు సారథియైన యసూరుండును జని
 యించిరి కద్రువకుఁ బెక్కు తెఱంగు లగుభుజంగమంబులు వుట్టెఁ
 బండ్రునకుఁ గృత్తికాది నక్షత్రంబులు భార్యలయినను వారల
 యందుఁ జండ్రుండు రోహిణియందుమాత్రము మోహితుం డగు
 టంజేసి దక్షశాపంబున త్తయరోగగ్రస్తుండై సంతానంబు వడయ
 నేరఁడయ్యె నంత దక్షప్రసాదంబున త్తయపీడితంబు లగుషోడశ
 కళల మరలం బొందె మతేయును.

254

సీ. కామితప్రదుఁ డైనకశ్యపుకౌగిట,
 ముచ్చట దీర్తు రేముద్దరాండ్రు
 రఖిల లోకములకుఁ నవల నైజగ మెల్లఁ,
 బూజిప నుందురేపువ్వుఁబోండ్లు
 బలియు రై పుత్రులుఁ పౌత్రులు త్రిజగంబు,
 లేలంగఁ జూతురేయిందుముఖులు
 ముంగొంగుపసిఁడి యైఁమూల్గుపుణ్యంబుల,
 విష్ణువీగుదు రెట్టివితరాండ్రు

తే. వారికలగంపకడుపులఁ నేరుపరుల,
 నరిదిబిడ్డలఁ బడసినఁ బిరుదు నతుల
 నామములు నన్వయంబులుఁ నీమనోబు,
 పూనఁజెప్పుదు వినవయ్యఁ మానవేంద్ర.

255

తరలము. అదితియున్ దితి గాఢయున్ దనుఁ వయ్యరిష్టయుఁ దామయు
 న్నదనఁ గ్రోధవశాఖ్యయున్ సురఁ సాఖ్యయున్ సురభిన్ మునిన్

- మొదలుగాఁ దిమియు నిశాఖ్య సుముఖ్యయాసరమాదిగా
ముదిత లెన్నఁగఁ గన్నసంతతిముజ్జగంబుల భూవరా. 256

సీ. చాలంగఁ దిమికినిజలచరంబులు వుట్టె,
మాటి శ్వాపదులు సరమకును బ్రజలు
సురభికి మహిషాదిసురభులు జనియించె,
దామ్రకు శ్యేనగృధ్రములు గలిగ
మునికి నప్పరశలమూఁకలు జనియించె
నిశ గనె భూరుహములను గ్రోధ
వశ కుద్భవితై దుర్వారసర్పంబులు
సరి యాతుధానులు • సురస కరయ

తే. నుప్పతిల్లిరి గంధర్వులొక్కమొగి న
రిష్టకు సుతుల్ దనువునకుఁ ద్రిదశరిపులు
పదియు నెనమండ్రు నై నట్టివిదితబలులు
వారినామాన్వయంబులఁ • గోరి వినుము 257

వ ద్విమూర్ధుండును శంబరుండును నరిష్టుండును హయగ్రీవుండును
విభావసుండును నయోముఖుండును శంకుశిరుండును స్వర్భానుం
డును గపిలుండును నరుణియుఁ బులోముండును వృషపర్వుండును
నేకచక్రుండును ననుతాపకుండును ధూమ్రకేశుండును విరూపా
క్షుండును దుర్జయుఁ డగువిప్రచిత్తియు ననువారలు వీరలలోన
స్వర్భానునకు సుప్రభ యనుకన్యక వుట్టె. దాని నముచి వివాహం
బయ్యె వృషపర్వునకు శర్కిష్టయను కూతురువుట్టె దాని నహుష
పుత్రింజైన యయాతి పెండ్లియయ్యె. వైశ్వాతరునకు నుపదానవి
హయశిరస పులోమకాలక యను నలువురు పుత్రిక లుదయించి
రందు నుపదానవి హిరణ్యాక్షునకుం బత్నియయ్యె. హయశిరసను
గ్రతువు వివాహంబయ్యె. పులోమకాలక లను నిరువురను గశ్యప
ప్రజాపతి చతుర్ముఖుని వాక్యంబునఁ గైకొనియె. నాయ్విరువురకును
సమరకోవిదులయిన దానవులు పోలోమ కాలకేయులనం బుట్టిరి.
మృత్యు నా యిరువురకు నలువదివేల రాక్షసులు జన్మించిరి.

వారు యజ్ఞకర్మంబులకు విఘాతకులై వర్తింప వారి నిందునకుం
బ్రియంబుగా నీ పితౄమహుడగు నర్జునుండు వధించె. మఱియు
విప్రచిత్తి సింహిక యనదానియందు రాహుప్రముఖంబుగాఁ గల
కేతు శతంబును బడసె. వారలు గ్రహత్వంబుఁ గైకొనిరి.
మఱియుం బురాణపురుషుండైన శ్రీమన్నారాయణుండు దన యం
శంబునఁ బరమభాగ్యవతి యయిన యదితిగర్భంబున నుదయించె
నాయదితివంశంబును విదితంబుగా వినిపించెద సావధానుండ వయి
వినుము వివస్వంతుండును నర్యముండును బూషుండును ద్వప్తయు
సవితయు భగుండును ధాతయు విధాతయు వరుణుండును మిత్రు
డును శుక్రుండును నురుక్రముండును ననుమనువులు జన్మించి రందు
వివస్వంతునకు శ్రాద్ధదేవుండనుమనువు సంజ్ఞాదేవియందు నుద
యించె మఱియు యముండు యమియు నను నిరువురు మిథునంబు
గానుదయంబు నొందిరి వెండియు నాసంజ్ఞాదేవి బడబాస్వరూ
పంబునొంది యశ్వదేవతలం గనియె ఛాయాదేవియందు శనైశ్చ
రుండును సావర్ణియనుమనువును దపతి యనుకన్యకయుం బుట్టి
రాతపతిని సంవరుణుండు వరియించె నర్యమునకు మాతృక యను
పత్నియందుఁ జర్షణు లుదయించిరి వారిమూలంబున మనుష్య
జాతి యీలోకంబున స్థిరంబుగా నుండునట్లు బ్రహ్మదేవునిచేఁ
గల్పింపంబడెఁ బూషుండు భర్గునిఁ జూచి దంతంబులు వివృతం
బులుగా నగిన నతండు క్రోధించి దంతంబు లూడనడిచిన నాట
నుండియు భగ్నదంతండు యనపత్యుండయి పిష్టాదులు భక్షించు
చుండఁ ద్వష్టకుదైత్యానుజ యైన రచన యనుకన్యకకు నధిక
బలాధ్యుండగు విశ్వరూపుండు వృట్టెనంత నాదేవతలు బృహస్పతి
గోపించి తలంగి పోయినరీ దమకు నావిశ్వరూపుని నాచార్యునింగా
వరియించిరని చెప్పిన విని శుక యోగీంద్రునకుం బర్హిక్షిన్న రేంద్రుం
డిట్లనియె.

254

నీ. అరయంగ యోగీంద్ర) • యద్భుతం బయ్యెడు

సురలపై నేటికి • సురగురుండు

• గోపించె నీతండు ♦ గురుభావమున దేవ

తల కేమియాపదఁ ♦ దలఁగఁజేసె

నెఱిఁగింపు మనవుడు ♦ నింద్రుండు త్రిభువనై

• శ్వర్యమదంబున ♦ సత్పథంబు

గానక వసురుద్ర ♦ గణములు నాదిత్య

మరుదశ్వి దేవాది ♦ మండలములు

తే. సిద్ధచారణగంధర్వజిహ్వాగాది

సురులు మునులును రంభాదిసుందరాంగు

లాడఁ బాడంగ వినుతి సేయంగఁ గొలువఁ

మ్రొక్క భద్రాసనంబుననుక్కుమిఱి.

259

సీ. నిండువున్నమనాఁడు ♦ గఁడరించినచంద్ర

మండల శ్రీలతో ♦ మాఱుమలయ

భద్రవిద్యోతాఽపఁజెంబు గాలుచు

1 మిన్నేటితరంగల ♦ మేలుకొలుపఁ

గలితదివ్యాంగనాకరతలచాతుర్య

చామికరశ్రేణి ♦ జాడపఱుపఁ

2 చింతామణిస్ఫుట ♦ కాంతరత్నా నేక

ఘటితసింహాసనా ♦ గ్రంబునందు

తే. నూరుపీఠంబుపై శచియుండ నుండి

వరుస దిక్పాలకాదిదేవతులు గొలువ

సాటిసెప్పంగ రానిరాజసముఠోడ

నింద్రుఁ డొప్పారెవై భవసాంద్రుఁడగుచు.

260

వ. ఆయ్యవసరంబున.

261

క. గురుతరధర్మక్రియ నయ

3 గురుఁడుం గురుమంత్రవిషయఁ గురుఁడు వచశ్శ్రీ

1 మిన్నేటితరంగలు = అకాశగంగాతరంగములు. 2 చింతా... గ్రంబునందు = చింతామణులనెడి స్పష్ట ములును, సుందరములునునైన రతనములయొక్క పెక్కువచే మూర్ఖబడిన సింగపు గడ్డియపై. 3 గురుఁడు = పెద్దవాఁడు, ఆచార్యుఁడు, బృహస్పతి.

గురుఁడు సమస్తామరగణ

గురుఁడు గురుండరుగుదెంచెఁ ♦ గొల్వునకు నృపా.

262

చ. అమితతపఃప్రభావుఁ గరుణాత్ముని గీష్పతిఁ జూచి రాజ్యదు
ర్దమమద రేఖనిండ్లుఁడు వృథా తనగద్దెయ లేవ కుండెనె
య్యమున నెదుర్కొనఁ జనకయాననమియక గొరువోపచా
రములఁ బ్రసన్నుఁ జేయక నిరంబుగ దివ్యసభాంతరంబునన్. 263

క. అప్పుడు సురపతి గన్నులఁ

గప్పిన సురరాజ్యమదవికారంబునకుం

జప్పుడు సేయక గృహమున

కప్పుణ్యుఁడు దిరిగి పోయె ♦ నతిఘన్నుండై

264

చ. ఎఱుఁగమిఁ జేసినట్టిగురుహేళన మంత నెఱింగి యింద్రుఁడ
చ్చెరువడి భీతి నొంది యతిచింతితుడై తలపోసి పల్కెన
ప్పరమపవిత్రు లోకనుతభవ్యచరిత్రు విశేషపాదపం
కరుహముఁ బూజ సేయక యకర్మముఁ జేసితి నల్పబుద్ధి నై. 265

క. 1 త్రిభువనవిభవమదంబున

నభలో మద్గురువునకుఁ బ్రసన్నునకు లస

త్ప్రభువునకు నెగ్గు సేసితి

శుభములు దొలఁగంగ నే నసురభావమునన్.

266

ఆ. 2 పారమేష్ఠ్య మయినపదవి నొందినభూవు

తెట్టివారి కైన ♦ లేవ వలదు

విబుధు లిట్లు సెప్పఁబిధ మెన్నవారలు

ధర్మవేత్తలనుచుఁ ♦ దలఁపఁబడరు.

267

ఆ. కుపథవర్తులగుదుఁ గుత్సితదుర్వచో, నిపుణులయినవారునిడివి దెలిసి

తొలఁగలేక వారధోగృతిఁ బడుదురు, తప్పులేక రాతిఁ తెప్పభంగి

ఉ. కావున లోకవందితుఁడు ♦ కార్యవిచారునియింటి కేగి త

త్పావనపాదపద్మములపై మఱిటంబు ఘటెల్ల మ్రొక్కి స

1 త్రిభువన ... మదంబున = ముల్లోకముల నిలిచేకలిగిన గర్వమువలన.

2 పారమేష్ఠ్యము = పరమేష్ఠికి సంబంధించిన (పరమేష్ఠి = అత్యున్నతమగుస్థానమునందున్నవాఁడు)

• తేనెవ యొనర్చి చిత్తమువశింపఁ బ్రసన్ను నొనర్తునంచు న
దేవవిభుండు వోయె నతిశీవగతిఁ గురుధామసీమకున్. 269 •

సీ. శరీరిఁ దనయింటి • కేతెంచుదేవతా

• పతిరాక యాబృహస్పతి యెఱింగి •
యథ్యాత్మమాయచే • నడఁగి యదృశ్యుఁడై
పోయె నప్పుడు దేవపుంగవుండు
సకలంబుఁ బరికించిఁజాడఁగానక గురుఁ
జింతించి తలపోసి • చిన్నవోయెఁ
బోయినభిధ మెల్ల • దాయలు రాక్షస
వీరులు వేగుల • వారివలనఁ
తే. దెలిసి మిక్కిలితమలోనఁదెలివి నొంది
యందఱును గూడిభార్గవునాశ్రయించి
తత్కృపాదృష్టిఁ దమశక్తి • దట్ట మైన
దేవతలమీఁదిదాడికిఁ • దెరువు నెట్టి.

270

—: దానవులు దేవతలతో యుద్ధము సేసి దేవతల నోడించుట. :—

క. ధూర్తులు సమస్తకిల్బిష, మూర్తులు¹వరధర్మకర్మ • మోచితమార్గా
నర్తులు దుర్ణయనిర్మిత, కీర్తులు దానవులు సనిరి • శీర్వాణులపై.
సగ్ధర. దండె²గోదండకాండో³ద్ధతరథహయవే • దండదండంబుతోడన్
దండెత్తెఁ మెండుగా నంద్రనుజనికరముల్ • దైవవర్గంబుమీఁదం
కిజండబ్రహ్మాండభేద్యో • చ్ఛ్చయజయరవముల్ • సర్వదిక్తో భగాను
ద్దండప్రఖ్యాతలీలం • దలపడిరి సురల్ • దద్దులై వారితోడన్
చ. మదమున దేనదానవులు • మచ్చరముల్ గడుఁ బిచ్చలింప సం
పదలను గోరి పోరునెడ • భార్గవమంత్రకథావిశేషు లై

1 వర ... వర్తులు = శ్రేష్ఠులుగు ధర్మయుక్తులుగు కార్యములనుండి విడిపింప బడిన త్రోవనవలంబించి యున్నవారు.

2 గోదండ ... తండంబుతోడ = విష్ణుదేవతలు, అమ్మలదేవతలు, విష్ణురములగు. రథములయొక్కయు, గుఱ్ఱములయొక్కయు, ఏనుగులయొక్కయు స్వరూపములతోఁ
3 చండ ... రవముల్ = తీవ్రములును బ్రహ్మాండమును బ్రదలు చేయునవియును (ఈమాట ససిగాదు) అగు పెంపెక్కిన జయజయ నివాదములు.

యెదురులు వాటునస్త్రములనీయ మహాసురు లేచి యేసి పెం
గుదులుగఁ గ్రువ్వ దేవతలు • కోల్తల కోర్వక వీఁగి రయ్యెడన్.
ఆ. దనుజవీరులేయు • దారుణదివ్యాస్త్ర, దళితదేహులగుచుఁదలలువీడ
నోడి పాటి రద్భుత్వోఁతబలులైన, త్రిదశవరులు బిట్టు • దిట్టినట్లు
క. ఒక మొగముగాక దిశలు, తిక్మక గొనివైరులెల్ల • దీక్షానందమ్ము
బిక్కికలై నకనకలై, లుకలుకఁ బరువెత్తి రోడి • లోఁగొనుభీతిన్.

చ. దనుజులగర్వరేఖయును • దానవవీరులయొపజోకయున్
మనుజవిశేషభోజనుల • మచ్చరికంబు నిశాటకోటి యే
చినబలశౌర్యముం దమకు • సిగ్గును హాని మహాభయంబు ని
ర్గుణతను జేయుచున్నులికఁ • గొల్తల కోర్వక పాటి రార్తులై.

క. అమరులు విస్మయదానవ
సమరులు శరభిన్, దేహ • సంతాపగుణ
భ్రమరులు వైత్యకిరాతక
చమరులు కమలజునికడకుఁ • జనిరి భయార్తిన్.

277

ఉ. ధాతకు దేవతావిభవ • ధాతకుఁ కిబుణ్యజనానురాగసం
ధాతకు సర్వలోకహిత • ధాతకు వైదికధర్మమార్గని
ర్దేతకు నుల్లసద్విభవ • నేతకు సర్వజగజ్జయాంగజ
భ్రాతకుఁ బుణ్యయోగిజన • భావవిధాతకు మౌక్తి రయ్యెడన్.

క. ఆఖండలుండు మొదలుగ, 5 లేఖానీకముల బ్రహ్మ • లేనగవున ని
త్యాఖండసత్కుపారస, శేఖరవాక్యముల వారి • సేదలుదేర్చెన్.

వ. ఇట్లు బ్రహ్మదేవుండు దేవేంద్రప్రముఖు లయినదేవతల కనుకంపా
తిశయవిభవంబున నభయం బొసంగి యిట్లనియె.

280

1 దారుణ ... దేహులు = తీవ్రములును, ప్రశస్తములునునగు బాణములచే

ఖండితప్రబడిన శరీరముకలవారై

2 ఉన్నతిక = సంతాపము కోల్తలకు = ఎమట నిల్చి యుద్ధముచేయుటకు

3 పుణ్య • సంధాతకు = సజ్జనులకు ప్రేముడి కూర్చువానికి 4 సర్వ ...

భ్రాతకు = సమస్తలోకములును జయించిన మన్మథుని సోదరులకు

5 లేఖానీకముల = దేవతాసమూహములను

డి. నెట్టన పాపకర్మమున • నేరమి జేసితి రేమి సెప్ప మీ
పుట్టిననాటనుండియును • బుద్ధులు సెప్పి జగంబు లేలఁగాఁ
బట్టముఁ గట్టి పెంచినకృపానిధి బ్రహ్మకళావిధిజ్ఞఁ జే
పట్టక గుట్టు జాటి సీరిపట్టునఁ దొట్టినపాట్రకోవ్వనన్ 281

వ బ్రహ్మిష్ఠుం డైన బ్రాహ్మణు నాచార్యుం గైకొనక గురుద్రోహం
బుసేసితిరి తద్దోషం బిపుడు మీకుఁ జేసేత శత్రుకృతంబై యను
భవింపం జేసె నతిబలవంతు లయినమిమ్ము నతిక్షీణులయిన రా
క్షసులు జయించుట దమయాచార్యుం డైనశుక్రు నారాధించి
తన్మంత్రప్రభావంబునఁ బునర్జన్మవీర్యులై యిప్పుడుమదీయంబైననిల
యంబు నాక్రమింపంగలవారు నైమదోద్రేకంబున నెదురు లేక
వర్తిల్లు చున్నరక్షోనాయకులకుం ద్రిదివంబుఁ గొనుట తృణప్రా
యంబధేద్యమంత్రబలంబు గలభార్గవునకు వారు శిష్యులగుటంజేసి
విప్రగోవిందగణేశ్వరానుగ్రహంబు గలవారలకుఁ దక్కుం దక్కిన
రాజుల కరిష్టం బగుంగావున మీరిప్పుడు త్వష్ట యనుమను
పుత్రుం డగువిశ్వరూపుం డనుముని నిశ్చలతపోమహత్త్వసత్త్వ
స్వభావుం డతని నారాధించిన మీకు నభీష్టార్థంబుల నతంచు
సంఘటిల్లఁ జేయు నిట్టిదుర్దశల నతం డడంచు నని చెప్పిన దిక్పాల
కాదులు డెందంబులు డిందుపడి కమలగర్భుని వీక్షించి విశ్వరూ
పుకడకుం జని యిట్లనిరి. 282

తే. అన్న మే లగునీకు నిన్నడుగఁ గోరి
వచ్చినారము భవదీయవనమునకును
దండ్రులకు నేడు సమయోచితంబు లైన
కోర్కు లొడఁగూడఁ జేసి చేకొనుము యశము. 283

క. సుతులకుఁ బితృశుశ్రావణ
మతిపుణ్యము సేయుచుండు • నాత్మజులు గుహో
న్నతి బ్రహ్మచారులైనను
మతిలో గురుసేవకన్న • మతియుం గలదే. 284

ప. అదియునుం గాక. 285

నీ. అరయ నాచార్యుండు ♦ పరతత్త్వరూపంబు

. దండ్రు దళింపంగ ♦ ధాతరూపు

రూపింప భ్రాత మరుత్పతిరూపంబు

దెలియంగఁ దల్లి భూదేవిరూపు

భగిని కరుణరూపు ♦ భావంబు ధర్మ స్వ

రూపంబు దా నర్థిరూపు మొదల

నభ్యాగతుఁడు మున్నయగ్నిదేవునిరూపు

సర్వభూతములుఁ గేశవునిరూపు

ఆ. గాన తండ్రు వేగ ♦ కడు నార్తులగుపితృ

జనుల మైనమమ్ముఁ ♦ జల్లుఁ జూచి

1 పరభయంబు వాపి ♦ నిరుపమం బగు తపో

మహిమచేత మెఱసి మనుపనయ్య.

289

వ. ఇప్పుడు బ్రహ్మనిష్ఠుండ వైన నిన్నాచార్యునింగా వరియించి భవ

దీయతేజోవిశేషంబుచేత వైరివీరులం బరిమార్చెద మాతృ

యార్థం బయినయుష్మత్పాదాభినందనంబు నిందితంబు గాదని

వేదవాక్యంబు గలదు గావున నీకు నమస్కరించు చున్న దేవతలం

గై కొని పోరోహిత్యంబు సేయు మనినం బ్రహ్మసితవదనుం డై

యమ్మునీశ్వరుండిట్లనియె.

287

తే. బ్రహ్మ తేజంబు వోయెడి ప్రార్థనంబు

ధర్మగుణగర్హితంబని తా నెఱింగి

సారిదిననుబోఁటితపసియీ సురలచేతఁ

బ్రకటమధురోక్తి నేటికిఁ బలుకబడియె.

వ. విశేషించి.

283

కి. గురుధనముఁ గూర్చనేటికీ, గురుశిక్షం దగిలి మంత్రకోవిదులై స

గురుధర్మనిరతులేనికొ, గురువులకును శిష్యులకులెఁకూర్చినధనముల్

1 పరభయంబు = శత్రువులవలని భయము

2 యుష్మత్పాదాభి వందనము = మిగుల చిన్న వానియొక్క అడుగులకు నమస్కరించుట.

— శ్రీమన్నారాయణ కవచప్రారంభము. —

క. వరనారాయణకవచము, నరీభీకరవజ్రకవచ • 1 మాశ్రితసంప
శ్చరీణామకర్మకవచము, పురుహూతున కెట్లుమాని బోధించెదగన్
చ. అనినం బరీక్షిజ్జనపాలునకు మునినాథుం డిట్లనియె. 297

సీ. వినవయ్య నరనాథ • మునినాథుఁ డింద్రున
కను వొంద నారాయణాఖ్యమైన
కవచంబు విజయసంకల్పంబు నప్రమే
యస్వరూపంబు మహాఫలంబు
మంత్రగోప్యము హరిమాయావిశేషంబు
సాంగతతోడ నెఱుంగఁజేసె
దాని నే వినిపింతుఁ • బూని తదేకాగ్ర
చిత్తంబుతోడతఁ • జిత్తగింపు

తే. మొనర ధౌతాంఘ్రిపాణియై యుత్తరంబు
ముఖముగానుత్తమాననమునవసించి
2 కృతనిజాంగకరన్యాస • మతిశయిల్ల
మహితనారాయణాఖ్యవర్ణము నొనర్చె. 298

చ. ఓట్లు నారాయణకవచంబు ఘటియించి పాదంబులను జానువులను
నూరువులను నుదరంబునను హృదయంబునను నురంబునను ముఖంబు
నను శిరంబునను నిట్లష్టాంగంబులం బ్రణవపూర్వకంబైనయష్టాక్షరీ
మంత్రరాజంబుపన్యాసంబు సేసి ద్వాదశాక్షరవిద్యలచేతం గరన్యా
సంబు సేసి మంత్రమూర్తియై భగవచ్ఛబ్దవాచ్యంబైన ప్రణవాది
యకారాంత మగుమహామంత్రంబుచేతి 3 నంగుశ్యంగుష్ఠపర్వసం

1 ఆశ్రిత ... కవచము = ఆశ్రయించిన వారియొక్క విభవ పరిపాకమునకైన
కర్మయ నెడి కవచము,

2 కృత ... న్యాసము = చేయఁబడిన తనదైన అంగమన్యాసమును,
కరిన్యాసము.

3 అంగుశ్యం ... సంధులయందును = ప్రేళ్ళయొక్కయు, బొట్టన ప్రేలి
యొక్కయు, అన్ని కణుపులయందును.

• ధులయం నుపన్యసించి మఱియు హృదయంబున నోంకారంబు
వికారంబు మూర్ధంబున షకారంబు భూమధ్యంబునందుణకా
రంబు శిఖయందు వేకారంబు నేత్రంబులయందు నకారంబు సర్వ
సంధులీయందు మఱియు నస్త్రము నుద్దేశించి మకారంబు నుపన్య
సించెనేని మంత్రమూర్తియగు మఱియును నస్త్రాయఫట్టనుమంత్రం
బున దిగ్బంధనంబు సేసి పరమేశ్వరునిం దనభావంబున నిల్పి విద్యా
మూర్తియుఁ దపోమూర్తియు నగు షట్చక్రీసంయుతం బయిన
నారాయణ కవచా ఖ్యమైనమంత్రరాజంబు నిట్లని పఠియించె. 299

చ. గరుడునిమూఁపుపై బదయుఁగంబు ఘటిల్లఁగ శంఖచక్రవ
గ్మరుచిర శార్ఙ్గఖడ్గశరఁ రాజితపాశగదాదిసాధనో

త్కరనికరంబు లాత్మకరకంజములన్ ధరియించి భూతిసం
భరితమహాష్టబాహుఁడు కృపామతెతో ననుఁ గాచుఁ గావుతన్.

ఆ. ప్రకటమకరవరుణఁ పాశంబులందుల

జలములందు నెందుఁ బొలియకుండఁ

గాచుఁ గాక నన్ను • ఘనుఁ డొక్కఁ డై నట్టి

మత్స్యమూర్తి విద్యఁ మానకీర్తి.

301

క. వటుఁడు సమాశ్రితిమాయా

నటుఁడు 1 బలిప్రబలశోభనఁ ప్రతిఘటనో

దృఢుడు త్రివిక్రమదేవుఁడు

చటులస్థలమందు నన్ను • సంరక్షించున్.

302

చ. అడవుల సంకటస్థుల • నాజిముఖంబుల నగ్నికీలలం

దెడలుల నెల్ల నాకు నుతి • కెక్కఁగ దిక్కగుఁ గాక శీఘ్రస్మరిం

హుఁడు 2 సురశత్రుయాధిపతిఁ ధోగ్రుడు 3 విస్ఫురితాట్టహాసవ

క్తుడు ఘనదగ్ధప్రావకవిఁ ధూతదిగంతరుఁ డప్రమేయుఁడై.

1 బలి ... ఉదృఢుఁడు = బలిఞ్చక్రవర్తియొక్క గొప్పదను శుభిసితిని అడగిం
చుటయందు మేటి.

2 సుర ... ఉగ్రుండు = రాక్షసుల నెడ గజాధిపతుల చుట్టయందు
భయంకరుఁడు. 3 విస్ఫురితాట్టహాస వస్త్రుఁడు = విలసిల్లెడి బొబ్బనవ్వుగల మోము
కలవాఁడు.

చ. అరయఁగ నెల్లలోకములు • 1నంకిలి నొండ మహారవంబులో
నొంగి నేమగ్న మైనధర • నుద్ధతిఁ గొమ్మున నెత్తినట్టియా
కిరీపతి యగ్నికల్పుఁ డురుఁ ఘేలుఁడు నూర్జితమేదినీమనో
హరుఁడు గృహవిధేయుఁడు సదాధ్వముల నన్నఁగాచుఁ గావుతన్

క. రాముఁడు 2రాజకులైకవి

రాముఁడు భృగుసత్కులాభి • రాముఁడు సుగుణ
స్తోముఁడు నను రక్షించును
శ్రీమహతోన్నతుఁడు నద్రిఁశిఖరములందున్.

305

సీ. తాటక మర్దించి • తపసిజన్నముఁ గాచి

హరువిల్లు విటిచి ధైర్యమున మెఱసి
ప్రబలు లెనట్టివి • రాధకబంధోగ
ఖరదూషణాదిరాక్షసులఁ దునిమి
వానరవిభు నేలి • వాలిఁ గూలఁగ నేసి
జలరాశిగర్వంబుఁ • జక్కఁజేసి
సేతువు బంధించి • చేరి రావణకుంభ
కర్ణాదివీరులఁ గడిమిఁ ద్రుంచి

తే. యలవిభీషణు లంకకు • నధిపుఁ జేసి

భూమిసుతఁ గూడి సాకేతపురమునందు
రాజ్యసుఖములు గైకొన్న • రామవిభుఁడు
వరుస ననుఁ బ్రోచు చుండుఁ బ్రవాసగతుల.

306

న. మఱియు సఖిప్రమాదంబులైన కియభిచారకర్మంబులవలన నారా
యణుండును గర్వంబువలన నరుండును యోగభ్రంశంబువలన
యోగనాథుం డయినదత్తాత్రేయుండును గర్మబంధంబుల వలన

1 అంకిలి = కలత. 2 రాజ ... రాముఁడు = రాజులసమాహమును ముఖ్య
ముగా కసిమసంగినవాఁడు.

3 అభిచార కర్మంబులు = శత్రువులు మంత్ర తంత్రదులచే నొనర్చు హింసా
కార్యములు (శ్రేయసయాగాదులు)

• గణేశుం డైనకపిలుండును గామదేవునివలన సనత్కుమారుండును మార్గంబు దేవహేళనంబు సేయుటవలన శ్రీహయగ్రీవమూర్తి యును దేవతానమస్కారతిరస్కార¹దేవపూజాచ్ఛిద్రంబులవలన నారబుండును నశేషనిరయంబులవలనఁ గూర్మంబును 2నపథ్యంబు వలన భగవంతుండైన ధన్వంతరియును జనాపవాదంబువలన నగ్ని దేవుండును జననమరణాదులంగలుగఁ జేయుకర్మంబులవలన బల భద్రుండును గాలంబువలన యముండును సర్పగణంబులవలన శేషుండును నప్రబోధాబువలన ద్వైపాయనుండును బాషండస మూహంబువలన బుద్ధదేవుండును శన్తనైశ్చరునివలనఁ గల్కియునై ధర్మరక్షణపరుం డయినమహావతారుండు నన్నురక్షించుం గాతఁ బ్రాప్తామధ్యాహ్నపరాప్తాసాయంకాలంబులను బ్రదోషార్థరాత్రా పరరాత్రప్రత్యూషానుసంధ్యలను గదాద్యాయుధంబుల ధరియించి కేశవ నారాయణ గోవింద విష్ణు మధుసంహర త్రివిక్రమ వామన హృషీకేశ పద్మనాభ శ్రీవత్సధామ సర్వేశ్వరేశ జనార్దన విశ్వేశ్వర కాలమూర్తు లనునామరూపంబులు గలదేవుండు నన్నురక్షించుంగాక ప్రళయకాలానలాతితీక్ష్ణసంభ్రమభ్రమణనిర్వక్రవిక్రమవక్రీకృతదనుజచక్రం బైనసుదర్శననామచక్రంబ మహా వాయుప్రేరితుండై హుతాశనుండు నీరసత్యణాటవుల భస్మీభూ తంబు సేయుభంగి భగవత్ప్రియుక్తంబ వై మద్వైరిస్వైనంబుల దగ్ధంబు గావింపుము జగత్సంహారకాలపటుఘటితచటులమహా త్పాత గర్జారవ తర్జన దశదిసాభివర్జిత ఘనఘనాంతర నిష్క్యాత నిష్కర కోటిశతకోటిసంస్పర్శస్ఫురద్విస్ఫులింగనిర్గమానర్గళ భుగ భుగాయమాసమూర్తివిస్ఫూర్తి నారాయణకరకమలవర్తి గదా యుధోత్తమ మదీయవైరిదండోపదండంబుల భండనంబునం జండ గతిం బిండిపిండిగాఁ గూళ్ళొండ్లవైనాయకరక్షోభూతగ్రహంబులు చూర్ణంబులుగాఁ గొండొకవినోదంబు సలుపుము నరేంద్రుడవైన

1 దేవతాచ్ఛిద్రంబులు = దేవతలను, నమస్కరించుట పూజించుటల మందలి లోకములు. 2 అపథ్యము = శరణమునకు సరికాని, అహరము, విహరము మొదలైనది.

పాంచజన్యంబ సర్వలోకజిష్ణుం డై నశ్రీకృష్ణుని¹ నిఖిలపుణ్యైకసదస
 వదననిష్ఠ్యాతనిశ్శ్వాసాధర వేణుపరిపూరితంబ వై యున్మత్తభూత
 ప్రేతపిశాచ విప్రగ్రహాదికూరదుర్గ్రహంబులు విద్రావణంబులుగా
 నస్మత్పరవీరమండలుబుల గుండియలతోఁ దదీయమానిసీ దుర్భర
 గర్భంబులు గర్భస్థార్భకవివర్జితంబులుగా నవియ బ్రహ్మాండభాండ
 భీకరం బయినభూరినాదంబున మోఁదు 2మతిశీవ్రధారాదళితనిశా
 తకోటి కఠోరకంఠకరాళరక ధారా ధౌతమలీమసవిసరంబ వైన
 నగదకమహాసిశేఖరంబ జగదీశప్రేరితంబ వై మద్ద్విద్విషమవ్యూ
 హంబుల మెండుఖండములుగ ఖండించి చెండాడుము నిష్కళంక
 నిరాతంక సాంద్రచంద్ర మండలపరిమండితసర్వాంగలక్షణవిచక్షణ
 ధర్మనిరతంబ వయినచర్మంబ దుర్మదమద్వైరిలోకంబులకు సమా
 కులనిబిడనీర ధ్రువిష్ణురతమఃపటలపటుఘటనంబులం గు టిల ప టు
 పుము నిఖిలపాపగ్రహంబులవలనను సకలమృగసర్పక్రోడభూతా
 దులవలనను నగుభయంబులు వొందకుండ భగవన్నామరూప
 యానదివ్యాస్త్రంబులు రక్షించుం గాక బృహద్రథంధరాదిసామం
 బులచేత స్తోత్రంబు సేయంబడుచున్న ఖగేంద్రుండు రక్షణదక్షుండై
 నన్ను రక్షించుగాక శ్రీహరి నామరూపవాహన దివ్యాయుధ
 పారిషదోత్తమప్రముఖంబులగు లస్మదీయ బుద్ధీంద్రియ మనః
 ప్రాణంబుల సంరక్షించు భగవంతుం డయినశేషుండు సర్వో
 పద్రవంబుల నాశంబు సేయు జగదైక్యభావం బయినధ్యానంబు
 గలవానికి వికల్పరహితుండై భూషణాయుధలింగాఖ్య లగు శక్తు
 లం దనమాయచేత ధరియించి తేజరిల్లుచుండు లక్ష్మీకాంతుండు
 వికల్పవిగ్రహంబులవలన నన్నురక్షించుఁగాక లోకభయంకరాట్ట
 హాసభాసురవదనగహ్వాధుం డగుచు సమస్త తేజోహరణధురీణ

1 నిఖిల ... పూరితంబువై = సమస్త పుణ్యములకును ప్రధానస్థానముగా
 నోటిచే వెల్వల పడెడిన గాలిగల యధర వేణు దండముచే పూరింపబడినదానికై.

2 అతి ... విసరంబువై = మిక్కిలిపడునుగల వాయుచే ఖండింపబడిన
 గాక్షుల సమూహముయొక్క మొజటుకుకులదైన జెజుపుగొల్పు నెత్తుటిజాలచే
 కిడుగబడిన మలినసమూహము కలదానవై. రిచక్రము = వేదములేక డాలు

- తేజఃపుంజసంజాతదివ్యన్యసింహావతారుం డగునప్పరమేశ్వరుండు సర్వదిగ్భాగంబులవలన నన్నరక్షించు చుండుఁ గాత మని నారాయణాత్మకకవచప్రభావం బితిహాసరూపంబున నిందుండు దెలిసికొని ధ్యానంబుసేసి తద్విద్యాధారణమహిమవలన నరాతులనిర్జించెంగవున నెవ్వరేని నిర్మలాత్ము లగువార లేతద్విద్యాధారణులై యనుదినంబును బఠియించిన నతిఘోరరణంబుల నత్యుత్కటసంకటంబులను సర్వగ్రహనిగ్రహకర్మమారణకర్మాదిదుష్కర్మ జన్య క్లేశంబులను వదలి యవ్యాకులమనస్కులై విజయంబు నొందుదు మతియును సర్వరోగంబులకు నగమ్యశీరులై సుఖంబు నొందుదురదియునుం గాక.

307

సీ. అతిభక్తిఁ గొశికుండును బ్రాహ్మణుఁడు దొల్లి
 యీవిద్య ధరియించి యెలమి మించి
 మరుభూమియందు నిర్మలచిత్తుడై యోగ
 ధారణంబున బిట్టు ♦ తనువు విడిచె
 దానిపై నొకఁడు గంధర్వవరేణ్యుండు
 చిత్రరథాఖ్యుఁ డజేయుఁ డొంటి
 1 చదలఁ జనంగఁ దచ్చాయ తదస్థిపైఁ
 గదిసిన నాతఁడు ♦ గళవళించి

ఆ. యువిదపిందుతోడ ♦ నవవిమానముతోడఁ
 దనదువిద్యతోడ ♦ ధరణిఁ దెల్లి
 తిరిగి లేవలేక ♦ తికమక గుడువంగ
 వాలఖిల్యమాని ♦ వానిఁ జూచి

308

క. 2 నారాయణకవచసమా, ధారణపుణ్యాస్థి దీని ♦ దగ్గఱ నీకుం
 గూరెడినె విష్ణుభక్తుల, వారక చేరంగ నెట్టి వారికిఁ దరమే.
 ఇంద్రవజ్రము. సంధించి నీయంగక సంధు లేల్ల
 బంధించి తన్మంత్ర బలంబు పేర్చి .

1 చదలు = ఆకసము

2 నారాయణ ... అస్థి = నారాయణ కవచమును మాత్రమును ధరించుచేత
 (జపించుటచేత) పవిత్రుడైన యెముక.

న్నందంబు మాన్పింపఁ దదన్యమేది

సింధుప్రవాహాన్నతిఁచేతఁ దీరున్.

310

వ. కాపున నీపుణ్యశల్యంబులు భక్తియుక్తుండవైకొనిపోయి ప్రాజ్ఞుఖం
బునఁ బ్రవహించెమ్మ సరస్వతీజలంబుల నిక్షేపణంబు సేసి కృతస్నా
నుండవై యాచమనంబు సేసిన నీసర్వాంగబంధనంబులుదుగు సనిస
వతం డట్ల చేసి తనవిమానం బెక్కి నిజస్థానంబున కరింగె గాపున.

క. అనుదినము దీని నెవ్వరు

వినిరేనిఁ బఠించిరేని • విస్మయ మొదవన్

ఘనభూతజాల మెల్లను

మునుకొని వారలను గాంచి • మ్రొక్కుచు నుండున్.

312

ఆ. విశ్వరూపువలన • నైశ్వర్యకర మైన

యిట్టివిద్యఁ దాల్చిఁ యింద్రుఁ డపుడు

మూఁడులోకములకు • ముఖ్య మైనట్టిశ్రీ

ననుభవించి మించె • నధికమహిమ.

313

సీ. భూపాల యావిశ్వరూపున కరు దైన తలలు

మూఁడునువొందఁగలిగి యుండు

సారిది సురాపాన • సోమపానంబులు

నన్నాదమనఁగను • నమరవరుల

తోఁ గూడి భుజయించి • తూకొని వారితో

యజ్ఞభాగంబు ప్రత్యక్ష మొంది

కైకొనుచుండి దుఃస్కర్మఁడై యాయజ్ఞ

భాగంబు రాక్షస • ప్రవరులకును

ఆ. దల్లిమీఁద గలుగుతాత్పర్యవశమున

దివిజవరుల మొఱిగి • తెచ్చి యిచ్చు

నది యెఱింగి యింద్రుఁ • డతిభీతచిత్తుఁ డై

తనకుఁ గానియతనితలలు ద్రుంచె.

314

క. భాసురుఁ డనక మహాత్మా

గ్రేసరుఁ డన కతఁడు పూర్వకృతకర్మగతిన్

• 1 వేసరుఁ డనక మహేంద్రుఁడు

భూసురుతల లపుడు రోషమునఁ దెగ నడిచెన్. 315

వ. ఇట్లయ్యింద్రుండు క్రోధంబు సహింపం జాలక విశ్వరూపుతలలు
ఖడ్గంబునం దెగనడచిన సోమపానంబు సేయుశిరంబు 2గపింజలం
బయ్యె సురాపానంబు సేయుశిరంబు గలవింకం బయ్యె సన్నంబు
భక్షించుశిరంబు తిత్తిరి యయ్యె నిట్లు త్రివిధపక్షిస్వరూపంబు
దాల్చి బ్రహ్మహత్య యేతెంచి యింద్రునిఁ జట్టుకొని తమ్ము బరి
గ్రహింపు మని నిర్భందింప నపు డింద్రుం డతీభీతచిత్తుండై త్రిలో
కనాయకుం డైనకా దానిం దప్పించుకొనం జాలక యంజలి
యొగ్గి యమ్మహాదోషంబుఁ గై కొని తద్దోషం బొక్కసంవత్సరం
బనుభవించి యంతం బాపుకొనువాఁడై భూజలవృక్షస్త్రీలం
బ్రార్థించి మద్దురితంబు చతుర్విధంబులం బుచ్చికొనుండనిన భూమి
తనయందుఁజేయంబడినఖాతంబు తనంతన పూఁడునట్టి వరంబును
జలంబు సర్వంబు దనయందుఁ బ్రక్షాళితంబైనం బావనం బగునట్టి
వరంబును వృక్షంబులు భేదింపంబడి పునఃప్రరోహంబు గలుగు
వరంబును స్త్రీ లెల్లపుడుం దమకుఁ గామసుఖంబు గలుగునట్టి
వరంబును గోరిన నతం డట్ల కా నొసంగిన నతనిదుష్కృతంబు
ధరణినెఱియ లూషరక్షేత్రంబులవిధంబునను నుదకంబు బుద్బుద
ఫేనరూపంబునను మహీరుహంబులు నిర్యాసభావంబు నను నింతులు
రజోవికారంబునను నిట్లుచతుర్భాగంబులం బంచికొని రంత. 316

మ. హతపుత్రుం డగువిశ్వరూపజనకుం • డాత్వష్ట దుఃఖాయతో
ద్ధతరోషానలదహ్యామానుఁ డగుచుం • దా నింద్రు పై మారణ
క్రతుహోమం బొనరింప నందుఁబొడమెం • 3గల్పాంతకాకారవి
శ్రుతకీలానలనిష్ఠురేక్షణగుణఃకుభ్యత్తిరోగోగ్రుఁ డై. 317

1 వేసరుఁడు = విసువుకొనఁడు. • 2 కపింజలము = కముజుపిట్ట కలవింకము
ఊపిచ్చుక ఈరిణము, చవుటి నేల నిర్యాసము = బంక

3 కల్పాంత ... ఉగ్రుడై = ప్రళయకాలమునందలి యమునితంటి రూపు
చేతను, ప్రళస్తములగు జ్వాలలుగల యగ్నివలె కలనములగు చూపులయొక్క గుణము
చేతను కలతవడుచున్న ముల్లోకములకలవాఁడును, భయంకరుఁడునునై

సీ. యుగముద్రుంగెడునాడుఁ జగములువొలియించు

• నంతకుమూర్తి పెనింతయగుచుఁ

బటపును బొడుపునుఁ బ్రతిదినంబునునొక్క

శరపాతమంగంబుఁ విరివిగొనుచుఁ

గడుదగ్ధై లసంఁ కాశదేహమునందుఁ

గరము సంధ్యారాగఁ కాంతి బెరయ

మునుగాఁక రాగిచేఁ1గనుమించుమించులఁ

గటకుమీసలుకచాఁగములు మెఱయఁ

తే. శివండమధ్యాహ్నమార్తాండఁ మండలోగ్ధ

చటులనిష్ఠురల్లోచనాంఁ చలవిధూత

దశదిశాభాగుఁడెజ్జ్వలఁతరకరాశ

భిదురసునిశితదంష్ట్రోరుఁ వదనగుహుఁడు.

318

ఉ. నింగికి నేలకుం బొడవు • నిచ్చలమై శిఖలందుఁ బర్వను

త్తుంగతరాగ్నిజాలములఁ • దొట్రిలుచుక గ్రహపంక్తి జాఱ4 ని

స్సంగకరాశశాతఘన • సద్భ్రుణిమండలచండశూల ము

ప్పొంగుచుఁ గేల లీలఁ గొనిఁ భూమి చలింపఁగ సోలియాడుచున్

సీ. వదలక విరివిగా • వదనంబుఁ దెఱచుచు

నాకాశ మంతయు నప్పళించుఁ

గడనాల్క నిగిడించి • గ్రహతారకంబుల

నను మెల్ల దిగజాఱ • నాకే విడుచు

నలవోకయునుబోలె • నట్టహాసము నేసి

మౌఱిసి లోకము లెల్ల • మ్రింగఁ జూచుఁ

1 కనుమించుమించులు = నేత్రకాంతులల నెడి మెఱపులు. 2 చండ ... భాగుడు = శ్రీవ్రమగు మధ్యాహ్న సమయమండలి సూర్యమండలమువలె తీవ్రములును, భయంకరములును కనినములును అగుకనుగొనలచే కంపింపఁ జేయఁబడిన పదిదిక్కులృపదేశముగలవాడు. 3 ఉజ్జ్వల ... గుహుడు = మిగులప్రకాశించుచున్నవియు, భయంకరమైనవియు, వక్రాయుధమువలె, పదనిననవియు నెఱ కొరలచే గొప్పదగు నోరనుగుహకలవాడు.

4 నిస్సంగ ... శూలము = అడ్డులేనట్టియు, భయంకర మైనట్టియు, పదనైనట్టియు, గొప్పకాంతులసమూహము కలినట్టియు, తీవ్రమగుశూలము.

• దనగుదిగ్దంతిదంతములు సెక్కలు వాటి
నుగ్రదంష్ట్రలు ద్విప్పు • నుక్కు మిగిలి •

తే. త్వష్టబలితంపుఁదపమునఁబుష్టి నొంది
యఖలలోకంబులెల్లఁ దానాక్రమించి •
వృత్రనామాఖ్యదేవతాశత్రుఁడగుచు
దారుణాకారుఁడఖలదుర్దముఁడుమెఱసె.

మత్తకోకిలము. అట్టివృత్తునిమోఁద దేవతలల్కతోఁ బెనుమూఁకలె
చుట్టి ముట్టి మహాస్త్రవిద్యలు • సూపి యేవున నేయ నా
గొట్టుపిరుఁడు వార లేసినఁకూరశస్త్రము లన్నియు
జుట్టి పట్టుక మ్రింగి శూరతఁజోకనార్యే మహోగ్రుఁడై. 321

క. భక్షితదివ్యాస్త్రుంగి డగు, రక్షోనాయకుని నమరఁరాజప్రముఖుల్
వీక్షింప వెఱచి పఱచిరి, రక్షకుఁ జింతించికొనుచుఁరయమొప్పారన్

ప. ఇట్లు సర్వసాధనంబులతోడ సామజనంబులవృత్తాసురుండు మ్రి
గిన నచ్చెరువడి చేయునది లేక తత్తేజోవిశేషవిభవంబునకు
భయంబునొంది కందినడెందంబునం గుందుచుం బురందరప్రముఖు
లార్తరక్షకుండగుపుండరీకాక్షునకుం గుయ్యిడువార్గ. 323

లయగ్రాహి. వీఁడు కడు దుర్దముఁడుఁవాఁడిమనకైదువులు
వాఁడి చెడఁగా మెసవి • యీడుగన కున్నా
డేడ బ్రదుకింకఁ బెనుఁగీడు వొడమో మనకుఁ
దోడుపడ నొక్కగుఁడు • లేడు హరి దక్క
వేడఁదము శీఘ్రరునిఁ • గూడుదము సద్భటులఁ
బాడుదము శీతముల • జూడపడు నంత
వీఁడు చెడుత్రోవ దయతోడ నెఱిగించు ఘనుఁ
డోడక సురాలయము • పాద్యవడ దింకన్. 324

క. అని తలపోయుచుఁ దమలో
మునుకుచుఁ దికమకలు గొనఁచుఁమురరిపుకడకున్

గునుకుచుఁ దినుకుచుఁ నేగిరి

ఘనరాక్షసుఁ గన్నతన్నుఁగవ బెగ్గిలఁగన్.

వ. ఇట్లు భయార్తులై యమర్త్యవాతంబు సని చని ముందట నభంగ
భంగరం గదుత్తుంగడిండీరమండల సముద్దండా డంబర విడంబిత
నారాయణనిరంతర కీర్తిలతా కుసుమగుచ్ఛస్వచ్ఛంబును నన
వరతనోవింద చరణారవింద సేవాసమాకులకలకలఫలితమహాపుణ్య
ఫలాయమాన సముద్దీప్తితావర్తవర్తిత దక్షిణావర్తరుచిరశంఖ
మండలమండితంబును నతినిష్ఠురకఠినపాతీనప్యథురో మరాజిసంకుల
తిమి తిమింగిల కర్కటకమతకచ్ఛపమకరనక్ర వక్రగ్రహగ్రహణ
ఘుమఘుమ్మారావదారుణ గమనవిషమితవిషమతరంగ ఘట్టనఘట్టి
తసముద్ధూతశీకరనికరనీరంద్ర తారకిత తారాఽథంబును మహో
చ్ఛ్రియశిలోచ్ఛ యశిఖరాగ్ర ప్రవహితదుగ్ధ నిగ్ధరసమ్మార్జిత
పురాణపురుష విశుద్ధశుద్ధాంత విహరణధురీణ నవసుధాధౌతధా
వశ్యధగద్ధగా యమానరమ్యహర్మ్య నిర్మాణకర్మంబును నతిపవిత్ర
గుణవిచిత్ర నిజకళత్రప్రేమా నందసందర్శితముకుంద పరిస్రవదంత
రంగకరుణారస పరిమళితభావబంధురవిద్రుమవల్లీమతల్లి కాంతుర
శోభితంబును బ్రసిద్ధసిద్ధరసాంబువాహ సంగమసముత్థిత గంభీర
ఘోషపరిదూషిత సకలరోదోంతరాశంబును సముద్రమేఖలాఖిల
ప్రదేశవిలసిత నవీనదుకూలాయమానంబును హరిహరప్రముఖ
దేవతానిచయపరిలబ్ధామృత మహైశ్వర్యదానధౌరేయ మహాని
ధానంబును వైకుంఠపురపౌరవగకామ్య ఫలఫలిత మందారపారి
జాత సంతాన కల్పవృక్ష హరిచందన ఘనవనానుకూలంబును
నైయోష్పచుఁ గుబేరుభాండాగారంబునుంబోలెబద్ధ మహాపద్మ
శంఖమకరకచ్ఛ పముకుందకుంద నీలవరసమగ్రంబై విష్ణుకరక
మలంబునుంబోలె 1 సుదర్శనా త్పరప్రగల్భంబై కైలాసమహీధరం
బునుంబోలె నమృతకళాస్థాన శేఖరపదార్పణంబై యింద్రవైభ

1 సుదర్శనావర్త ప్రగల్భంబై = చూడదగిన సుడులచేతనికడినదై — చక్రము,

దక్షిణావర్త శంఖములతో కూడినదై అనియు శ్లేష.

నంబును బోలె గల్పవృక్షకామధేను చింతామణి జనితంబై
 సుగ్రీవసైన్యంబునుంబోలె 1నపరిమితనిబిడ హరిసంచారంబై నారా
 యణోదరంబునుం బోలె 2నిఖిలభువనభారభరణసమర్థంబై శంకరు
 జటాఞ్జాటంబునుం బోలె గంగాతరంగిణీసమాశ్రయంబై బ్రహ్మ
 లోకంబునుంబోలె 3పరమహంసకుల సేవ్యంబై పాతాళలోకంబు
 నుంబోలె ననంతభోగిభోగయోగ్యం బైనందన వనంబునుంబోలె
 నైరావతమాధవీ రంభాదిసంజననకారణం బై సౌదామినీనికరంబు
 నుంబోలె నభంకషంబై విష్ణునామకీర్తనంబునుంబోలె నిర్మల
 స్వభావంబై క్రతుశతగతుండునుంబోలె, హరిపదభాజనంబై యొప్పు
 చున్నదుగ్ధవారాశిడాసి శ్వేతద్వీపంబున వసియించి యందు సకల
 దిక్పాలకాదిదేవతలు దేవదేవునాశ్రయించియిట్లనిస్తుతియించిరంత.
 సీ. పంచమహాభూతపరినిర్మితం బైన

ముజ్జగంబుల కెల్ల నొజ్జయైన
 బ్రహ్మయు నేమును బరగ నందలుఁ గూడి
 యెవ్వనికై పూజ లిత్తు మెపుడు
 నట్టిసర్వేశ్వరుం డాగమవినుతుండు
 సర్వార్థకుఁడు మాకు శరణ మగును
 అతిపూర్ణకాము నహంకారదూరుని
 సముని శాంతుని గృహస్పదుని గురుని

తే. మాని యన్యుని సేవింప లబూనునట్టి
 కపటశీలుని నతిపాప కర్మ బుద్ధి
 శునకవాలంబు వట్టుక ఘనతరాబి
 దరియఁ జూచుట గాదెతఁ దామసమున.

327

1 అపరిమిత నిబిడహరి సంచారంబై = కొలఁదియిడరాని యెడతెగని కోకుల
 తిరుగుటకలదై — హరియన నారాయణుడనియును శ్లేష. 2 నిఖిలభువనభారభరణ
 సమర్థంబు = సమస్త జలములయొక్క పెంపుచే పూనఁజాలినదిఅఖిలలొకమాలయొక్క
 బరువును మోయ సమగమైనదనియును శ్లేష. 3 పరమహంస కుల సేవ్యంబు = రాజ
 హంసల సమూహముచే సేవింపఁదగినది -యోగిశ్రేష్ఠుల సమూహముచే పొందఁదగిన
 దనియు శ్లేష. 4 అతిపూర్ణకాము = మిక్కిలి నిండిన కోర్కెలు గలవానిని.

చ. ఉదకమయంబునక వసుధ • నోడగఁజేసి తనర్చుకొమ్మునక
 వదలక యంటఁ గట్టి మను•వల్లభుఁ గాచినమత్స్యమూర్తి స
 మ్మదమున మమ్ముఱ్ఱోచు నను•మానముమానఁగ వృత్రచేతియా
 పద దొలఁగించి నేఁగు సుర•పాలుర పాలిటిభాగ్యదైవమై. 328

మత్త కోకిలము. రంతు సేయుచు 1 వాతధూతక • రాశభంగురభంగదు
 ర్దాంతసంతతసాగరోదక • తల్ప మొంది వసించుబ్ర
 మ్మంతవానిని బొడ్డుఁదమ్మిని • నాఁచి కాచిననేత్స రిం
 తంతవా డనరానియొంటరి • యాదరించు మముం గృవన్. 329

తే. దేవతల మైనమే మిట్టి • దేవదేవు
 సర్వలోక శరణ్యాని • శరణు చొచ్చి
 బలిత మైనట్టివీనియా • పదలఁ బాసి
 మీటి శుభములఁ జేకొను • వార మిపుడు. 330

వ. ఇట్లు స్తుతియించుచున్న దేవతలకు భక్త నత్సలుండై నవైకుంఠుడు
 ప్రసన్నుండయ్యెనప్పుడు. 331

సీ. తగుశంఖచక్రగదాధరుండగువాని
 శ్రీపత్సకాస్తుభ • శ్రీలవానిఁ
 2 గమనీయమాణిక్య • ఘనకిరీటమువాని
 దివ్యవిభూషణ • దీప్తి వాని
 మండిత కేయూర • కుండలంబులవాని
 సిరి యురస్థలమునఁ • జెలఁగువానిఁ
 దనుఁబోలు సేవక • దండంబు గలవాని
 జిల్లుగై నపచ్చని • వలువవానిఁ

అ. దెల్లదమ్మివిరులఁ • దెగడుకన్నులవాని
 నవసుధాద్రవంపు • నవ్వువానిఁ

1 వాత ... తల్పము = వాయువుచే జలింపఁ జేయబడి విరిగియై, విరిగి
 కడుచున్న యలచే చేరరాని సముద్రపు నీటిపడుకను

2 కమనీయ ... కిరీటమువాని = అందమైన మాణిక్యముల యొక్క గొప్ప
 కిరీటముకల వానిని

• గనియె వేల్పుపిండు • కప్పరపాటుతోఁ

గన్నులందు నున్న • కఱపు దీఱు.

332

సీ. తన సేవకులలోనఁ • దడఁబడురూపంబు

• శ్రీవత్సకాస్తుభ • శ్రీలఁ దెలుప

1 వికచాబ్జములతోడ • వీడ్వడుకన్నుల

కడలు దైవాతెడుకరుణఁ దెలుప

నెల్లలోకములకు • నిలైనభాగ్యంబుఁ

గాఁ పురం బుండెడుకమల దెలుప

మూఁడుమూర్తులకును • మొదలైన తేజంబు

ధారఁ బుట్టించినతమ్మి దెలుప

ఆ. బుద్ధిఁ బోల్పరానిపుణ్యంబుఁ దత్పాద

కమలజనిత యైనగంగ దెలుప

నప్రమేయుఁడభవుఁ • డవ్యక్తుఁ డవ్యయుఁ

డాదిపురుషుఁడఖిలమోదియొప్పె.

333

వ. ఇట్లు జగన్మోహనాకారుం డయిననారాయణుని కృపావలోక

నాహ్లాదస్వభావచరితులై సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి

ఫాలభాగపరికీలిత కరకమలు లై యిట్లనిరి.

334

ఆ. దుర్గమంబులయినస్వర్గాదిఫలములఁ

బుట్టఁ జేయఁ జాలునట్టిగుణము

గలిగి మెలఁగు చున్నఘనుఁడ వైనట్టిసీ

కరయ మ్రొక్కువార • మాదిపురుష.

సీ. దండంబుయోగీంద్రమండలనుతునకు

దండంబు శార్ఙ్గోదండనికును

దండంబుమండితకుండలద్వయమునకు

దండంబు నిష్కరభండనునకు

1 వికచా ... కన్నులు = విప్పారిన తామరలతో మారు పడు కనుగొనలు.

దండంబు ముత్త వేదండరక్షకునకు

దండంబు రాక్షసఖండనునకు

దండంబు పూర్ణేందుమండలముఖునకు

దండంబు తేజఃప్రచందునకును

తే. దండ మద్భుతపుణ్యప్రధానునకును

దండ ముత్త మనై కుంఠధామునకును

దండ మాశ్రితరక్షణతత్పరునకు

దండ మురుభోగినాయకతల్పునకును.

336

ఉ. చిక్కిరి దేవతావరులు చిందటవందట లైరి ఫేచరుల్

స్రస్కీరి సాధ్యసంఘములు సోలిరి పన్నగు లాజిభూమిలో

మ్రస్కీరి దివ్యకోటి గడు మ్రగ్గిరి యక్షులు వృత్తుచేత నీ

చిక్కినవారి నైన దయ నేయుము నొవ్వకయుండ నోహరీ.

క. మొద లాటినరక్కసులకు

మొద లై మాకాపదలకు మూలం బగుచు

దుద మొదలు లేనిరక్కసు

తుది చూప గదయ్య తుదకు దుది యైనహరీ.

338

తే. అకట దిక్కుల కెల్ల దిక్కైనమాకు

సొక్కొదిక్కును లేదు కాలుద నైన

దిక్కు గావయ్య నేడు మాదిక్కుజూచి

దిక్కు లేకున్నవారల దిక్కు నీవ.

339

క. నీదిక్కు గానివారికి, నేదిక్కును లేదు వెదక యిహపరములకు

మోదింప దల్చుచువారికి, నీదిక్కే దిక్కు సుమ్మునీరజనాభా.

తే. అరయ మాతేజములతోడ నాయుధములు.

మ్రుంగి భువనత్రయంబును మ్రుంగు చున్న

భీకరాకారు వృత్తుని బీచ మడచి

యెల్లభంగుల మాభంగ మీగు మభవ.

441

ఆ. పరమపురుష దుఃఖభంజన పర మేశ

భక్తవరద కృష్ణ భవవిదూర

జలరుహాక్ష నిన్ను • శరణంబువేడెద

మభయ మిచ్చి కావ • వయ్య మమ్ము.

342

వ. మఱియును భగవన్నారాయణ వాసుదేవ యాదిపురుష మహాను
భావ పరమమంగళ పరమకళ్యాణదేవ పరమకారుణికు లయిన
పరమహంస లగుపరివ్రాజకులచేత నాచరితంబులగు 1 పరమసమా
ధిభేదంబులఁ బరిస్ఫుటం బయినపరమహంసధర్మంబుచేత ననువా
దితంబగు పరమకపాలద్వారంబున నావృతం బయినయాత్మలోకం
బున శుపలబ్ధమాత్రుండ వై నిజసుఖానుభవుండవైయున్న నీ
వాత్మసమవేతంబులై యపేక్షింపబడనిశరీరంబులకు నుత్పత్తి
లయకారణుండ వై యుండుదువు. గుణసర్గభావితుండవై యపరి
మిత గుణగణంబులు గల నీవు దేవదత్తునిమాడ్కిఁ బార
తంత్ర్యంబున నబ్ధినకుశలఫలంబుల ననుభవించి చింతింతువు
షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుండ వైననీ వాత్మారాముండ వయి యుండు
దువు గుణసర్గభావితుండ వయి యపరిమిత గుణగణంబు లిర్వ్యా
చీన వితర్కవిచార ప్రమాణభావంబులగు తర్కశాస్త్రంబులఁ
గర్కశంబు లయిన ప్రజ్ఞలు గలిగి దురాగ్రహవాద్ములైన విద్వాం
సుల వివాదానుసరణంబులయందు నుపరతంబు లగు నస్తిన్యాస్తీ
త్వాదివాక్యంబుల సమస్తమాయామయుండ వై నిజమాయ
చేతఁ గానంబడక యుక్తిగోచరుండ వై సమస్తవిషయరూపం
బులఁ బ్రవర్తింతువు దేవా రజ్జువునందు సర్పభ్రాంతి గలుగు
నట్లు ద్రవ్యాంతరంబులచేత బ్రహ్మం బయిననీయందుఁ బ్రపంచ
భ్రాంతి గలిగెడి నని యిట్లతిమనోహర చతురశ్చనంబుల భక్తిపర
నశులయి వినుతిసేయుచున్న దేవతలం జూచి యప్పర మేశ్వరుండ
మృతప్రాయంబులగుగంభీరభాషణంబుల నిట్లనియె.

343

1 పరమ సమాధిభేదములు = ఉత్కృష్టములగు సంప్రజ్ఞతము, ఆసంప్రజ్ఞా
తము అనుసమాధి భేదములు. 2 అర్వాచీన ... ఆభాసంబులు = క్రొత్తవయిన,
భ్రాంతి, ఊహ, సమాలోచనములచే అయధార్థ ప్రమాణములయిన (ప్రమాణములవలె
భాసించెడియనుట.)

క. మదుపస్థానం బగుమీ, సదమలనుజ్ఞానమునకుఁ సంతోషమునం
బాదలె మదిఁ బ్రీతి నొందితి, వదలక నాభక్తి వొడమి వ్యర్థంబగునే.

వ. మఱియును బ్రీతుండ నైననాయందు భక్తులకుం బొందరాని య
ర్థంబు లేదు విశేషించి నాయందు నేకాంతమతి యైనతత్త్వవిదుం
డన్యంబులం గోర కుండుగుణంబులయందుఁ దత్త్వజ్ఞానగోచరుం
డైనవాఁడు విషయనివృత్తిచిత్తుండై సంసారమార్గంబునిచ్చింపండు
కావున మీకు శుభం బయ్యెడు దధీచి యనుబుషిసత్తముండు
గలండతనిశరీరంబుమద్విద్యాతీతశయమహత్త్వంబుననుదేజోవిశేషం
బునను సారవంతం బై యున్నయందతని నడిగి తచ్ఛరీరంబుఁబుచ్చి
కొనుండతండు పూర్వకాలంబున నశ్వదేవతలకు నశ్యశిరోనామం
బనుబ్రహ్మస్వరూపంబగునిష్కళంకం బయినవిద్యయుపదేశించిన
వారలు జీవన్ముక్తిత్వంబు నొందిరి. మఱియు త్వష్టృపుత్రుండయిన
విశ్వరూపునకు మదాత్మకం బయినయభేద్యకవచంబు నిచ్చెఁగా
వున నతం డతివదాన్యుండు దేహంబు వంచింపక మీకిచ్చు సతని
శల్యంబులు విశ్వకర్మనిర్మితంబు లై శతధారలు గలయాయుధ
శ్రేష్ఠం బయి మత్తేజోపబృంహిణం బయి వృత్రాసురశిరోహరణ
కారణం బయి యుండు దానంజేసి మీరు పునర్లబ్ధతేజోస్త్రియుధ
సంపదలు గలిగి వెలింగెదరు విశేషించియు మద్భక్తవరు లయిన
వార లేలోకంబుల నెవ్వరికి నజయులు కావున మీకు భద్రం
బయ్యెడు మని భూతభావనుండైన భగవంతుం డదృశ్యుం డయ్యె
నప్పుడు దేవతలు దధీచిమునికథకుం జని రత్తటి నింద్రుండిట్లనియె.

ఆ. దేహి సుఖము గోరి • దేహంబుఘటియించి

దేహివిడువలేడు • దేహ మెపుడు

దేహి యస్మదీయ • దేహంబుకొఱకు నై

దేహ మీఁగదయ్య • దేవతలకు

346

ఉ. ఎక్కడ నెల్లలోకముల • నెవ్వరు గోరనికొర్కి నేడు మా

తెక్కిలిపాలు తినిరి • దేహము వేడగ వచ్చినార మే

- మెక్కడఁ దీవకర్మగతి • మెక్కడ దైవకృతంబు గాక యీ
 రొక్కపుదాన మీవరుస • రోయక వేడుదురే జగంబులన్.
- క. నీచగతి మెల్లభంగుల, యాచనయనితెలిసి తగనినడుగుదురేనిన్
 యాచకవర్గములోపల, నీచకులనబడరె మెంతనేర్పరులె నన్.
- క. అడుగంగ రానిస్తువు, లడుగరు బతిమాలి మెట్టియర్థులు నిను నే
 మడగితిమి దేహమెల్లను, గడు నడిగెడువారి కేడఁకరుణమహాత్మా.
- ఉ. నావుడు నాదధీచియు మనంబున సంతస మంది నవ్వి సం
 భావితవాక్యపద్ధతులఁ • బల్కుచు నిట్లనెఁ బేర్చితోడ నో
 దేవతలార ప్రాణులకుఁ • దెక్కలిమృత్యుభయంబు పూనుటే.
- భావములం దలంపరు కృపామతి నెన్నఁడు మీమనంబులన్. 350
- ఆ. ఎలమిఁ బ్రదుక నిచ్చునెనసినవారికి, దేహమెల్లభంగిఁదీవుగాదె
 యచ్యుతుండు వచ్చియర్థించె నేనిని, దన్ననిచ్చునట్టిదాతగలడె
 వ. అదియునుం గాక. 352

సీ. యర్థంబు వేడెడు • నేర్థులు గలరు గా
 కంగంబు వేడెడియర్థి గలఁడె
 తగుకోరికల నిచ్చుదానశీలుఁడు గల్లుఁ
 దనదేహ మీనేర్పుదాత గలఁడె
 యీ నేర్పువాఁడు దన్నిచ్చిన రోయక
 చంపెడునట్టియాచకుఁడు గలఁడె
 చంపియుఁ బోవక • శల్యంబు లన్నియు
 నేటి పంచుకపోవువారు గలరె

ఆ. రమణ లోకమెల్ల • రక్షించువారికి
 హింస నేయుబుద్ధి • మెట్టు వొడమె
 బ్రాతియైనయట్టిప్రాణఁబుపైఁ దీవు
 తమకుఁబోలె నదిరిఁ • దలంప కలరె.

వ. అనిన నిందుగ్రిం డిట్లనియె.

తే. సర్వభూతదయాపరస్వాంతులకును
 బుణ్యవర్తను లగుమిమ్ముఁబోటివారి

కవిత్వసత్కీర్తికాముల ♦ కలఘముమతుల
కియ్యరానిపదార్థంబు ♦ లెవ్వి గలవు.

355

అ. అడుగరానిసొమ్ము ♦ నడుగరాదని మానఁ
డడుగువానిమాట ♦ లడుగనేల
భ్రాంతి నడుగుచోటఁ ♦ బ్రాణంబు లేనిని
నిచ్చువాఁడు దాఁపఁ ♦ డిచ్చుఁగాని.

356

వ. అని పరిసంకటంబు దలంపక నిలింపులు గార్యపరతః సవినయ
వాక్యపరంపరలఁ బ్రార్థించిన నతండు దరహాసితవదనుండై యఖ
లలోకధర్మం బెఱింగియు నొక్కంతకాలంబు ప్రతివాక్యం బిచ్చితి
దీని సంహింపం దగుదురు మీయట్టివారలకుం బ్రయం బగునేని
నెప్పుడైన విడువం దగినశరీరంబు విడుచుటయేమి దుర్లభం బధుని
వం బయిన యీదేహంబుచేతం గీర్తిసుకృతంబుల నెవ్వం డార్జింప
కుండు నతండు పాపాణాదులకంటె నతికఠినుండు మీయట్టిపుణ్య
శ్లోకులచేతఁ గాంక్షింపబడిన శరీరం బప్రమేయధర్మార్జితం బేదే
హంబుచేత సకలభూతంబులు శోకానుభవంబున శోకించు హర్షా
నుభవంబున హర్షించునట్టిమహాకష్టదైన్యాకరం బైనశరీరంబు కాక
శునక సృగాలాదులపాలు గాకుండ మేలయ్యెనని నిశ్చితాత్ము
డయి దధీచి దత్త్వానలోకనంబుచేత నిరసితబంధనుండై బుద్ధింద్రి
యమానసంబులతోఁ గూడినక్షేత్రజ్ఞునిఁ బరబ్రహ్మస్వరూపం బైన
భగవంతునందు నేకీభూతంబుసేసి యోగజ్ఞానంబున శరీరంబువిడిచె
నప్పుడిందుండెనిశల్యంబుల విశ్వకర్మనిర్మితం బైనశితశతధారా
సమావృతంబై వెలుంగువజ్రాయుధంబుఁ గైకొని భగవత్తేజోప
బృంహితుండయి యైరావతారూఢుండై సకలేదేవోత్తమగరుడగం
ధర్వఖచరకిన్నరకింపురుషసిద్ధాద్భూతధర పరిసేవితుండై సకలముని
జనంబులు వినుతింపఁ ద్రిలోకహర్షకారియై భగవదనుగ్రహసం
ప్రాప్తమహాత్మాహవికసితనవనారవిందుండై నృత్రాసురువై
నడచె నప్పుడు.

ఉ వృత్తుఁడు మానవాన్వయపఁవిత్తుఁడు లోకజిఘాంసకక్రియా
 నూత్తుఁడు విగ్రహగ్రహణ సుస్థిరవాక్యవివేకమానచా
 రిత్తుఁడు దేవతోరగదఁరీకృతవక్తుఁడు రోషదూషిత
 మిత్తుఁడు శత్రురాకఁ గని • మిక్కిలి యైనయగుగాంతకాకృతిన్.

క. మెండు గలదనుజనాయక

మండలములు గొల్వ నడచె • మహితోద్ధతి వే
 దండములనడుమఁ జనునడ

గొండయునుంబోలె సబిడఁకోపోద్ధతుఁ డై.

359

క. కాలగళుఁ డడిరి కడువడిఁ

గాలునిపైఁ గవయుమాడ్కి • ఖరతరరవసం

చాలిసపూర్వదిగంతరుఁ

డై లీల మహేందుఁమీఁద • నతఁ డరిగె నృపా.

360

వ. ఇట్లు రుద్రగణంబులు మద్గుణంబులు నాదిత్యగణంబులు నశ్వ
 దేవతలుఁ బితృదేవతలు విశ్వదేవులు వహ్నియమ నైర్మతివరుణ
 నాయకు బేరేశానాదులు సిద్ధసాధ్యకిన్నరకింపురుష గరుడగంధర్వ
 ఖేచరప్రముఖంబులగునింద్ర సైన్యంబులతోడ నముచియు శంబ
 రుండును ననుర్వుండును ద్విమూర్ధుండును వృషభుండును నరీబ
 రుండును హయగ్రీవుండును శంకుశిరుండును విప్రచిత్తియు నయో
 ముఖుండును బులోముండును వృషపర్వుండును హేతియుఁ బ్రహే
 తియు నుత్కటుండును ధూమ్రకేశుండును విరూపాక్షుండును
 గపిలుండును విభావసుండును నిల్వలుండును బల్వలుండును దంద
 శూకుండును వృషధ్వజుండును గాలనాభుండును మహానాభుండును
 భూతసంతాపనుండును వృకుండును సుమాలియు మాలియు
 మున్నగు డై తేయదానవయక్షవాక్ష సాధ్యసంఖ్యంబు లగువృత్రా
 సురుబలంబు లంతంతం దలపడి సతమంబు నేసిరప్పుడు.

361

చ. అసురులకు సురావలికి • నయ్యె మహారణ మప్పు యోదోరుల్
 ముసలగ దాసికుంతశర • ముద్గర తోమర భిరిదిపాలప

ట్టినపటుశూలచక్రముల • తేవలు సూపియదల్చి యార్చుచున్ •
మసలక కప్పి రస్త్రముల • మార్కొని మంటలుమింట నటంగన్.

క. ఒండొరుల గడన నేసిన

కాండము లాకాశపథము • గప్పి మహాల్కా
దండంబులొలసి నిష్ఠుర

భండనముఖ మొప్పెఁ జూడ • బ్రళయోచితమై

చ. సురువరు లేయుబాణములు • సూడ్కి కగోచరమై నభస్థలం
బటిముటి గప్పి రేసి దివఁ సాంతముఁ జేసినలీల నాసురే

శ్వరబలయాధవీరులను • సాయకపంక్తులచేత వాని యా

పటశతధూళిఁ జేసి పట • పైఁతమం బొనరించి రార్చుచున్. 364

చ. సమరమదాంధులై సురనిశాచరవీరులు 1 సైనికాంఘ్రిసం

క్రమితమహీపరాగములు • గ్రమ్మిన నుమ్మలికంపుఁజీకటుల్

దమకనుదోయి కడ్డముగఁ • దార్కొనినం జల మేది పోరి రా

క్రమితనిజాంతరంగపరిఁఘట్టితరోషమహాన్ని పెంపునన్. 365

క. అతిగళితర క్తధారా, క్షతములతోఁ గానఁబడిరి 2 సైనికులు మహా
ద్ధతరోషవహ్నికీలలు, వితతంబై పెల్లగిల్లి • వెడలెడిభంగిన్. 366

నీ. తనణించు 2 శింజినీ • టంకారరవములు

• భటసింహనాదంబుఁ • బరిధవింప

భీషణోత్తమహాయః • హేమావిఘోషంబు

కరిబృంహితస్ఫూర్తిఁ • గ్రందుకొలుప

సమరనిశ్చంకాంశః • శంఖనినాదంబు

నేమిస్వనంబుల • కినిహ్నవింపఁ

దుముల మై చులఁగెడు • దుందుభీధ్వానంబు

లట్టహాసంబుల • నాక్రమింప

తే. ఘటితశస్త్రాస్త్రనిష్ఠురః • ఘట్టనోత్థ

ఖరకరోరువిస్ఫులిం • గంబు లడరి

1 సైనికా ... పరాగములు = సైనికులయొక్క పాదముల ఘట్టనచే చేరిన
జ్వలధూళులు. 2 శింజినీ టంకారరవములు = అల్లెత్రాటియొక్క ఉమ్మన సవ్యధులు

3 కినిహ్నవింప = ముఱుగుపఱుపఁగా.

• 1 దివ్యకోటిరమణిఘృణిః ధిక్కరింప

సమర మొనరించి రసురులు • నమరవతులు

867

• వ. ఇట్లు ప్రళయసంరంభ విజృంభితసముత్తుంగ తరంగితభైరవారావ
నిష్ఠ్యోతనిష్ఠుర మహార్ణవంబునుం బోలె యుగాంతసంక్రాంత
ఝంఝాపవనపరికంపిత దీర్ఘనిర్ఘాతనిబిడనిష్ఠురనీరదంబులుంబోలె
నుభయ సైన్యంబులుం గలసి సరమంబు సలుపుసమయంబున
యుగాంతకృతాంతసకలప్రాణిసంహారకారణలీలయుంబోలెబదాతి
రాహుత్తమావంతరధిక మహారధికవీరు లొండొరులు చండగతిం
గాండోబులు పటపుచు గదలం జదుపుచుఁ గత్తులఁ గత్తళంబులఁ
జినుఁగం బొడుచుచు నడిదంబుల నటకుచుఁ గుంతంబులం గ్రుచ్చు
చుఁగుతారంబుల వ్రచ్చుచు ముసలంబుల మోడుచు ముద్గ
రంబులం బొడుచుఁ జక్రంబులం ద్రుంచుచు సబళంబుల నెంచుచు
సురియల మెఱుముచు శూలంబులఁ దుఱుముచు వాజాల కుటి
కియు వాలంబుల నేటికియుఁ దొడలుతుండించియుఁ దొండంబులు
ఖండించియు మెడ లేడయించియు మెదళ్లు గెడయించియు
నడుములుద్రుంచియు నాసికలుద్రెంచియుఁ బదంబుల విటిచియుఁ
బార్శ్వంబులం జఱచియు గజంబులఁ బట్టిపియు గాత్రంబుల
మట్టిపియుఁ గుంభంబులఁ బగిలించియుఁ గొమ్ములఁ బెకలించియు
హస్తంబులఁ దుండించియు నంగంబులఁ జించియు రథంబుల సలి
యించియు రథికులం బొలియించియు సాధులంజంపియు సైంధ
వంబులఁ దంపియు శిరంబునొగిలించియు సీసకంబు లగిలించియు •
ఛత్త్రంబుల నుఱుమాడియుఁ జామరంబులం దునుమాడియు సై
న్యంబులఁ జిదిపియు సాహసుల మెదిపియు నడుములు ద్రొచియు
మఱియునా బరస్పరగుణవిచ్ఛేదనంబును నన్యోన్యకోదండఖండన

1 దివ్యకోటిరమణిఘృణిః = ప్రళయములగు కీరీటముల యడలి రతనాలకాంతిని.

2 యుగాంత ... నీరదంబులు = ప్రళయకాలమునందు చేరిన, పెనుగాలిచే

ఁదల్చబడిన, పెద్దపిడుగులచే నిండి కఠోరములగు మోటుములు.

పలుత్వంబును 1 నుభయ సైంధవ ధ్వజసారధిరథికరథ వికలనంబును నొం
డొరుల పాదజానుజంఘాహస్తమస్తక నిర్దళనంబును రక్తమాంసమేదః
పంకసంకలితసమరాంగణంబునునై యతిఘోరభంగిం బెనంగిరప్పుడు.

చ. సమజయమున్ సమోపజయః సామ్యపరిశ్రమమున్ సమోరువి
క్రమము సమాస్త్రశస్త్రబలః గర్వము నై కడు ఘోరభంగి నా
2 నముచివిరోధి సైన్యగణః నాథులతోడ నిశాచరేశ్వరో
త్తములు దురంబు సేసి రొగిఁ దారొక్కనివృత్తిలంబు పొపునన్.
వ. అప్పుడు.

లయగ్రాహి. మొత్తముగఁ బాటుపెను నెత్తురు మహానదులఁ

దత్తరముతో నుటికిఁ కుత్తుకలు మోవం
జిత్తముల నుబ్బి వెనఁ నెత్తుకొనుభూతముల
నత్తుకొనిశాకినులు • జొత్తిలుచు మాంసం
బుత్తలముతో మెసఁగి నృత్తములు సేయుమద
మత్తఘనధాకినులు • వృత్త గతిఁ బ్రేవుల్
బిత్తరములందిగిచి మెత్త మెదదుల్మోనసి
గుత్తగొనుచుండభయః పృత్తిఁ గలనొప్పెన్.

371

వ. ఇట్లు దేవదానవులు నర్మదాతీరంబునఁ గృతయుగంబునం దలవడి
త్రేతాయుగంబు సొచ్చునంతకాలంబుఁ బోరు దారుణంబుగాఁ
జేయు చుండ నంత వృత్తాసురుభుజబలంబు పెంపునఁ దెంపుసేసి
కంపింపక నిలింపులపై రక్కసులు గుంపులై పెంపుచూపి మహా
పుత్ర పాషాణగిరిశిఖరంబులు వర్షించిన.

372

మ. గిరిపాషాణమహీజముల్ గురియఁగా • ర్వాణు లన్నింటి ని
ఘోరనారాచపరంపరల్ వజ్రపుచున్ • జూర్ణంబుఁ గావింప ని
ర్భరలీలం దమచేయుసత్త్వములు దోర్భంగంబులై పోవఁగాఁ
దెరలన్ రాక్షసయోధవీరుల మోదోద్రేకంబు సఁచిన్నమై.

373

1 ఉభయ... వికలనంబు = ఇరువాగుల యందలి గుట్టములయొక్కయు, టెక్క
ములయొక్కయు, రథచోదకులయొక్కయు, రథమెక్కినశూరులయొక్కయు, అరద
ములయొక్కయుఖండనము 2 నముచి ... నాథులతోడ = ఇంద్రునియొక్క సేన
చేంగనన్న దండనాయకులతో.

క. ప్రచురముగ రాక్షసావళి

ఖచరులపై నేయునిబిడఁకాండావళి దు

ర్వచనుఁ డెడనాడుమాటలు

సుచరితునియందుఁబోలెఁ ♦ జొరవయ్యె సృషా.

374

వ. అప్పుడు.

375

వనమయూరము. అంత సురలేయునిబిడఁద్రుములపాలె

పంతములు దక్కి హతఁపౌరుషముతో ని

శ్చింతగతి రక్కసులు ♦ సిగ్గుడిగి భూమిం

గంతుగొని పాటిరపఁకారపరులార్వన్.

క. కొండలఁ బోలెడురక్కసు

లొండొరులం గడవఁ బాటి ♦ 1 రక్కటి పటుకో

దండముఖసాధనంబులు

భండనమున వైచి దివిజఁపతు లార్వంగన్.

377

వ. ఇట్లు సమరతలంబు చాసి తనప్రాపుమాసి తీసి పఱచుచుండు దండ
నాయకులం జూచి యకుటిలమతిం బకపక నగి వృతాసురుం డి
ట్లనియె.

278

ఉ. 2 ఘోరతవృత్తి మీ కగునె ♦ శూరుల కిమ్మెయిఁ శీర్తిభోగముల్
గొల్లగఁ జేయు చావుమదిఁ ♦ గోరినవారల కైనఁ గల్గునే
తల్లడ మంది రహాసమర ♦ ధర్మము మాని తలంగఁ బాడియే
మల్లుఁడు దుర్దమ ప్రథన ♦ మత్తుఁడు వృత్రుని పాటెఱుగరే. 379

క. చావు ధ్రువ మైనప్రాణికిఁ

జావులు రెం డరసికొనుడు ♦ కెసమరమునందున్

భావింప యోగమందును

జావంగా లేని బెడుగుఁచావుం జావే

380

వ అని వాస్తుదేవ తేజోవిజేషవిశేషితులై దవానలకీలలంబోలె
వెలుంగుచు వెఱచి వెన్నిచ్చి పోతెడు నసురుల వెనుకొని తఱుము.

1 ఉక్కటి=బలమునశించి. 2 ఘోరతవృత్తి=నీచవ్యాపారము. కెసంగామమునందు
శత్రునిచే, స్వేచ్ఛమెయి యోగముచేమరణించుటలేశేయము. తక్కినవిచేడుచావులని.

సురవీరులం జూచి హుంకరించి స్వర్గానుభవంబున నిచ్చలేకుండ
నేని మదవలోకనస్ఫుర్ణనమాత్రంబు ముందర నిలుతురు గాక
యని యేచికల్పాంతానల్పఘనఘనాటోపంబునుంబోలె గతోర
కంఠహుంకారతర్జన్యంబుల గర్జిల్లుచు బ్రళయకాలపవనేపరిభావిత
మహాశిఖిశిఖావళుల దృణీకరించుకుటెలావలోకనంబుల నాలో
కించుచుం గాలపరిపక్వలీలాలోలుం డయిన శూలిపోలిక నాభీల
మూర్తియై 1 సకలజీవభారభరణదుర్భరభగ్న బ్రహ్మాండభాండ
మహాధ్వానంబుభంగి నాస్ఫటించిన. 381

ఉ. కూడ జగంబు లన్నియును గ్రుంకిరి సూర్యసుధాంశు లద్రు 2 లూ
టాడె నభస్థులం బగిలె • నంబుధు లింకె నుడుగ్రహళి ప
ట్టాడె వడిం దిశల్ వగిలె • నుర్వర క్రుంగె నజాండభాండ మ
ల్లాడె విధాత బెగ్గడిలె • నార్చుచు వృత్రుడు బొబ్బ వెట్టినన్.

లయగ్రాహి. కూలిరి వియచ్చరలు • సోలిరి దిశాధిపులు

వ్రాలిరమరవ్రజము • దూలిరుగగేంద్రుల్
వ్రేలిరి మరుత్తులెడ • జాలిగొనిరాశ్వినులు
కాలుడిగి రుద్రులవ • లీలబడిరార్తిన్
వ్రేలిరి దినేశ్వరులు • కీలెడలినట్లు సుర
జాలములు పెన్నిదుర • వాలగుచు ధారా
భీలగతితోడఁ దమ • కేలిధనువుల్ విడిచి
నేలఁబడి మూర్ఛలను • దేలిరి మహాత్మా. 383

ప. ఇట్లు కతోరకంఠనాదం బొనర్చిన నశనిపాతంబునం గూలుప్రాణి
చయంబుభంగి నంగంబు లెఱుంగక రణరంగంబునం బడి బిట్టు
మూర్ఛిల్లిన దివిజరాజసైన్యంబుల వృత్రాసురుండు సంగరరంగ
దుర్దముండై మహీవలయంబు వదాహతంబుల గడగడ వడంక
నిశితశూలంబు గేఠ నంకించుమ మదించిన భద్రమాతంగంబు
కమలవనంబు చొచ్చి మట్టి మల్లాడువిధంబున నిమిలితాత్ము

1 సవిల...మహాధ్వానంబు=సమస్తజీవులయొక్క బరువునుమోయుటచేమిక్కిలి

సవసిన బ్రహ్మాండభాండమొనర్చిన గొప్పధ్వని. 2 ఊటాడె = చలించెను.

డయి తనపదతలంబు రూపంబులు మాయం జమురుచు వెక్కసం
బుగఁ గ్రీడించువానింగని వజ్ర 1వజ్రశతోపమనిష్ఠుర గదాదండం
బాభీలభంగిఁ బ్రళయకాలమార్తాండచండపరివేషపేరితంబుగాఁ
దిప్పి వైచిన. 384

మ. అది మింటం బెనుమంట లంటఁ బట్టపై ♦ యాభీలవేగంబునం
గదియన్ వచ్చిన లీల వామకరసం ♦ క్రాంతంబు గావించి బె
ట్టిదుండై చేరిసురారి దానిఁ గొని కా ♦ తిన్యోరుపాతంబులం
జదియన్ మోదె గజేంద్రమస్తకమును ♦ తాహైకసాహాయ్యుడై.
ఆ. అగ్గజంబు గులిశ హతిఁ గూలుకులమహీ
ధ్రంబుఁబోలె రక్తధార లురల
మస్తకంబు వగిలి ♦ మదమటి జిరజిరఁ
దిరిగి భీతితోడఁ ♦ దెరలి పలుచె. 386

ఉత్సాహము. గజము దెరలి దాని కొఱలి ♦ కంప మొది పాటఁగా
భజన నిండ్రుఁ డంకుశమునఁ ♦ బట్టి బిట్టు నిల్పుచుం
నిజసుధారసైకపాన ♦ నిర్ణయార్ద్రకరమునన్
ఋజుత మీఱ నిమిరె నదియు ♦ రీతి మెఱసి క్రమ్మఱన్. 387
వ. ఇవ్విధంబున నైరావతంబును సేద దేర్చుచు నెదుర నిలుచున్న
భీదురపాణిం గని తోఁబుట్టువుఁ జంపిన తెంపుఁ దలంచి మోహ
శోకంబున విపర్యాసంబుగా నవ్వుచు నాహవకామ్యార్థియై
వృత్రుం డిట్లనియె. 388

శా. నాకుం బెద్దయు నీకు సద్గురువు దీనవ్రాతరక్షున్ శుభా
లోకుం జంపితి విట్లు పాపమతివై ♦ లోభంబుతో నియ్యెడన్
లోకుల్ నవ్వఁగ మద్భుజాపటిమకున్ ♦ లోనైతి వీశూలమం
దాకంపింపఁగ నిన్ను గ్రుచ్చి ఋణముక్తాత్ముండ నై పేర్చెదన్.
క. ఎట్టితులు వయినఁ గానీ
తనబ్రదుకుకొఱకు ♦ నీవలె గురువుం

1 వజ్ర ... దండంబు = వేయివజ్రాయుధములతో సమానమై కఠినమైనగదను.

2 నిజ ... కరమునన్ = తనదైనఅమృతరసమును ముఖ్యముగా పానముచేయు
క్రమముచే ఆర్ద్రమైనహస్తమున.

జుట్టమును బుణ్య బ్రాహ్మణుఁ

బట్టి వధింపంగఁ గలఁడె • పశువుం బోలెన్.

390

చ. దయయును సత్యమున్ విడిచి • ధర్మముమాని యశంబుఁబాసి శ్రీ
జయములఁబారదోలి పురు • షత్వము గానక లోకనిందితా
హ్వాయుఁడగువానిచావునకు • నార్యులు గుందుదురే స్పృగాలముల్
ప్రియమున నంటునే శవముఁ • బ్రేలక చేరునె కంకగృధ్రముల్.

క. నిక్కమగు పాపములచేఁ

జక్కితివి నిశాతశూల శిఖరాగ్రమునన్

మక్కించి నీదుమాంసము

నక్కలుఁ గుక్కలునుజేరి • నమలనొనర్తున్.

392

ఉ. దీకొని నీకు నేడిచట • దిక్కని వచ్చినవారు గల్గిరే
నేకమతిం బిశాచముల • కెల్లను దృష్టిగ మన్నిశాత శూ
లైకమహాగ్నికీలల న • నేకవిధంబున సోమయాజినై
మేకలజేసి వ్రేల్చెద న • మేయ మద్దోద్ధతి వ్రాలి యియ్యనిన్.

క కాకననుఁగులిశధారల, దీకొన నిర్జింపఁ గలిగి • తేనిని భూతో
ద్రేకంబుసేసి శూరుల, ప్రాకట పదపద్మధూళి • భాగంబగుదున్.

సీ. సందేహ మేటికి • జంభారి వేవేగ

భిదురంబు వ్రేయుమా • భీలభంగి

నతిలోభి నడిగిన • యర్ధరాశియుఁబోలె

గడవలేనిది వృధ • గాదుసుమ్ము

మురమర్దనునితేజ • మున నాదధీచివీ

ర్యాతిశయంబున • నధిక మయిన

యదిగాన హరిచే ని • యంత్రితోన్నతుఁడవై

గెలుపుము శత్రుల • గీటడంచి.

ఆ. యెందుఁగలఁడు విష్ణు • డంద్రుజయశ్రీలు

వొందుగాఁగవచ్చి • పొందుచుండు

గానభక్తవరదు • గమలాక్షు సర్వేశు

పద్మములందు వునముఁ • బదిలపరతు.

395

వ. ఇపుడు వజ్రధారలం ద్రేంపంబడిన విషయభోగంబులు గలవాడ
నయిశరీరంబువిడిచి భగవద్ధామంబునొందెన నారాయణునిదాసుం
డనైననాకు స్వర్గమర్త్యపాతాళంబులంగల సంపద్భోగంబులు నిచ్చ
గింపంబిడవు త్రైవర్గికాయాస రహితంబయిన మహేశ్వర్యంబు
ప్రసాదించుంగావున ననుపమేయంబైన భగవత్ప్రసాదంబన్ముల
కగోచరంబదేవుని పాదైకమూలంబుగానుండు దాసులకు దాసాను
దాసుండ నగుచున్నవాడ నని యప్పరమేశ్వరు నుద్దేశించి. 396

చ. అరయఁగ భక్తపాలనము ♦ లైన భవద్గుణజాలమాత్ర స
స్మరణమసేయవాక్కు నిను ♦ నన్నుతీసేయ శరీరమెల్లఁ గిం
కరపరివృత్తి సేయ మదిఁ ♦ గాంక్షయొనర్చెదఁగాని యెల్ల నే
నరిది ధ్రువోన్నతస్థలము ♦ నబ్జజపట్టణ మింద్రభోగమున్. 397

ఉ. ఆకలిగొన్న క్రేపులు రి ♦ యంబున నీకలురాని పక్షులున్
దీక్షొని తల్లికిమతి వి ♦ దేశగతుండగు భర్త కంగజ
వ్యాకులచిత్తయైన జవ ♦ రాలును దత్తత మందుభంగి నో
శ్రీకర పంకజాక్ష నినుఁ ♦ జేరఁగ నామది గోరెడుం గదే. 398

క. నాకునుసఖ్యము పుణ్య, శ్లోకులతోఁగానితత్త్వ ♦ శూన్యము సంసా
రైకవిమోహులతోడం, గాకుండనొనర్చుమయ్య ♦ కంజదళాక్షా.

మహా. హరిపైసర్వాత్ముపై సత్యగణితగుణుపై ♦ సంతరంగంబుపర్వ
సరిమేనుప్పొంగజాపున్, జయమును సరిగా ♦ సంతసంబందుచున్భీ
కరుడై కాలాగ్నివోలెంగనలుచుఁగవిసెన్ ♦ గర్వదుర్వారుడైదు
ర్భరలీలన్భూమిగంపింపఁగదిశలద్రువన్ ♦ భండనోద్దండవృత్తిన్.

క. దొరఁగొని ప్రళయోదకమున

హరిపైఁ గైటభుండు గవియు ♦ హంకారమునన్

సురనాథుమీఁద వృత్రా

సురుండు మదోద్వృత్తి నడచె ♦ శూలాయుధుడై : 401

శా. కల్పంతాగ్నియుఁబోలె 2సుల్కలెగయంఁగాఁ ద్రిప్పచున్దీననో
యల్పా చావు మటంచు పూలము రయంఁబారంగఁ బై పై చినం

1 క్రేపులు = రేగులు. 2 ఉల్కలు = ఆకాశమునుండిపడు రేఖాకారీతేజములు.

బోల్పం గోటిరవిప్రకాశత దివింబోవంగ వీక్షించి యా
 వేల్పుల్ పొంగంగ వజ్రధారఁ దునిమెన్ విన్నాణ మొప్పారగన్
 ఆ. శూల మప్పుడతఁడు ♦ స్రుక్క కఖండించి
 పూని తోన కదిసి ♦ భుజముద్రుంచె
 నసుర గనలి యేక ♦ హస్తం దైవరిఘంబు
 గొని మహేంద్రుఁ గిట్టి ♦ హనువు లదిచె.

వ. ఇట్లు ప్రళయకాలభీషణపరివేషపోషంబుగా రోషంబునం బరిఘం
 బుఁ ద్రిప్పి కుప్పించి గజకుంభస్థలంబు భగ్గంబు నేసి యింద్రు
 మానుప్రదేశంబును నిష్ఠురాహతి నొప్పించిన. 404

క. గజము మద ఘడిగి తిరుగుచు
 గుజగుజనై గీత పెట్ట ♦ గులిశము నేలన్
 భజన చెడి విడిచె నింద్రుఁడు,
 గజబిజిత్ బెగఁజెనసుర ♦ కడిమిజగంబుల్.

405

క. గరుడఁడు పొదివిననాగము
 కరణిన్ వృత్తాసురేంద్రు ♦ కడిమికి లోనై
 తిరుగుడు వడ్డహరిం గని
 పురపుర నాహయటంచు ♦ బొగిలె జగంబుల్.

406

వ. తిప్పుడు.

407

ఆ. గజముపాటు నూచి ♦ కడు దీనగతిఁ జూచి
 పరికరంబు జాతి ♦ పడుటఁ జూచి
 యుద్ధధర్మ మెఱిగి ♦ యున్న శత్రునిఁ జూచి
 సిగ్గుతోడ వజ్ర ♦ శిరము వాంచె.

408

మ. ఇట్లు యుద్ధంబున శత్రుసన్నిధిం గరంబు జాతిపడినవజ్రంబుఁబుచ్చి
 కొనక నివ్వెటపడి లజ్జించి యున్న పాకశాసనుం జూచి వృత్తుండి
 ట్లనియె.

409

క. దురమునఁ గై దువు వదలిన
 శరణన్నను వైరిజనులఁ ♦ జంపరు వీరుల్

• • 1 హనువులు = చెక్కిరియొక్క పైభాగములు.

వెలుఁ గంద నేలకులిశము

కర మరుదుగఁ బుచ్చికొనుము • కాచితనిందా.

410

సీ. వజ్రంబుఁ గై కొని • వైరి నిర్జింపు వి

ట్లడలంగ వేళ గాఁదమరనాథ

యమర నేహాధీను • లె నమూర్తుల కెల్ల

నీశు లక్ష్మీశు సఃశ్వేశుఁ బాసి

కడతేజ జయములు • గల్గునె యొదైనఁ

దలపోసి చూడుమా • తత్త్వబుద్ధి

నీలోకపాలకు • లెవ్వనివశగతి

వలఁ బడ్డవత్సులవర్తనమునఁ

తే. జిక్కి చేష్టలుసేయుచుఁ • జింతగాంతు

రట్టిమృత్యుబలంబుల • నాత్మజయము

తమదిగాఁ గోరి యజ్ఞానతంత్రులగుచుఁ

గమలలోచనులీలావిఁకారములను.

411

తే. మెఱయ యంత్రమయం బైనఁమృగముభంగి

దారునిర్మితమైనట్టితరణిపోల్కి-

శక్ర యెఱుఁగమ యీభూతజాల మెల్ల

దళితపంకేరుహాక్షుతంత్రంబుగాఁగ.

వ. మఱియు భూతంబులచేతను నింద్రియంబులచేతను నవశుంజైనపురు

షుండు ప్రకృతిచేత వేఱుసేయంబడినయాత్మం బరమేశ్వరానుగ్ర

హంబు వాసి సుఖయించుచుండు నవిద్వాంసుం జైనవాఁడనవర

తంబుఁ దన్నస్వతంత్రుంఁగాఁ దలంచుచుండు భూతంబులవలన

భూతంబులు వుట్టుచుండు నాభూతంబులు భూతంబులచేత భక్తింప

బడుచుండుఁ బురుషునకాయువు శ్రీయును గీర్తియు నైశ్వర్యంబును

మొదలయినవి యనుభవింపఁనెంతగాలంబు ప్రాప్తం బంతగాలంబు

నినసించుఁ బ్రాప్తంబు దీఱినఁ బురుషుండు జాలింబొందిన నవియుండక

పోవుచుండుం గావున గుణంబును నవగుణంబునుఁ గీర్త్యపకీర్తులను

జయాపజయంబులును సుఖదుఃఖంబులును జావుబ్రదుకులునుసమృ

బులయి కలుగుచుండు నజ్జానియైనవానికి సత్త్వరజస్తమోగుణిం
బులు గలిగి యుండునట్టివానికి గుణమయంబులైనయింద్రియాదు
లైయాత్మ యని తోచుచుండు గావున వాఁడాగుణంబులచేత
బద్ధుండగు నాగుణంబులకు సాక్షిమాత్రం బగుశరీరంబు వేఱని
యెవ్వఁ డెఱుంగ నోవు వాఁడాగుణంబులచేత బద్ధుండు గాఁడు
గావున గుణంబులును గుణియును భోక్తయును భోగ్యంబును
జయంబును నపజయంబును హర్తయును హన్యంబును నుత్పత్తిస్థితి
లయకర్తయై సర్వోత్కృష్టుండైన యప్పరమేశ్వరుండె కాని
యన్యంబులే దివ్యఙ్గంబు హస్తంబు నాయుధంబునూ బోయినను
భవత్ప్రాణాఘహరణంబునకు సమర్థుండ నగుచున్న నన్నుం జూచు
మని వృత్రాసురుండు మఱియు నిట్లనియె.

413

తె. వాహనంబులుసారెలు • వాఁడిశరము

1 బూర్జితాయక్షములనువులె • 2 యొడ్డనములు

గాఁగఁబోరెడునీ 3 ద్యూతకర్మమందు

నెసఁగజయమునునపజయం మెవ్వఁ డెఱుఁగు.

414

చ. అనవుడు వృత్తిమాటలకు • నద్భుతమంది సురేంద్రుఁ డెంతయుం

దనమదిఁ గుత్సితం బుడిగి • దైవముగా నతనిన్ భజించి కై.

కొనియెఁ గరఃబునన్ దిగువఁ • గూలినవజ్రము నప్పు డాత్మలోఁ

దనరె జగంబు లన్నియు ముందంబునఁ బొందిరి ఖేచరావళుల్

క. 4 రాహుగ్రహవక్త్రగుహ

గేహంతము వాసి వచ్చి • కిరణావళి న

ద్యాహుశ్య మొప్పు వెలిఁగెడు

నాహరిదశ్యుండుఁబోలెఁ హరియొప్పెన్మహా.

415

1 ఊర్జితాయక్షములు = ప్రశస్తములగుపాచికలు

2 ఒడ్డనములు = పందెములు.

3 ద్యూతకర్మమందు = యుద్ధమనెడు నీ జూదమునందనుట.

4 రాహుగ్రహవక్త్రగుహగేహంతము = రాహుగ్రహముయొక్క నోర నెడు

గుహగేహముయొక్క మధ్యమును.

వ. ఇట్లు 1కరకలితవజ్రాయుధరుజండలమండితదిబ్బండలుం డయినజం
భారి గంభీరవాక్యంబుల విస్మయమందస్మితముఖారవిందుం డయి
వృత్తున కిట్లనియె. 417

క. ఓదాశవేంద్ర నీమతి, వేదాంతముఁబోలెదత్త్వవిజ్ఞానకళా
మోదము నీవతిభక్తుడ, వాదిమపురుషునకు హరికినబాక్షునకునె

ఉ. లోకము లెల్ల నిండి తనలోనుగ సర్వముఁ జేసి ప్రాణులన్
దీకులఁ బెట్టి యెల్లెడలఁ • దీవులు సూపెడివిష్ణుమాయ నే
డేకమతిం దలంచి తిది • యేల మహాసురురూపు మాని సు
శ్లోకుఁ భూరాణపూరుషుని • శోభనమూర్తి ధరింపు మీపునన్.

ఉ. ఏనియమంబు సల్పితివా • యెట్టిమహతప మాచరించితో
పూనిరజోగుణాభిరతిఁ • బొందిననీమతి శాంతిదాంతిస
మృగనమానసానుభవముత్తమరాళుఁ డరొషభావస
మృనుఁ డమేయుఁ డాదనుజమర్దనుభక్తి పాసంగె నెంతయున్.

క. నారాయణరూపామృత, పారావారమునఁ జేలుభక్తుడు దా భా
దారకరఖాతకోదక, పూరంబులు నేలతృప్తిఁ • బొందుమహత్మా

వ. ఇట్లు వలుకుచున్న యింద్రు నుపలక్షించి వృత్తాసురుం డాయో
ధనదుర్మర్షణ సంఘర్షమానమానసుండై వైరిం బుఁకొల్పుకొని
వామహస్తంబునం బరిఘంబుఁ ద్రిప్పచు నుప్పరంబునం గుడ్పిం
చుచు 2బ్రహ్మాండకర్పరంబు నీష్ఠురభై రవారావంబునం బగి
లించుచు నముత్తుంగమత్తమాతంగ పుంగవంబు వృషభంబుపైఁ
గవియుభంగి సురవృషభుపేరురం బుపలక్షించి భీషణాశని నిపాత
వేగంబునం గొట్టిన నిమ్మిందు కులిశధార నప్పరిఘంబుఁ దునిమి
తోడన 3శేషఫణావిశేషభాసురం బయిన • బాహుదండంబు
ఖండించె నప్పడ్డు వృత్తుండు భిన్నబాహుద్వయమూలుండై
రక్తధారలం దోగుచు వజ్రచేతఁ బక్షహతంబై దివంబుననుండి

1 శ్రీకర ... మండలుండయి = వేరకీలింపఁబడిన వజ్రాయుధమయొక్క
కాంతిసమూహముచే నలంకరింపఁబడిన నిక్కమూహముకలవాఁడు.

2 బ్రహ్మాండకర్పరంబు = బ్రహ్మాండముయొక్కపైపెంకు.

3 శేష ... భాసురంబు = అది శేషునిపడగవలెమీగుల ప్రకాశించునది.

జాటుచున్న కులపర్వతంబునుం బోలెఁ జూపట్టి పశ్చిమకాల
సంహారనిటలచ్చటచ్చటార్భటకఠోరకీలాభీలాగ్నిసమానకూర కు
టిలనిరీక్షదుర్నిరీక్షుం డయి భూనభోమండలంబులఁ గ్రిదిమీఁది
దౌడల హత్తించి నభోమండలంబునుంబోలెఁ దుది మొదలెఱుంగ
రాక వికృతంబుగా వక్త్రంబు దెఱచి 1మందరమశనమధ్యమాన
విషమజిహ్వభీలం బగునాలుక నభంబు నాకుచుఁ గాలసంహార
కారణుం డయిన కాలునిభుజదండమండితంబగు దండంబునుంబోని
దంష్ట్రలచేత జగత్త్రయంబును మ్రింగెడువాఁడునుంబోలె నతి
మాత్రమహాకాయుం డయి పర్వతంబులం దలంగ విఱచుచు నడ
గొండయుంబోలె నభోభాగభూభాగంబుల నాక్రమించియప్పుడు.

ఉ. కాలమునాఁటిమృత్యువుముఖంబునఁ బోలెను విస్ఫులింగముల్
గ్రాలఁగ దేవసంఘములు ♦ గంపము నొండ జగంబు లెల్ల నా
హలురితారవం బెసఁగ ♦ నభ్రగజంబును నాయుధంబుతో
నాలుకఁ జుట్టిపట్టి సుర♦నాథుని మ్రింగె మహద్భూతాకృతిన్. 423

ఆ. లోక మెల్ల నపుడు ♦ చీకాకుపడెఁ దమం
బడరె నుడుగణంబు ♦ లవనిమీఁద
సోనవాన గురిసె ♦ సూర్యచంద్రాగ్నుల.

• రశ్మిలడఁగ దిశలు ♦ రభస మయ్యె. 424

వ. అప్పుడు. 425

ఉ. కందఁడు భీతీ గుండఁడు ప్రకంపన మొందఁడు పెద్దనిద్దురం
జెందఁడు తత్తఱింపఁడు విశేషముఁ జొప్పుడు వైష్ణవీజయా
నందపరైకవిద్యను మనంబునఁ దాల్చుచు నుండఁ గాని సం
క్రందనుఁ డానోశాచరుని ♦ గర్భములో హరిరక్షితాఁగుడై. 426

వ. ఇట్లు కవచరూప శ్రీనారాయణ కృపాపాలితుండై యోగబలం
బున బలభేది యతని యుదరంబు వజ్రాయుధంబున భేదించి యై
రావణసహితుండై వెడలి యతని కంధరంబు తెగ నడున వజ్రంబుఁ

1 మందర ... అభీలంబు = మందరమనెడు కవ్వముచే త్రచ్చబడుచున్న
ప్రాముయొక్క పుట్టినవిషముకలిగినట్టియు నాలుకవలె భయంకరమైన.

- బ్రయోగించిన సతీనిష్ఠురవేగంబున వృత్రహరణార్థంబుగం దిరు
గుచు సూర్యాదిగ్రహనక్షత్రంబులకు దక్షిణోత్తరగతి రూపం
బయిన సంవత్సరసంధియందు నహోరాత్రమధ్యంబున వృతుశిరంబు
పర్వత శిఖరంబునుంబోలెఁ ద్రుంచి కూలుద్రోచె నప్పుడు. 427

మ. మొర సెన్దుందుభు లంబరంబునఁ గడున్ మోదించి గంధర్వులు
సురలున్ సాధ్యులు సిద్ధులున్ మునివరుల్ సాంపార వృత్రఘ్ను 1 భీ
కర తేజోవిభవప్రకాశకరవిఘ్నాతైకమంత్రంబులం
దిర మొప్పం బరియించుచుం గురిసి రెన్ తే గ్రొత్తపూసానలన్.

- ఆ. నిమి నెప్ప నప్పు • డింద్రాదితనువున
నొక్క దివ్యతేజ • ముబ్బి వెడలి
లోకమెల్లఁ జూడ • లోకులు సూడనీ
లోకమరసి విష్ణు • లోను సొచ్చె.

429

వ. ఇట్లు లోకభీకరుండై వృత్రాసురుండు గూలిన నఖిలలోకంబులుఁ
బరితాపంబు లుడిగి నుస్థితిం బొందె దేవర్షి పితృగణంబులు దాన
పులతోడం గూడి యింద్రునకుం జెప్పక తమతమస్థానంబులకుం
జని రనిన విని పరీక్షిన్న రేంద్రుండు శుకయోగీంద్రున కిట్లనియె.

- ఆ. ఏమికారణమున • నింద్రుతోఁ బలుకక
సురలు వోయి రట్టి • సురగణంబు
లెందుచేత సుఖముఁ • జెందిరి వజ్రకిఁ
జేటు గలుగుటెట్లు • సెప్పవయ్య.

431

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. వృత్రపరాక్రమచక్రేతు లయిన నిఖిల దేవ
తలును మహర్షిగణంబులును మున్ను వృత్రవృద్ధార్థం బింద్రునిం
బ్రాథించిన నతండు బ్రహ్మహత్యకుం జాలక తొల్లి విశ్వరూపునిం
జంపినపాపంబు స్త్రీలయందును భూమియందును జలంబులందును
ద్రుమంబులందును విభజించి పెట్టితి నిపు డీహత్య యేకీతిం బాపు
కొనువాఁడ నా కశక్యంబనిన మహర్షు లశ్వమేధయజ్ఞంబు సేయించి

1 భీకర...మంత్రంబులన్=భయమును కలుగఁజేయునట్టి పరాక్రమాతిశయము
నకు ప్రకాశమును కలుగఁజేయు ప్రశస్తములును, ప్రధానములును నైన మంత్రముల దేవు.

యజ్ఞపురుషుండయిన శ్రీనారాయణదేవుని సంతుష్టుని జేసి యా
హత్యం బాపం గలవారము స్వభావంబున బ్రహ్మణ పితృ గో
మాతృ సజ్జనహంతలైన వార లేదేవుని గీర్తించి శుద్ధాత్ములగుదు
రదేవుని నశ్వమేధఘహమఖంబున శ్రద్ధాన్వితుండనై సేవించిన
నీకు ఖలుండైన యిద్దురాత్ముని హంసించిన హత్య యేమి సేయ
గలదని యొడంబడిచిన నింద్రుండువల్లెయని యవ్విధంబున మార్పుని
బరిమార్చి బ్రహ్మహత్యం బొంది యత్తాపంబు భరియింపనోపక
దుర్దశం బొందె నప్పుడు.

432

సీ. పాపంబుఁ జండాల ♦ రూపంబుగలదాని

ముదిమిచే నొడలెల్ల ♦ గదలుదాని

క్షయకుష్ఠరోగ సంఘచయకృతం బగుదాని

నురుర క్తపూరంబు ♦ దొరఁగుదాని

నరసిన వెండ్రుకల్ ♦ నెరసినతలదాని

నటఁ బోకు పో కుండు ♦ మనెడుదానిఁ

1 గదురు కంపునఁ బ్రేవు ♦ లదరఁజేసెడుదానిఁ

దా నెందుఁ బాటినఁ ♦ దలుముదాని

ఆ నాగుణంబు లెల్ల ♦ భోగింప నేరీతి

నరుగ నెంతవాడ ♦ వనెడుదాని

బిట్టు దిరిగి చూచి ♦ భీతిల్లి సిగ్గుతో

దేవనాయకుండు ♦ దెరలి పఱచె.

433

న. ఇట్లతివికృతత్వంబుతో బ్రహ్మహత్య వెనుతగుల నింద్రుండు నభో
భాగ భూభాగ దిగ్భాగంబులెల్లందిరిగి చొరం దెరువులేక దీర్ఘ
నిర్ఘాతాటోప నిశ్వాసదూషితుండై యాశాన్యభాగంబునకుం
బఱచి యద్దెస నమేయపుణ్యగణ్యం బయిన మానస సరస్సునం
బ్రవేశించి యందొక్క కమలనాళంబు సొచ్చి తంతువులం గలసి
రూపంబు లేక యలబ్ధభోగుండై బ్రహ్మహత్యావిమోచనంబుఁ
జింతించికొనుచు సహస్రనర్షంబు లుండె నాచండాలియు నది

1. కదురుకంపునన్ = ఆతిశయించుచున్న చెడువాసనతో..

- పరమేశ్వరదిగ్భాగం బగుటంజేసి యందుం జొరరాక కాచియుండె
నంతకాలంబుఁ ద్రిదివంబున నహుషుండు విద్యాబల తపోబల
యోగబలంబులం బాలించుచుండి సంపదైశ్వర్య మదాంధుండై
యింద్రపత్నిం గోరి యింద్రుండు వచ్చునందాఁక నాకుం బత్నివి
గమ్మనిన నా శచీదేవి బృహస్పతి ప్రేరితియై 1 బ్రహ్మర్షి వాహ్య
శిబిక నెక్కి నచ్చి నన్న భోగింపుమనిన నతం డట్లచేసి 2 కుంభసం
భవశాపహతుండై యజగరయోనియందుఁబుట్టె నంత నింద్రుండు
బ్రహ్మర్షి గణోపహూతుండై త్రిదివంబునకు వచ్చె నంతకాలంబు
నారాయణచరణారవింద ధ్యానపరుండై యుండుటంజేసియు దిశాధి
నాధుండైన శంకరుచేత రక్షింపఁబడ్డవాడై యుండుటంజేసియు
దద్దోషబలంబు దటిఁగి సహస్రాక్షుం బీడింప లేదయ్యె నప్పు
డింద్రుండు నిజైశ్వర్యంబునుం బొంది బ్రహ్మర్షి పరివృతుండై మహా
పురుషారాధనంబు సేసి హయమేధాధ్వరంబునకు దీక్షఁ గైకొని
బ్రహ్మవాదులచేత నాదరింపఁబడుచున్న వాడయి సర్వదేవతా
మయుండైన నారాయణుం బరితృప్తుంజేసి మంచు విరియించు
మార్తాండుని చందంబునఁ ద్వాష్ట్రవధరూపసాపంబు నాశంబు
నొందించి సకల దివిజయక్షగంధర్వ సిద్ధమునిజనసంస్తూయమానుం
డయి త్రిభువనైశ్వర్య భోగభాగ్యంబులం గయికొనియె నప్పుడు.

చ. సతతమరీచిముఖ్యముని • సఁఘముచేరి యథోచితంబుగాఁ
గృతఘనవాజిమేధమునఁ • గేశవు నీశుఁ బురాణపూరుషుఁ
హితు జగదీశు యజ్ఞపతి • నిష్టఫలప్రదు నంతరంగ సం
గతు భజియించి వ్రజి గత • కల్మషుండై నెగడె మహేశ్వరా

నీ. నుటియుఁ బుట్టింపంగ • మనసు వెట్టినయట్టి
3 కూరక ర్మంబోధి కుంభజుండు

1 బ్రహ్మర్షి వాక్యశిబిక = బ్రహ్మర్షులచే మోయఁదగిన పల్లకి, 2 కుంభసంభవ
శాపహతుండై = అగస్త్యునియొక్క శాపముచే చెడినవాడై

3 కూర ... కుంభజుండు = చెడ్డపనులను సంద్రమునకు అగస్త్యుడు

అంగారములుసేయ • నాహుతిఁ గన నోపు

• బహుపాపకానన • పావకుండు

కందక దిగ మ్రింగి • గట్టునఁ ద్రేపంగఁ

1 కల్మషగరశగం • గాధరుండు

ఘనగుహాంతరములఁ • గాలూన నియ్యని

కలుషదుస్తరతమో • గ్రహవిధుండు

ఆ. 2 సకలము క్తిలోక • సామ్రాజ్యసమధిక

సహజభోగభాగ్య • సంగ్రహైక

• కారణాప్రమేయ • కంజాక్షు సర్వేశ

కేశవాదినామకీర్తనంబు.

436

సీ. అఖిలదుఃఖైకనం • హారాదికారణం

బఖిలార్ధసంచయా • హ్లాదకరము

విమలభక్త్యద్రోక • విభవసందర్శనం

3 బనుపమభక్తవర్ణనరతంబు

విబుధహర్షానేక • విజయ సంయుక్తంబు

4 గ్రస్తామరేంద్ర మోక్షక్రమంబు

• బ్రహ్మహత్యానేక • పాపనిస్తరణంబు

గమనీయసజ్జన • కాంక్షితంబు

తే. నైన యీయితిహాసంబు • నధికభక్తి

వినినఁ జదివిన వ్రాసిన • ననుదినంబు

నాయురారోగ్య భాగ్యభో • గాభివృద్ధి

కర్మనాశము పుగతియుఁ • గల్లు ననఘ.

437

1 కల్మష ... ధరుండు = పాపములను విసమునకు తోశ్వరుఁడు.

2 సకల ... కీర్తనంబు = సమస్తములగు ముక్తిలోకమునందలిరాజ్యమునకు సంబంధించిన యెక్కుడగు సహజానుభవవిశేషములను పూర్వపుటయందు ప్రధానకారణమై నిరూపింపరాని కంజాక్షు! సర్వేశ, కేశవ, మొదలగు పేరులపొగడ్డు.

3 అనుపమ ... రతంబు = పోలికలేని భక్తుల వర్ణించుటయందు అసక్తమైనది.

4 గ్రస్తామరేంద్ర ... క్రమంబు = మ్రొంగఁబడినయింద్రునివిడిపించు విధానముకలది.

సీ. నావుడు యోగీంద్ర † నామనం బీవృత్తు

వివరంబు నీచేత † విన్న మొదలు

కడు నద్భుతంబున † గళవళం బందెను

• గోరి రజస్తమో † గుణములుధు

వర్తించునీపాప † వర్తికి నేరీతి

మాధవపదభక్తి † మది వసించె

సత్త్వస్వభావులై † సమబుద్ధులై తపో

నియమప్రయత్నులై † నిష్ఠచేత

తే. నిర్మలాత్మకులైనట్టి † ధర్మపరుల

కమరులకుఁ బుణ్యమునులకు † నంబుజాక్షు

భూరి కైవల్యసంప్రాప్తి † మూలమైన

భక్తి వీనికిఁబోల నేర్పాటు గాదు

438

సీ. భూస్థలిఁ గలరేణువులకన్న దట్టమై

కడు నొప్పజేవ పంఁగుములు గలవు

అజేవములలోన † నరయ ధర్మాయత

మతి వసించినవారు † మనుజజాతి

యామనుష్యులలోన † గామంబుఁ బెడఁబాసి

మోక్షార్థులగువారు † మొదలనరిది

మోక్షమార్గం బాత్మ † మూలంబుగా నుండు

వారిలో ముక్తులు † లేరు తఱచు

తే. ముక్తు లైనట్టివారిలో † యుక్తిఁ దలఁపఁ

జాల దుర్లభుఁ డమిత ప్రశాంతిపరుఁడు

పరమసుజ్ఞాననిరతుండు † భద్రగుణుఁడు

రమణ శ్రీవాసుదేవ పరాయణుండు.

439

తే. సకలలోకాపకారి దుఃస్సంగతుండు

వృత్తుఁ డేకైయ సుజ్ఞానవేది యయ్యె

సమరమునఁ బోరుషంబుచే నమరవిభుని

నెట్లు మెప్పించె దీనినా † కెఱుంగఁజెప్పుమ.

440

— చిత్రకేతూపాఖ్యానేము. —

వ. అని పరీక్షింప రేండ్రుండు శుకయోగేండ్రు నడిగెనని సూతుండు
శౌనకాది మునులకుం జెప్పి మఱియు నిట్లనియె నట్లు గజపురవల్ల
భుండు సంప్రశ్నంబు సేసిన బాదరాయణి హరిస్మరణశ్రద్ధాపరుం
డయి తొల్లి కృష్ణద్వైపాయననారదదేవల మహర్షులు నా కెఱిం
గించిన యితిహాసంబు గలదు దాని నెఱింగించెద సావధానుండవై
యాకర్ణింపు మని యిట్లనియె

441

చ. అమిత విభూతిఁ జాల నమఃరాధిపుఁ బోలుచు శూరసేన దే
శములకు భరయై ప్రజలు • సంతస మందఁగ సార్వభౌముఁ డై
క్షమ దమ కెల్లకాలమును • 1 కామదుహంబుగఁ జిత్రకేతు నా
మమునఁ బ్రసిద్ధి కెక్కె గుణ • మండనుఁ డంచితకీర్తికాముఁ డై.
సీ. 2 మానిత తారుణ్యమదనతురంగురులు

3 కందర్ప విజయైక • ఖడ్గలతలు

మదనసమ్మోహన • మంత్రాధిదేవతల్

పంచశలీముఖు • బాదెకత్తై

లసమాన్తుఁ డఖిలంబు • నడకించుబొమ్మలు

నాత్మసంభవుని 4 కట్టాయితములు

• పుండ్రేక్షుకోదండుఁ భూరి తేజంబులు

శంబరవిద్యేషి • సాయకములు

తే. నాఁగఁబాలుపారు నొకకోటి నలినముఖులు

దనకుఁ బత్నులుగాఁగ నత్యంతవిమల

కీర్తివై భవ సన్మార్గవర్తి యగుచు

జగతిఁ బావించు చుండె నాజనవిభుండు.

443

తే. కలిమి వేవేలుభార్యలు • గలిగియుండఁ

బరఁగ సంతతియొక్కండు • బడయలేక

1 కామదుహము = కోరికలపిండునది.

2 మానిత ... తురంగులు = ప్రశస్తమగు జవ్వనముగల మన్మథుని యాడు
గుఱములు. 3 కందర్ప ... లతలు = మన్మథునియొక్క లోకజయమునందు

ప్రధానములయిన ఖడ్గములు. 4 కట్టాయితములు = తీవ్రసన్నాహములు.

- చిత్రమునఁ జాలఁబోయని • చింత నొడమి
బడలఁజొచ్చెను వేసవి • మదువుఁబోలె.

444

- ఉ. రూపము సత్ప్రతాపము 1 మః రుత్పతిభోగము యావనంబు సం
దీపితచారుప ర్తనము • దిగ్విజయంబును సత్యమున్ జగ
ద్వాపిత కీర్తియున్ సతులు • వైభవముఖ్యము లెల్ల మాన్వఁగా
నోపక యుండె నాన్యపతి • నొందిన సంతతిలేని దుఃఖమున్. 445
- వ. ఇట్లు సంతతిలేక యతిదుఃఖమానసుం డయిన యా నరేంద్రుని
మందిరంబున కంగిరసమహామునివచ్చి యతనిచేత నతిథిసత్కారం
బులు వడిసి కుశలం బడిగి రాజ్యంబు భవదధీనంబ కదా పృథివ్య
ప్రజోవాయాకాశ మహాదహంకారంబు లనియెడి యేడింతచేత
రక్షింపంబడ్డ జీవుండునుంబోలె నమాత్యజనపద దుర్గద్రవిణసంచయ
దండమిత్రంబు లనెడి సప్తప్రకృతులచేత రక్షితుండవై ప్రకృతి
పురుషులయందు భారంబువెట్టి రాజ్యసుఖంబు లనుభవింతువుగదా
మఱియు దార ప్రజామాత్యభృత్యమంత్రిపౌరజానపదభూపాలురు
నీకు వశవర్తులుగదా సర్వంబునుం గలిగి సార్వభౌముండవైన
నీవదనంబున విన్నదనంబు గలిగి యున్నయది కతం బేమి యనిన
నామునిప్రవరునకు నలం డిట్లనియె మీ తపోబలంబున మీకు
నెఱుంగరాని యదియుం గలదే యని తలవంచి యూరకున్న
నతని యభిప్రాయం బెఱింగి యాభగవంతుం డైన యంగిరసుండు
దయాళుండై పుత్రకామేష్టివ్రేల్చి యజ్ఞశేషం బతని యగ్రమహిషి
యయిన కృతద్యుతి కీర్చి నీకుం బుత్రుండు గలిగెడి నతనివలన
సుఖదుఃఖంబు లనుభవింపంగలవని చెప్పి యమ్మ హాత్ముండు సనియె
నాకృతద్యుతియనుడేని గర్భంబు ధరియించి నవమాసంబులు
నిండినం గుమారునిం గనియె నాకాలంబున రాజును సమస్తభృత్యా
మాత్యజనంబులుఁ బరమానందంబుఁ బొంది రపుడు చిత్రకేతుండు
గృతస్నానుండై సకలభూషణభూషితుండై సుతునకు జాతకర్మంబు
నిర్వర్తించి బ్రాహ్మణులకు నపరిమితహిరణ్యరజతదాసంబులును

1 మరుత్పతిభోగములు = యింద్రుని యశుభవము.

వస్త్రాభరణంబులును గ్రామంబులును గజంబులును వాహనంబులును ధేనువులును నాతేసియర్బుదంబుల ద్రవ్యంబును దానంబునేసి ప్రాణిసముదయంబునకుం బర్జన్యండునుంబోలెఁ దక్కినవారలకు నిష్టకామంబులు వర్షించి పరమానందహృదయుండై యుండఁ గుమారుండును మాతృపితృబంధుజనంబులకుసంతోషంబునేయుచు దినదినప్రసర్థమానుండై పెరుగుచుండె నంతం బుత్రమోహంబునం గృతద్యుతియందు బద్ధానురాగుండై మహీధవుండు వర్తించుచుండం దక్కినభార్యలు సంతానసంతోషవికల్పలై యీమోహంబునకుం గారణంబు పుత్రుండ యని యార్ష్యంజేసి దోరుణచిత్తలై కుమారునకు విషం బిడిన సుఖనిద్రితుండునుంబోలె బాలుండు మృతిబొందె నప్పుడు వేగుటయు దాది బోధింపంజని యాకుమారుని వికృతాకారంబుఁ జూచి విస్మయశోకభయార్తయై పుడమింబడి యాక్రందించె నప్పుడు.

446

తరలము. పుడమి నిట్టకనిల్వనం బడి • పొక్కుచు • గడు దీనయై యడఁకు వేమియు లేసినాక్కుల • నావు రంచు విలాపమం
1 దెడరు దోఁప భృశాతురోన్నతి • నేడ్చినన్ విని భీతితోఁ
గడుపు బిట్టవియంగ భూపతిఁకాంత గ్రక్కున నేగుచున్

ఆ. బాలుఁ డొక్కరుండు • పరిణామశీలుండు
వంశకర్త తపసిఁనరమువలనఁ
బుట్టి మిన్నకట్లు • నొలిసి యున్నట్టియా
కొడుకుఁ జూచితల్లి • యడలఁజొచ్చె.

448

ఉ. 2 కుంకుమరాగరమృకుచఁకుంభములం గడుఁ గజ్జలంబుతోఁ
బంకిల మైనబొప్పములఁపాల్పడ మజ్జన మాచరించుచుం
గంకణపాణి పల్లవయుఁగంబున వక్షము మోఁదికొంచు నా
పంకరుహాక్షి యేడ్చెఁ బరిఁభాషితపంచమసుస్వరంబునన్.

449

క. ఆయా రరవమునకు భూ
నాయకుఁడు భయంబు నొంది • నయముడిగి సుతున్

1. ఎడరు=సుఖము. 2. కుం...లన్=కుంకుమపూతలతో నందములగున్న సకలశములందు.

• డాయఁగ వేగంబునఁ జని

పాయనిమోహంబుతోడ • బాలునిమ్మిఁదన్.

450

స్రగ్విణి. వ్రాలి యోపుత్ర నీవార్తదంభోళి యై

కూఠిఁగావ్రేయ కీకొల్దినన్నేటికే

జాలి నొందించె నాజాడ యింకెట్టిదో

తూలుమీతల్లికిఁ •దుఃఖమెట్లాఱునో.

451

వ. అని తల మొలయెఱుంగక పలవించుచు భృత్యామాత్యబంధు
జనంబులం గూడి యడలుచు నున్నయారాజదుఃఖం బెఱిగి యం
గిరసుండు నారదునితోడంగూడి చనుదెంచి మృతుండైనపుత్రుని
పదతలంబున మృతుండునుంబోలె బడియున్న యారాజంగనుగ
గొని యిట్లనియె.

453

సీ. నీకు వీడెవ్వఁడు • నీవెవ్వనికి శోక

సంతాప మందెదు • సార్వభౌమ

పుత్రమిత్రాదులు • పూర్వజన్మంబున

నెవ్వనివారలో • యెఱుఁగ గలవె

మొదల నదీవేగమున నాడ కాడకు

1 సికతంబు గూడుచు • జెదరుచుండు

నాఁతీ బ్రాణుల • కతికాలగతిచేత

బుట్టుట చచ్చుట • పోసఁగు చుండు

ఆ. గాన భూతములకుఁ • గలుగు భూతంబులు

మమతతోడ విష్ణుమామఁజేసి

దీని కడల నేల • ధృతిఁ దూలఁగా నేల

బుద్ధిఁ దలఁప వలదె • భూతసృష్టి.

వ. మఱియు నేము నీవును దక్కినవారలును బ్రవర్తమానకాలంబునం
గలిగినజన్మంబు నొంది మృత్యువువలన విరామంబు నొందంగల
వారమై యిపుడ లేక పోవుదము చాపుపుట్టువులకు నిక్కువంబు
లే దీశ్వరుండు దనమాయచేత భూతజాలంబులవలన భూతంబులం

బుట్టించు వాని నాభూతంబులచేతన రక్షించు వాని నాభూతంబుల
 చేతన హరించు స్వతంత్రంబు లేనితనస్పష్టిచేత బాలుండునుం
 బోలె నపేక్ష లేక యుండు దేహి యెన పితృదేహంబుచేత దేహి
 యెన పుత్రదేహంబు మాతృ దేహంబువలనం గలుగుచుండు
 నాప్రకారంబున బీజంబువలన బీజంబువుట్టుచుండ దేహికినివిశాశ్వ
 తంబై జరుగుచునుండుఁ బూర్వకాలంబున సామాన్యవిశేషంబులు
 సన్మాత్రంబైన వస్తువులం దేవిధంబునం గల్పింపంబడియె నాప్రకా
 రంబున దేహంబునకు జీవునకు నన్యోన్యవిభాగంబు పూర్వకాలం
 బున నజ్ఞానకల్పితంబయ్యె జన్మఫలంబులను పాచుచున్నవారికి
 దహనక్రియల నగ్ని పెక్కురూపంబులం గానంబడుభంగి నొక్కం
 డైన జీవుండు పెక్కుభంగుల నెలుంగుచుండు నివియన్నియు నాత్మ
 జ్ఞానంబు సాలక దేహి దేహసంయోగంబు స్వప్నంబునందు భయా
 వహంబైన ప్రయోజనంబునడుపుచుండి మేల్కొంచి యాస్వప్న
 ర్థంబైన ప్రయోజనంబు తనదిగాదనియెఱుంగుభంగి జీవుండేతానని
 జ్ఞానగోచరుండైనవాఁడెఱుంగుంగావున నన్నియును మనోమాత్రం
 బని తెలిసి మోహతమంబు వాసి భగవంతుండైన వాసుదేవుని
 యందుఁ జిత్తంబువెట్టి నిర్మలాత్మకుండవగుమని బోధించినఁ జిత్ర
 కేతుండు లేచి వారలకిట్లనియె.

455

సీ. యతివేషములువూని ♦ యతిగూఢగతినిందు

నేతెంచినట్టిమీ ♦ రెవ్వరయ్య

కడఁగినన్ బోలిన ♦ గ్రామ్యబుద్ధులనెల్ల

బోధింపవచ్చిన ♦ పుణ్యమతులొ

రమణఁగుమారనా ♦ రదముషభాదులొ

దేవలాసితులను ♦ ధీరమతులొ

వ్యాసవసిష్ఠ దూర్వాసోమృకండ్వుజ

గౌతమ శుక రామ ♦ కపిల మునులొ

తే. యాజ్ఞవల్క్యుండఁ దరణియు ♦ నారుణియును

జ్యేష్ఠ రోమశులోసురి ♦ జాతుకర్ణ

- దత్తమైత్రేయవర భర • ద్వాజబోధ్య
పంచశిఖులౌ పరాశర • ప్రభృతిమునుల్లా.

క. వీరలలో నెవ్వరు సుర
చారణ గంధర్వ సిద్ధ సంఘంబులలో
వారలౌ యీసుజ్ఞానము
కారణమై యెవరియందు గలదు తలంపన్.

425

క. పొందుగ గ్రామ్యపశుత్వముఁ
బొంది మహాశోకతమముఁ • బొందిన నాకున్
ముందట దివ్యజ్ఞానముఁ
జెందించినవారి మిమ్ముఁ • జెప్పుడు తెలియన్.

457

వ. అనిన నంగిరసుం డిట్లనియె. నేను బుత్రకాంక్షివైన నీకుఁ బుత్రుం
బ్రసాదించిన యంగిరసుండు నితండు బ్రహ్మపుత్రుండయిన నారద
భగవంతుండు దుస్తర్తంబైన పుత్రశోకంబున మగ్నుండవైన నిను
ననుగ్రహించి పరమజ్ఞానం బుపదేశింప వచ్చితిమి. నీదుఃఖంబెఱింగి
పుత్రు నిచ్చితిమేనిఁ బుత్రవంతులైనవారి తాపంబు నీచేత ననుభ
వింపంబడు నీప్రకారంబున లోకంబున సతులును గృహంబులును
సంపదలును శబ్దాదులయిన విషయంబులును రాజ్యవైభవంబును
జంచలంబులు మఱియు రాజ్యంబును భూమియును బలంబును
ధనంబును భృత్యామాత్యసుహృజ్ఞానంబులును మొదలైనవి శోక
మోహభయపీడలం జేయుచుండుఁ గాని సుఖంబుల నీ నేరపు
గంధర్వనగరంబునుఁబోలెస్వప్నలబ్ధమనోరథంబునుంబోనియర్థంబుఁ
బాసి కానంబడుచు మనోభవంబు లయిన యర్థంబులంగూడి
స్వార్థంబులై కానంబడనేరవు కర్మంబులచేత ధ్యానంబులుసేయు.
చుండుమనంబులు నానాకర్మంబు లగుచు నుండు నీదేహిదేహంబు
ద్రవ్యజ్ఞానక్రియాత్మకంబై దేహికి వివిధక్షేత్రసంతాపంబులంజేయు
చుండుం గావున నీవు నిర్మలంబయిన మనంబుచేత నాత్మగతి వెదకి
ధ్రువంబయిన పదవి నొందుమనియె. అప్పుడు నారదుం డిట్లనియె
నుపనిషద్గోప్యం బగు నే నిచ్చు మంత్రం బెవ్వఁడేని సక్షరాత్రం.

బులు పరియించు నతండు సంకర్షణుండైన భగవంతునిం జూచు
 నెవ్వనిపాదమూలంబు సర్వాశ్రయంబై యుండు నట్టి శ్రీమన్నారా
 యణుని పాదంబులు సేవించి యీమోహంబు వదలి యతిశ్రేఘ్నం
 బున నుత్తమపదంబు నొందు మిప్పు డిక్కుమారునకును నీకును
 బ్రయోజనంబు గలదేనిం జూచుమని నారదుండు మృతబాలకుని
 కళేబరంబుఁజూచి యోజీవుండ నీకు శుభం బయ్యెడు మిగుడుఁ
 బ్రవేశించి మీతల్లిదండ్రుల బంధుజనులం జూచి వీరలదుఃఖంబు
 లార్చి యీకళేబరంబునందుఁ బ్రవేశించి యాయుశ్శేషంబు నను
 భవించి పిత్రధీనంబైన రాజ్యాసనంబునఁ గూర్చుండు మనిన
 నబ్బాయిం డిట్లనియె.

458

తే. కర్మవశమున నెందు నుఁఖంబు లేక
 దేవతిర్యజ్ఞుయోనులఁ ♦ దిరుగునాకు
 వెలయ నేజన్మమందునొ ♦ వీరు తల్లి
 దండ్రులయినారు చెప్పవే ♦ తాపసేంద్ర

459

తే. బాంధవజ్ఞాతి సుతులును ♦ బగతురాత్మ
 వరులుదాసీన మధ్యస్థ ♦ వర్గములును
 సరవిఁగనుచుందురొక్కొక్క ♦ జన్మమునను
 నెఱయఁబ్రాణీకినొకవావి ♦ నిజముగలదె.

తే. రత్నములు హేమములు నను ♦ రాగలీల
 నలరునమ్మిక నీవల ♦ నానల నగు
 భంగి నరులందు జీవుండు ప్రాప్తుడగుచు
 నెలమిఁ దిరుగ్గుమనుండుఁ దా ♦ నెందుఁ జెడఁడు.

461

సే. ఒక్కడై నిత్యుడై ♦ యొక్కడఁ గడలేక
 సొరిది జన్మాదుల ♦ శూన్యుడగుచు
 సర్వంబునందుండి ♦ సర్వంబు దనయందు
 నుండంగ సర్వాశ్ర ♦ యుండనంగ
 సూక్ష్మమైస్థూలమై ♦ సూక్ష్మాధికములకు
 సామ్యమై స్వప్రకా ♦ శమున వెలిఁగి

• యఖిలంబుఁజూచుచు • నఖిల ప్రభావుఁడై

యఖిలంబుఁదనయందు • నడఁచికొనుచు

తే. నాత్మమాయాగుణంబుల • నాత్మమయము

గాఁగోవిశ్వంబుఁదనసృష్టి • ఘనతఁజెందఁ

జేయుచుండును సర్వసం • జీవనుండు

రమణ విశ్వాత్ముఁ డయిన నా • రాయనుండు.

462

క. సతులెవ్వరు స్తుతులెవ్వరు,

పతులెవ్వరు మిత్రశత్రు • బంధుప్రియసం

గతులెవ్వరు సర్వాత్మక

గతుఁడై గుణసాక్షి యైన • ఘనుఁ డొక్కనికిన్.

463

—• చిత్రకేతుండు తపం బాచరించి భగవత్ప్రసాదంబు నొందుట. —

వ. మఱియు సుఖదుఃఖంబులం బొందక సర్వోదాసీనుండై పరమా
త్మయై యుండు నప్పరమేశ్వరరూపుండు నయిన నాకును మీకు
నెక్కడిసంబంధంబుమీకుదుఃఖంబునకుంబనిలేదనిపలికియాజీవుండు
వోయినం జిత్రకేతుండును బంధువులు నతివిస్మితచిత్తులై శోకం
బులు విడిచి మోహంబులం బాసి యమునానదియందు నక్కుమా
రునకు నుత్తరకర్మంబులు నిర్వర్తించి చిత్రకేతుండు గాఢపంకంబు
నం బడినయేనుంగునుం బోలె గృహాంధకూపంబునందుండి వెడలి
కాళిందీనదికిం బోయి యందు విధిపూర్వంబుగఁ గృతస్నానంబుడై
మానంబు తోడ నారదునకు నమస్కరించిన నతండు ప్రసన్నుండై
భగవన్మంత్రంబు విధిపూర్వకంబుగా నతనికి నుపదేశించి యంగిర
సుతోడం గూడి బ్రహ్మలోకంబునకుం జనియె, జిత్రకేతుండును
నారదోపదేశమార్గంబున నిరాహుండు సమాధి నియతుండై
నారాయణరూపం బయిన యావిద్య నారాధించి సప్తరాత్రాంతం
బున నప్రతిహతం బయినవిద్యాధరాధిపత్యంబును భాస్వద్రత్న
దివ్యవిమానంబునుం బడసి నారాయణానుగ్రహంబునుం బొంది
మనోగమనంబునం ద్రిజగంబులం జరియించు చుండఁ గొన్నిదినం
బులకు నొక్కచోట.

464

సీ. 1 తారహారపటిర • ధవళ దేహమువాని
 రమణీయనీలాంబ • రంబువాని
 మణికిరీటస్ఫుర • న్మస్తకంబులవాని
 గంకణ కేయూర • కరమువాని
 గర్భరమయదీప్త • కటిసూత్రములవాని
 వరళయజ్ఞోపవీ • తములవాని
 నతిసువ్రసన్నవ • క్తాంబుజంబులవాని
 దరుణవివృత నే • త్రములవాని

ఆ. సిద్ధమండలంబు • సేవింపఁ బుణ్యప్ర
 సిద్ధి వెలసినట్టి • యిద్దచరితుఁ
 బద్మలోచనునకుఁ • బాదపీఠంబైన
 ఘనునిఁ బన్న గేంద్రుఁ • గాంచె నతఁడు.

465

ఆ. కన్నమాత్ర నతఁడు • కల్మషంబులఁ బాసి
 విమలచిత్తుఁడగుచు • విశదభక్తి
 నిట్టరోమములకుఁ • బట్టగు చానంద
 బాష్పనేత్రుఁ డగుచుఁ • బ్రణుతిసేసె.

466

క. సంతోషాశ్రులచేత న
 సంతునిఁ బరిషిక్తుఁజేసి • యతఁడు ప్రమోదం
 బేతయు నరికట్టిన నొక
 కొంతయుఁ బలుకంగ లేక • కొండొకవడికిన్.

467

చ. మది నొకయింతమాత్రనస • మంబుగఁ జేయుచు బాహ్యవర్తనం
 గదిసినయింద్రియంబుల నొ • కంతకుఁ దెచ్చి మనంబు వాక్కునుం
 గుదురుగఁ ద్రోచి తత్వమునఁ • గూర్చుచు శాశ్వతవిగ్రహంబు నా
 సదయుఁ బ్రశాంతు లోకగురుఁ సన్నతి సేయఁ దొడంగె నిమ్ములన్.

క. అజితుఁడ వై భక్తులచే
 విజితుఁడ వైనాఁడ విపుడు • వేడుక వారున్

1 తార... దేహమువాని=నక్షత్రములు, ముత్తైపుసరులు, మంచిగంధమువలెతెల్లవైన
 దేహముకలవానిని. రమణీయ...అంబరంబువాని=అందమగు నల్లనిపుట్టముకలవానిని.

• విజితులు నీచేఁ గోర్కులు

భజియింపనివారు నిన్నుఁ • బడయుదురె హరీ. 469

ఉ. నీవిభవంబు లీజగముఁ నిండుట యెండుట నాశ మొందుటల్
నీవిమలాంశజాతములు • నెమ్మి జగంబు నృజి•చువారలో
దేన భవద్గుణాంబుధులఁ తీరముఁ గానక యీశ బుద్ధితో
వావిరిఁ జర్చ సేయుదురు • వారికి వారలు దొడ్డవారలై. 470

క. పరమాణువు మొదలుగఁ గొని

పరమము దుదిగాఁగ మధ్యఁ పరికీర్తనచే

స్థిరుఁడవు త్రయీవిదుఁడ వై

సరిసత్యాద్యంతమధ్యఁ నదృశగతుఁడ వై. 471

తె. ఉర్వి మొదలైన నేడు నొండొకటికంటె

దశగుణాధికమై యుండు దాని నండ

కోశమందురు నాయండఁ కోటియెవ్వఁ

డందు నణుమాత్రమగు ననంతాఖ్యుఁడతఁడు. 472

న. మఱియు నొక్కచోట విషయతృప్తాపరులైన నరపశువులు పర
తత్త్వంబు వైన నిన్ను మాని యైశ్వర్యకాములై తక్కిన దేవతల
భజియింపుదురు, వారిచ్చు సంపదలు రాజకులంబునుంబోలె వార
లంగూడి నాశంబునం బొందుచుండు విషయకాములేని నిన్ను
సేవించినవారు వేచిన విత్తనంబునుంబోలె దేహాంతరోత్పత్తి నొంద
కుండుదురు నిర్గుణుండవై జ్ఞానవిజ్ఞానరూపంబు నొందియున్న నిన్ను
గుణసమేతునిగా జ్ఞానము భావింపుదురు నీభజనం బేరూపున
నయిన మోక్షంబు ప్రసాదించు జితమతి వైన నీవు భాగవతధర్మం
బేప్రకారంబున నిర్ణయించితి వాప్రకారంబున సర్వోత్కృష్టుండ
వయిననిన్ను సనేత్కుమారాదులు మోక్షంబుకొఱకు సేవించు
చున్నారీభాగవతధర్మంబునందు జ్ఞానహీనుండొక్కండును లేడన్య
కాన్యధర్మంబులందు విషమబుద్ధిచేత నేను నీవు నాకు నీకు నని
వచియించు చున్నవాఁ డధర్మనిరతుండై క్షయించుచుండు స్థాన
రజంగమప్రాణిసమూహంబునందు సమం బైనభాగవతధర్మంబుల్.

వర్తించు చున్న మనుజునికి భవద్ధర్మనంబువలనఁ బాపంబు క్షయించుట యేమిచిత్రం బిపుడు భవత్పాదావలోకనంబున 1నిరస్తాశుండ నైతి మూఢుండ నయిననాకుఁ బూర్వకాలంబున నారదుం డను గ్రహించి భగవద్ధర్మంబు దయసేసె నది నేడు నాకు వరదుండ వైన నీకతంబున దృష్టంబయ్యె 1 ఖద్యోతంబులచేత సూర్యుండు గోచరుండు గానిమాడ్కి జగదాత్మకుండ వైననీమహత్త్వంబు మనుజులచేత నాచరింపంబడి ప్రసిద్ధంబైనదిగా దుత్పత్తిస్థితిలయకారణుండవై భగవంతుండ వైన నీకు నమస్కరించెద నని మఱియును.

తే. అరయ బ్రహ్మాదు లెవ్వని ♦ ననుసయించి

భక్తియుక్తుల మనమునఁ ♦ బ్రస్తుతింతు

రవని యెవ్వనితలమీఁద ♦ నావగింజఁ

బోలు నావేయుశీరములఁభోగిఁ గొల్తు.

474

క. ఈవిధమున వినుతింపఁగ, నావిద్యాధరులభర్త ♦ కనియె ననంతం డోవిమలబుద్ధి నీదగు, ధీనిభవంబునకు మెచ్చిఁతిం బ్రియమారన్.

ఆ. అరయ నారదుండు ♦ సంగిరసుండును

దత్త్వమొసఁగినారు ♦ దానికతన

నన్నుఁ జూడఁ గల్గె ♦ నాభక్తిమదిఁ గల్గె

• నాపథంబు నీకు ♦ నమ్మఁ గలిగె.

476

సీ. పూని నారూపంబు ♦ భూతజాలంబులు

భూతభావనుండనేఁ ♦ బొందువడఁగ

బ్రహ్మంబు మఱియు కేశఁబ్దుబ్రహ్మమును శాశ్వ

తంబైన తనువులు ♦ దగిలె నాకు

నఖిలలోకంబులు ♦ ననుగతంబైయుండు

లోకంబు నాయందు ♦ జోకఁజెందు

నుభయంబు నాయందు ♦ నభిగతంబైయుండు

యభిలీనమయ్యెన ♦ య్యభయమందు

1 నిరస్తాశుండను=పోఁగొట్టుకొనఁబడిన మానసికమలము కలవాఁడును.

2 ఖద్యోతంబులు=మిణుగురుపుర్వులు. 3 శబ్దబ్రహ్మము=నాదబ్రహ్మము (సోఁసెడు మేల్ బ్రహ్మమని వైమాకరణము)

- తె. వెలయ నిడించువాఁడత్య • విశ్వమెల్లఁ
జూచిమేల్కొంచి తానొక్క • చోటివానిఁ
గా వివేకించుమాడ్కి నీ • జీవితేశ
మాయ దిగనాడి పరమ ధర్మంబుఁదెలియు. 477
- ఈ. నిద్రవోవువేశ • నిరతుఁడై దేహి దా
నెట్టిగుణముచేత • నింద్రియములఁ
గడచినట్టిసుఖముఁ • గనునట్టి బ్రహ్మంబుఁ
గడిమి మెఱయ నన్నుఁగా నెఱుంగు. 478
- ఈ. స్వప్నమందునెట్లు • సంచార మొనరించు
మేలుకొంచి దృష్ట • మోలి నెఱుంగు
నుభయమెఱుంగునట్టి • యుత్తమ జ్ఞానంబు
తత్త్వమట్టిదెస • తలఁపునేను. 479
- సీ. అరయంగ నెవ్వని • కలవిగానట్టియీ
సలలిత మానుష • జాతెఁబుట్టి
యూత్మ తత్త్వజ్ఞానహతుఁడైనవానికిఁ
గలుగునె యెందు సుఖం బొకింత
వెలయఁ బ్రవృత్తిని • వృత్తిమార్గంబుల
సుఖదుఃఖచయముల • సొరిదిఁ దెలిసి
పనిచెడిసంకల్ప • ఫలమూలమునఁ బొలు
కడుసుఖదుఃఖమో • మములకొరకు
- ఆ. దంపతిక్రియామ • తంబు వర్తింతురు
దాన మోక్షమేల • దక్కి యుండు
నఖిలదుఃఖహేతు • వయిన యాకర్మంబు
నెఱింగి నన్నుఁ దలఁప • రిచ్చలోన.
- వ. మఱియు విజ్ఞానాభిమాను లయినమనుష్యులకు నతిసూక్ష్మంబయిన
యాత్మగతి నిజస్థానత్రయలక్షణంబునఁ జతుర్థాశంబు నెఱింగి
యైహికాముష్మిక విషయంబులచేతను వివేక బలంబులచేతను

నియుక్తుండై జ్ఞానవిజ్ఞానసం తృప్తుండైన పురుషుండు నాకుభక్తుం
డగు నీవిధంబులు గులవారలు యోగనైపుణబుదిగలవారలు నై
స్వార్థం బయినయాత్మచేతం బరమాత్మను దెలియుచుందురు నీవు
నీక్రమంబున మద్భక్తి శ్రద్ధాపరుండవై 1 విజ్ఞానసంపన్నంబు లైన
వాక్కులచేత నన్ను స్తోత్రంబునేసి ముక్తుండవైతి నని యాశేష
భగవంతుండు విద్యాధరపతియైన చిత్రకేతుం బలికి యతని
కదృశ్యుండై పోయె నేదిక్కున సర్వాత్మకుండైన యనంతుం
డంతర్ధానంబు నొందె. నాదిక్కునకు విద్యాధరభర్త నమస్కరించి
గగనచరుండై చని లక్షలసంఖ్యలైన దివ్యవర్షంబు లవ్యాహత
బలేంద్రియుండై పరమయోగి పురుషులును దివ్యమునీంద్రిలును
సిద్ధచారణగంధర్వులును వినుతీసేయం గులనోణాదిశైలంబులను
గమ్య ప్రదేశంబులను సంకల్పసిద్ధ ప్రదేశంబులను వినోదించుచు
శ్రీనారాయణదత్తంబగు దివ్యపీమానంబు నందుఁ జరియించుచు
నుండి.

481

శా. ఆడించు హరిదివ్యనాటకగుఱా వ్యాపారనృత్యంబులం
బాడించు జలజాతనేత్రబిరుద ధ్రువఖ్యాతగీతంబులం
గూడించు సతతంబు జిహ్వలతుదిఁ గోవిందనామావళుల్
క్రీడం గిన్నరయక్షకామినులచేఁ గృష్ణార్పితస్వాంతుండై. 482

సీ. వాసించు నాత్మఁ బోవైష్ణవజ్ఞానంబు
నాశించు భాగవతార్చనంబు
భూషించు నేప్రోద్ధుఁ బుండరీకాక్షుని
భాషించు హరికథాప్రౌఢి మెఱసి
ఘోషించు హరినామ ధునికాయంబులు
పోషించు బరతత్త్వబోధ మరసి
సేవించు శ్రీకృష్ణ సేవక నికరంబు
సుఖమునఁ జేయు నీ శునకు బలులు

1 విజ్ఞానము = శాస్త్రాధిజ్ఞానము.

తే. పాడుఁ బాడించు 1 వైకుంఠభ ర్తనటన
 రూపవర్తన గుణనామదీపితోరు
 గీతజాతప్రబంధ సంఘీతవిధులఁ
 గేశవప్రీతిగాఁ జిత్ర • కేతుఁ డపుడు.

483

—♦ చిత్రకేతుం డీశ్వర ధిక్కారంబున గౌరిచే శాపమొందుట. ♦—

మ. హరిఁ గీర్తించుచు నల్లనల్ల మదిలో ♦ నబ్జాక్షు సేవించుచుం
 బరమానందము నొందుచున్ జగములంబ్రఖ్యాతి వర్తించుచున్
 సురరాజోపమమూర్తి యక్షగణముల్ ♦ సాంపార విద్యాధరా
 ప్సరసల్ గొల్వఁగఁ బాడఁగా సితగిరిప్రాంతంబున న్నేగుచున్.
 శా. ఆవిద్యాధరభర్త గాంచె హరనీహారామృతాహోసమున్
 శ్రీవిభాజితమున్ 2 నిరస్తగిరిజాసేవాగతాయాసమున్
 దేవానీకవికాసమున్ శుభమహాదేవాంఘ్రిసంవాసమున్
 భూవిఖ్యాతవిలాసముం ద్రిభువనీపూతంబుఁ గైలాసమున్. 485

క. ఆరజతభూధరంబున

నీరేజభవామరాది ♦ నికరము గొల్వం
 బేరోలగమున నుండిన

గౌరీయుతుఁ డయిన హరునిఁ ♦ గనియె నరేంద్రదా.

486

సీ. తననిజరూప మింతయునుని దెలియక

వాదంబు సేసెడు ♦ వేదరవముఁ

గరుణావలోకనా ♦ కాంక్షితులైయున్న

బ్రహ్మాదిసనకసంప్రణతిరవము

సారశివానంద ♦ సల్లాపముల నొప్పు

ప్రమథగణాళి యార్భటరవంబు

డమరు మృదంగాదీ ♦ ధమధమధ్వనితోడి

పటుభృంగి నాట్యవిస్ఫారవము

1 వైకుంఠ...విధులక = నారాయణుని నాట్యము, రూపవర్తనములు గుణనామములు, వీనిచే పెంపెక్కఁ జేయఁబడిన గొప్పగీతముల సమూహము, కావ్యములు, సంగీతములయొక్క విధానములచే (క్రమముగానన్వయము). 2 నిరస్త...ఆయాసమున్ = పోఁగొట్టఁబడిన పార్వతిని సేవించుటకొఱకు వచ్చినపారి యలనేట కలవానిని.

తే. మానుగాఁ జామరలు వీచుఁమాతృకాది

కామినీజనమహితకంఠకణరవంబు

మొండుఁ జెలఁగంగఁ గన్నల • పండువయ్యె

గొండరాచూలి మొనిమిటి • నిండుకొల్వ.

487

వ. ఇట్లు బ్రహ్మాదిసురనికర సేవితుండై యూరువీతంబున నున్న భవానిం
గొఁగిటంజేర్చికొని యొడ్డోలగంబున నున్న పరమేశ్వరుం జూచి
చిత్రకేతుండు పకపకనగి యద్దేవి వినుచుండ నిట్లనియె. 488

సీ. కొమరొప్పుఁగా లోకగురుఁడును గడలేని

ధర్మస్వరూపంబుఁ • దాన యగుచు

జడలు ధరించియు • సరిలేనితపమునఁ

బొడవైన యీ యోగి • పుంగవులును

బ్రహ్మవాదులుఁ గొల్వ • భాసిల్లు కొల్వలొ

మిథునరూపంబున • మెలఁతతోడఁ

బ్రాకృతుండును బోలె • బద్ధానురాగుడై

లాలితుండయ్యె నిర్లజ్జత నిట

ఆ. నకట ప్రకృతిపురుషుండైనఁ దా నేకాంత

మందు సతులతోడ • నలరుఁ గాని

యిట్లు ధర్మసభల • నింతులతోఁ గూడి

పరిధవింపలేడు • భ్రాంతి నొంది.

489

క. అన విని సర్వేశ్వరుఁ డా

తని నేమియు ననక నవ్వె • దత్సభవారుం

గనుఁగొని యూరక యుండిరి

మనుజేశ్వర యీశుద్ధైర్యమహి మెట్టిదియో.

490

వ. ఇట్లు దన పూర్వకర్మ శేషంబున నింద్రియజయుండనని పుట్టిన

యహంకారంబున జగద్గురువురి బెక్కు ప్రల్లదంబు లాడుచున్న

చిత్రకేతుంజూచి భవాని యిట్లనియె.

491

• • • 1 కొండరా ... కొల్వ = పరమేశ్వరునియొక్క నిండుసభ.

క. మముబోటిలజ్జలుడిగిన, కుమతులకుం గర్తయగుచుఁ గోపింపంగా
నమితాజ్ఞానిపుణుండగు, శమనుండా నేడు వీడుఁ జగముల కెల్లన్.

క. భృగునారదకపిలాదులు,
నిగమంతజ్ఞులును యోగనిర్ణయనిపుణుల
త్రిగుణాతీతు మహేశ్వరు
నగ రెన్నఁడు వారు ధర్మనయ మెఱుంగ రాళ్ళో.

493

సీ. ఎవ్వనిపదపద్మమింద్రాధివిబుధుల
చూడగ్రపంక్తులనీడఁ జూచు
నెవ్వనితత్త్వం బదెనయంగ 1బ్రహ్మాది
యోగిమానసపంక్తి నోలలాడు

నెవ్వనిరూపంబు నేర్పాటు గానక
వేదంబు లందంద వాడమడుచు

నెవ్వనికారుణ్య మిలోకముల నెల్లఁ
దనిపి యెంతయు ధన్యతములఁ జేయు

తే. నట్టిసర్వేశుఁ బాపసంహారు ధీరు
శాశ్వతైశ్వర్య నాత్మసంసారు నీశు
నెగ్గు వల్కినపాపాత్ముఁ డెల్లభంగి
దండనార్హుండుగా కెల్లు దలఁగఁగలడు.

494

తే. నిఖిలలోకాశ్రయంబు సన్నిహితసుఖము
సకలభద్రైకమూలంబు సాధుసేవ్య
మైనకంజాక్షుపాదపద్మార్చనంబు
ననుసరింపంగ ఖలుఁడు వీఁ డర్హుడగునె.

495

వ. కావున నోరిదురాత్మక యీపాపంబునం బాపస్వరూపం బైన
రాక్షసయోనిం బుట్టు మని శపియించి యింతనుగడి మహాత్ము
లకు నవజ్ఞ సేయకుండు మని పలికినో జిత్రకేతుండు విమానంబు
డిగ్గి వచ్చి యద్దేవికి దండప్రణామంబు లొచరించి కరకమలంబుల
దోయిలించి యిట్లనియె నోజగన్మాతా భవచ్ఛాపవాక్యంబు లట్ల

1 బ్రహ్మాది... పంక్తులు = బ్రహ్మ మొదలగు యోగులయొక్క డెండముల భారులయందు.

తై కొంటిఁ బ్రాచీనకర్మంబులం బ్రాప్తంబైనసంసారచక్రంబువేత
 నజ్ఞానమోహితులై తిరుగుచున్నజంతువులకు సుఖదుఃఖంబులు
 నెజంబులై ప్రవర్తిల్లు చుండు నట్టియాత్మ సుఖదుఃఖంబులకు
 నెవ్వరు కర్తృగుణాబలనిమిత్తమై శాపానుగ్రహంబులను స్వర్గ
 నరకంబులును సుఖదుఃఖంబులును సమంబులు భగవంతుం డొ
 క్కండ తనమాయచేత జగంబులుసృజించుచు వారివారికిబ
 ధానురాగంబులు గలుగం జేయుచుఁ దాను వానికి లోనుగాక
 నిష్కర్మంజై యుండు నీవిధంబునంబుట్టుచున్న నరునకుం బట్టి బంధు
 శత్రుమిత్రోదాసీనత్వంబు లెక్కడివి వారివారికర్మఫలంబునంబర
 మేశ్వరుండుస్వర్గసముగ్ధై యుండు నప్పరమేశ్వరునకు సుఖదుఃఖం
 బులచేత రాగంబు లేదు రాగానుబంధం బై నరోషంబును లేదతని
 మాయాగుణవిసర్గంబు జంతువులకు సుఖదుఃఖంబులను బంధమో
 తుంబులను గల్పించుచుండుం గావున నీకు నమస్కరించుచున్న
 నన్ను ననుగ్రహింపుము శాపభయశంకితుండం గాను జగన్మాత
 వైన నిన్నుఁ బలికిన దోషంబునకు శంకించు చున్నవాఁడ ననిదండ
 ప్రాణామంబు లాచరించి పార్వతీపరమేశ్వరులం బ్రసన్నులం జేసి
 తనవిమానంబెక్కి చనియె నప్పుడు పరమేశ్వరుండు బ్రహ్మాదిదేవ
 స్సైత్యదానవ ప్రమథగణంబులు వినుచుండఁ బార్వతికి నిట్లునియె
 నీకు నిప్పుడు దృష్టం బయ్యెఁగదా నారాయణదాసదాసానుచరుల
 నిస్సృహభావంబు హరితుల్యార్థదర్శనలై 1 నిస్సృహులైనభాగ
 వతులకు స్వర్గాపవర్గనరకభేదభావంబులు లేవు ప్రాణులకు దేహ
 సంయోగంబువలన నారాయణలీలంజేసియుండి ద్వంద్వాదిసుఖ
 దుఃఖంబులాత్మయందు నజ్ఞానంబున భేదంబునేయంబడియె నిట్టివిప
 ర్యయంబులు భగవంతుం డయినవాసుదేవునిభక్తిగలవారిం జెం
 దవు మఱియును.

496

ఉ. నేనుఁ గుమారనారదులు • నీరజగర్భుఁడు దేవసంఘమున్
 మానితయోగివర్యముని • మండల మిట్లగువార మందఱున్

1 నిస్సృహులయి = కోర్కె లేనివారై

దానవవిద్విడంశ జనితంబుల మయ్యుఁ దదీయతత్త్వము
గానఁగ నేర మీశు ఘనఁగర్వమునం దల్లపోసి చూచుచున్.

క. అతనికిం బ్రియుఁ డప్రియుఁ

డే తెఱఁగున లేడు నిఖిలం • మెల్లను దాన్తె

భూతముల కాత్మయగుటయు

భూతప్రియుఁ డొక్కఁడాదిపురుషుఁడు తస్మి.

493

ఆ. అరయఁ జిత్ర కేతుఁ • డతిశాంతుఁ డతిలోక

సముఁడు విష్ణుభక్తి • సంగతుండు

నితని నేమి సెప్ప • నీశుండ నగునేను

నువిద యచ్యుత ప్రియుండఁ జుమ్మి.

499

క. కావున భగవద్భక్తుల, భావమునకు విస్మయంబు • పనిలేదుమహా
ధీవిభవశాంతచిత్తులు, పావనపరతత్త్వనిపుణభవ్యులు వారల్.

వ అనిన విని యద్రీనందన విస్మయంబు మాని శాంతచిత్త యయ్యె
నట్లు పరమ భాగవతం డయినచిత్ర కేతుం డద్దేవికిం బ్రతిశాపం
బియ్యసమర్థుం డయ్యును మరల శపింపక యతిశాంతరూపంబున
శాపంబు శీరంబున ధరియించె నిట్టి సాధులక్షణంబులు నారాయ
ణపరాయణు లయినవారలకుం గాక యెరులకుం గలుగ నేర్చునే
యట్లు శాపహతుం డయినచిత్ర కేతుండు త్వష్ట సేయుయజ్ఞంబున
దక్షిణాగ్నియందు దానవయోనిం బుట్టి వృత్రాసురుండన విఖ్యా
తుం డయి భగవద్జ్ఞానపరిణతుం డయ్యెం గావున.

501

సీ. నరనాథ యీవృత్తి • నకు రాక్షసాకృతి

గలిగినయీపూర్వ • కారణంబు

చిరపుణ్యుఁ డయినట్టి చిత్ర కేతుమహాను

భావంబు భక్తితో • బరఁగ విన్న

చదివినవారికి • సకలదుష్కర్మముల్

శిథిలంబు లై కడు • జెదరి పోవు

సకలవైభవములు • సమకూరు దనయంతఁ

దొల్కాడుకోర్కులతోడఁ గూడి

ఆ. నిర్మలాత్ములగుచు • నిత్యసత్యజ్ఞాన
నిరతు లగుచు విగతదురితు లగుచు
బంధుమిత్రపుత్రపౌత్రాదులను గూడి
యనుభవించు చుండు • రధికసుఖము.

—♦ స వి త్ప వ ం శ ప్ర వ చ నా ది క థ. ♦—

సీ వినవయ్య నరనాథ ♦ విశదంబుగాఁ దవ్విష్ట
వంశంబు సెప్పితి ♦ వానివెచుక
సవితృండు పృశ్నియు ♦ సావిత్రి వ్యాహృతి
యనుభార్యలందు నింపారువేడ్క
నగ్నిహోత్రంబుల ♦ నరయంగఁ బశుసోమ
పంచయజ్ఞంబులఁ ♦ బరంగఁ గనియె
భగుండు సిద్ధికయను భార్యకుమహిమాను
భవులవిభువులఁదాఁ ♦ బడ సెనువురఁ

ఆ. దనయ నొకతెఁ గాంచెఁ ♦ దదనంతరముననా
తరళనేత్ర సన్వృతస్వధామ
పుణ్యశీల సుగుణః పూరితచారిత్ర
యుఖిలలోకపూజ్య ♦ యాశిషాఖ్య.

503

వ. మఱియు ధాతకుఁ గల కుహూసినీవాలీ రాకానుమతు లనియెడు
నలువురు భార్యలలోఁ గుహూదేవి సాయ మనుసుతునుం గాంచె
సినీవాలి దర్బాఖ్యునిం బడసె రాక ప్రాతిరాఖ్యునిఁ గాంచె నను
మతి పూర్ణిమాఖ్యునిఁ గనె విధాత క్రియయను భార్యయందు
నగ్నిపురీష్యాద్బులం గనియె వరుణునకుఁ జర్చి యనుభార్యయందుఁ
బూర్వకాలంబున బ్రహ్మపుత్రుం డయిన భృగువును వల్మీకంబు
నం జనియించినవాల్మీకయు నుదయించిరి మిత్రావరుణులకు నూ
ర్వసియందు రేత ఉద్గమంబైనదోనిఁ గుంభంబునం బ్రవేశింప
జేయ నందు నగస్త్యుండును వశిష్ఠుండును జనియించిరి ప్రత్యేకంబు
మిత్రునకు రేవతియందు నుత్సర్గసంభవులైనయరిష్టయుఁ బిష్పలుం
డును సనువారలు జనియించిరి శత్రునకుఁ బోలోమియందు జయం

తఋషభవిదుషు లన ముగ్గురు పుట్టిరి వామనుం డయిన యురుక
మదేవునకుఁ గీ యనుభార్యయందు బృహచ్చోకుండు పుట్టె నా
బృహచ్చోకునకు సౌభగాదులు పుట్టిరి మఱియు మహానుభావుం
డయినకశ్యపప్రజాపతికి నదితీయందు శ్రీమన్నారాయణుం డవ
తరించినప్రకారంబు వెనుక వివరించెద దితిసుతు లైనదై తేయుల
వంశంబు సెప్పెద నేదై తేయవంశంబునందైనను బ్రహ్మాదబలులు
పరమభాగవతులై దైత్యదానవవందితులై వెలసిరి దితిగొడుకులు
హిరణ్యకశిపుహిరణ్యాక్షుం లనఁ బ్రసిద్ధిచొంది రందు హిరణ్యకశి
పునకు జంభాసురతనఁచు యైనదత్తకుఁ బ్రహ్మాదానుష్లాదసంష్లాద
ష్లాదు లను నలుగురు గొడుకులును సింహిక యను కన్యకయుఁబ
న్మించిరాసింహికకురాహువు జనియించె నారాహువుశిరంబమ్మత
పానంబు సేయ హరి దనచక్రంబునం ద్రుంచె సంష్లాదునకు గతి
యనుభార్యయందుఁ బంచజనుండు పుట్టె ష్లాదునకు దమని యను
భార్యయందుఁ వాతాపీల్వలులు పుట్టిరి వారల నగస్త్యుండు భక్షిం
చె ననుష్లాదునకు సూర్మి యనుభార్యయందు బాష్కలమహిషులు
గలిగిరి ప్రిష్లాదునకు దేవి యనుభార్యయందు విరోచనుండు పుట్టె
నతనికి బలిజన్మించె నాబలికి నశన యనుభార్యయందు బాణుండు
జ్యేష్ఠుండుగా నూర్వురుగొడుకులు పుట్టి రాబలిప్రభావంబు వెనుక
వివరించెద బాణాసురుండు పరమేశ్వరునారాధించి ప్రమథగణం
బులకు ముఖ్యుండయ్యె మఱియు నాదితి సంతానంబువలన నేకోన
పంచదశకంబు లుదయించె వారలందఱు ననపత్యులై యింద్రు
తోఁ గూడి దేవత్వంబు నొంది రనిన విని పరీక్షింప రేంద్రుండుశుక
యోగీంద్రున కిట్లనియె.

504

ఆ. ఏమికారణమున నింద్రునిజిని మరు

చ్ఛయము లాపు లగుచు శాంతి నొంది

రరయఁ దత్సమాను లగుచు వర్తించిరి

దీని వినఁగ వలయుఁ దెలుప నయ్యు.

505

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె.

506

సీ. నరనాథ విను తన • నందను లందఱు

నమరేంద్రుచే హతులగుచు నుండఁ

గోపశోకంబులఁ • గ్రుల్లుచుఁ దనలోన

మండుచు దితి సాల • మఱుగఁ దొడఁగె

భ్రాతృహంతకుఁ డితి • పాతకుం డీ యింద్రుఁ

జంపక నా కేల • సొంపు గలుగు

వీని భస్మము సేయువానిఁగా నొకసుతుఁ

బడసెద నని చాల • భర్తఁ గోరి

ఆ. ప్రియము సేయఁ దొడఁగెఁ • బెక్కుభావంబుల

భాషణముల సభిక • పోషణముల

భక్తి యుక్తిచేతఁ • బరిచర్యగతిచేత

నుతులచేత నతుల • రతులచేత.

507

చ. కలికికటాక్షవీక్షణ వికారములన్ 1 హృదయానురాగసం

కలిత విశేష వాఙ్మధుర • గర్జనలన్ 2 లలితాననేందుమం

డల పరిశోభితామృత విడంబితసస్మిత సుప్రసన్నతా

ఫలరుచిరప్రధానముల • భామిని భర్తమనంబు లోఁగొనెన్. 508

తే. లఖిల మెఱిగిన కశ్యపు • నంతవాని

హితపు తలకెక్కు రతుల సంఘతులచేత

నవశుఁ గావించె 3 వ్రేల్మిడి • నబ్జవదన

పతుల భ్రమియింప నేరని • సతులు గలరె.

509

క. ఏతలఁ పెఱుగక నిలిచెడు

భూతంబులఁ జూచి యాత్మ • పురుషుల మనముల్

భీతి గొలుపంగ యువతి

వ్రాతంబు సృజించెఁ బతులు • వారల కరుదే.

510

1 హృదయ ... గర్జనలన్ = డెందమునందలి వ్రేముడితోఁగూడిన యెప్పి

దములగు పలుకులచే తఱితిపులయిన జంకెనలచేత.

2 లలిత ... ప్రధానములన్ = అందమగు మోముచందురునియందు అంద

గించుచు నమృతము ననుకరింతు చిన్నగవుగల ప్రసన్నత్వముచే కలగిన ఫలములచే చెలు

నొందు ప్రధానకృత్యములచేత. 3 వ్రేల్మిడి = చిటిక.

న. ఇట్లు నిజసతిచేత సుపలాలితుండై కశ్యపప్రజాపతి యాసతికిం
 బరమ ప్రీతుండై యిట్లనియె నో తస్వీ నీకుఁ బ్రసన్నుండ నైతి
 వరంబు గోరు మిచ్చెద నాథుండు ప్రసన్నుండైన స్త్రీలకుం గోరిక
 సంభవించుట కేమి గోఱుత సతికిం బతియై దైవంబు సర్వభూతం
 బుల మానసంబులకు వాసుదేవుండై భర్త నామరూపకల్పితులైన
 సకల దేవతామూర్తులచేతను ఋషులచేతను భర్తృరూపధరుం
 డయిన భగవంతుండు సేవింపంబడుచుండు స్త్రీలచేతఁ బతిరూపం
 బున భజియింపంబడుఁ గావునం బతివ్రత లైన సుందరులు శ్రేయ
 స్కామతై యేకచిత్తంబున నాత్మేశ్వరుం డయిన యప్పరమేశ్వ
 రుని భర్తృభావంబున సేవించుచుండుదురేనును నీదుభావంబున వర
 దుండ నైతి దుశ్శీలలయిన వనితలకుం బొందరాని వరంబు నీ
 కిచ్చెద వేడు మనిన నాకశ్యపునకు దితి యిట్లనియె. 511

ఆ. వరము గోర నాకు ♦ వరదుండ వేనిని
 నిందుఁ ద్రొంచునట్టి ♦ యిద్ధబలుని
 నమితతేజఁ దనయు ♦ నమరత్వసంప్రాప్తు
 నందుఁ జెడనివాని ♦ నిమ్ము నాథ. 512

వ. అనవుడు. 513

క. ఊట్టిపడునట్టి వరమీ, కట్టిడి న న్నెట్టు వేడెఁగటకట యనుచు
 మిట్టిపడియతఁడుమదిలో, బుట్టినతల్లడముతోడఁబొక్కుచునుండెన్.

చ. ప్రకృతిని గర్మపాశముల బద్ధుడనైతిఁ గదయ్య నేడు నే
 వికట! నదీస్వభావమున ♦ వేడుఱు గొల్చినమాయ నింద్రియా
 ధికమతియైనవాడు దన ♦ తెంపునఁ జిత్తము వెచ్చిపెట్టి పా
 తకములఁ గూలకున్న నను ♦ దైవము నవ్వదె లోలితాత్మునిన్.

సీ. ఖండశర్కరతోడఁ ♦ గలహించు వలుకులుఁ

బద్మవిలాస మేర్పఱచు మోముఁ

దుహినాంశుకళలతోఁ ♦ దులఁదూఁగు చేయ్యులుఁ

జెమటఁ గ్రొన్నెత్తురు సేయుమేను

నిలువెల్లఁ గరఁగించు • నేర్పులయింపులుఁ

• బువ్వల కరుదైన • ప్రోదిసేత

తమకంబు రెట్టించు • తరితీపులతపులు

నెనసేన మదిలోని • యిచ్చగింత

ఆ. గలిగి కఱవ నున్న • కాలాహిపోలికిఁ

జెలఁగుచున్న సతుల • చిత్తన్మత్తిఁ

దెలియ వశమై యెంతఁధృతి గలవారికి

నాక కాదు నిఖిల • లోకములకు.

516

ఆ.. కోరి సతుల కెల్లఁ • గూర్చువా రెవ్వరు

పతుల నైన సతుల • హితుల నైన

బలిమిఁ జెలిమి నైనఁ • బరహస్తమున నైన

హింస పఱతు రాత్మహితముకొఱకు.

517

చ. అని చింతించి దీనికి నేమని ప్రతివాక్యం బిచ్చువాఁడ మద్వచనం
బెందు నమోఘంబు త్రిలోకపరిపాలనశీలం డయిన భిదురపాణి
వధార్హుండె యేను దీనికి నైనది యొకటి గల్పించెద నని దితిం
జూచి యోతనుమధ్య నీకు నట్ల దేవబాంధవుండయిన యింద్ర
హంతయగు పుత్రుండు గలిగెడు నొక్కసంవత్సరంబు వ్రతంబునం
జరియింపుము దాని ప్రకారంబెల్ల నేను జెప్పెద విను మెల్లజీవుల
వలన హింసాభావంబు లేక యతిధ్వనివాక్యంబు లుడిగి గోపంబు
మాని యన్యతంబులు వలుకక నఖిరోమచ్చేదనంబు సేయక
యస్థికపాలాదు లయిన యమంగళంబుల నంటక నదీతటాకాదులన
కాని ఘటోదకకూపోదకంబుల స్నానంబు సేయక దుర్జనసంభాష
ణంబు వర్జించి కట్టినకోకను ముడిచిన పువ్వలను గ్రమ్ముట ధరి
యింపక భోజనంబులయందు నుచ్చిష్టాన్నంబును జండికానివేదితా
న్నంబును గేశశునకమార్జితకంక క్రిమిపిపీలికాదివిదూషితాన్నంబు
ను నామిషాన్నంబును వృషలాహితాన్నంబును నను నీపంచవిధనిషి
ద్ధాన్నంబులు వర్జించి దోయిట నీళ్లు ద్రావక సంధ్యాకాలంబుల
ముక్తకేశిగాక మితభాషిణి యై యలంకారవిహీనగాక వెలుపలం

దిరుగక పాదప్రక్షాళనంబు సేసికొని కాని శయనింపక యార్ద్ర
 పాదయై పవ్వళింపక పశ్చిమశిరస్కు యయ్యును నగ్నయయ్యును
 సంధ్యాకాలంబుల నిద్రింపక నిత్యంబును ధౌతవస్త్రంబులు గట్టి
 శుచియై సర్వమంగళ సంయుక్తయై ప్రాతఃకాలంబున లక్ష్మీనారా
 యణుల నారాధించి యా వాహనార్ఘ్యపాద్యోపస్పర్శన సుస్నాన
 వాసఉపవీతభూషణపుష్ప ధూపదీపోపహారాద్యుపచారంబుల న
 ర్చించి హవిశ్శేషంబు ద్వాదశాహుతుల వేల్చి దండప్రణామంబు
 లాచరించి భగవన్మంత్రంబును 1 దశవారంబు లను సంధించి స్తోత్రం
 బుసేసి గంధపుష్పాక్షతంబుల ముతైదువలం బూజించి పతివిసేవించి
 పుత్రుం గుక్కిగతుంగా భావించి యివ్విధంబున మార్గశీర శుద్ధ
 2 ప్రతిపదారంభంబుగా నొక్క సంవత్సరంబు సలిపి యాద్వాదశ
 మాసాంత్యదివసంబున విధ్యుక్తంబుగా నుద్యాపనంబు సేయవలయు
 నీవీ పుంసవనం బనియెడి వ్రతంబు ద్వాదశమాసపర్యంతం బేమఱక
 సల్పిన నీవు గోరినకుమారుండు గలిగెడు ననిన దితి యా వ్రతంబు
 తోడనే గర్భంబుధరియించి వ్రతంబు సలుపుచునుండ నింద్రుండు
 మాత్రభిషాయంబెఱింగి యాయమ్మనహరహంబును రహస్యంబున
 సేవించుచు వ్రతంబునకుందగిన పుష్పఫలసమిత్తుశ పత్తాంకురం
 బులు మొదలయిన వస్తువితతిం ద్రికాలంబులం దెచ్చియిచ్చుచు
 బుండరీకంబు హరిణికిం బొంచియున్నభంగి నాయమ్మ వ్రతభంగం
 బునకై కాచి శుశ్రూషసేయుచు నాయమ్మ ధరియించిన తేజో
 విశేషంబునకు బెగ్గలించుచుఁగృశించుచునుండె నంత నొక్కనాడు.

సీ. వామాక్షి యనుదిన • వ్రతధారణోన్నత

పరిచర్యవిధులచే • బడలి యలసి

యొంటి సంధ్యావేళ • నుచ్చిష్టయై పద

ప్రక్షాళనాదులఁ • బాసి మఱచి

తనకర్మమోహంబు • దవిలి నిద్రింపంగ

నింద్రుండు సయ్యనఁ నెడరు గాంచి

1 దశవారంబులు = పదిమారులు. 2 ప్రతిపత్తు = పాడ్యమి.

యోగమాయా బలో • ద్యుక్తుడై యాయంతి

• యుదరంబుజౌరబడి • యుగ్రుడగుచు

తే. దివిరి దేదీప్యమానమై • తేజరిల్లు

నర్భకుని వజ్రభారం • నడిచెనేడు

దునుకలుగ వాడు 1 దునిసియు • దునుక దునుక

చెడక యొక్కొక్క బాలుడై • చెలగుచున్న

క. వారేద్వారగుచు గుయ్యిడ

నోరి యటవకనుచు ద్రుంచె • నొక్కొక్కని నా

శూరుం డేడ్డుర దునుకలు

గా రయమున వారు సెడక • ఖండితులయ్యున్

520

క. ఖండము లన్నియు నందఱు

జండాంశు సమప్రకాశ • శాశ్వతులగుచున్

మెండుకొని నిల్చియని రా

ఖండలునకు గరుణపుట్టు • గతి మతిదోషన్

521

వ. అందఱు ముకుళితకరకమలులై నీకుం నోడుబుట్టువులము మమ్ము

హింసింపం బనిలేదు. నీకుం బారిషదులమై మరుద్గణములమై నిన్ను

సేవించెదము. మమ్ము రక్షింపుమనిన నారాయణప్రసాదంబునం

జెడని మరుద్గణంబుల పలుకులకుం గృహళుండై యింద్రుండు

వారల సహోదరులంగా గైకొని మఱి హింసింపక మానె నశ్వ

త్థామ శరాగ్నివలన నారాయణ రక్షితుండవయిన నీవునుంబోలె

గులిశధారలశకలంబులయిన కుమారుం డన్నిరూపంబులై సంవత్స

రంబునకు నొక్కింత కడఘగా హరిం బూజించినవారు గావున

నింద్రుతోడంగూడఁ బంచాశద్దేవత లయిన మరుద్గణంబులు దితి

గర్భంబు వెలువడి రంత దితి మేల్కొంచి యనలప్రకాశుల

యింద్రుతోడంగూడి వెలుంగుచున్న కుమారులం జూచి నంతో

షింపక యింద్రుం జూచి నీకు మృత్యురూపంబయిన పుత్రుంగోరి

దుస్తరంబయిన వ్రతంబు సలిపితి సంకల్పించిన పుత్రుం చొక్కరుం

1 కునిసియు = ఖండితుడయ్యు.

• డీ సప్తసంఖ్యగల కుమారులగుట కేమికతంబు నీ వెఱింగినభంగిన
తథ్యంబు వలుకు మనిన నిందుం డిట్లయ్యెఁ దల్లి భగవద్వ్రతంబుఁ
జింతించి 1 సమయవిచ్ఛేదనంబున గర్భంబుఁజొచ్చి పాపచిత్తుడనై
వజ్రధారల గర్భంబు విదళనంబు నేసిన నాశకలంబులు సెడక
మహాశ్చర్యంబుగా నివ్వధంబునం గుమారకులైరి మహాపురుష
పూజాసంసిద్ధి కార్యానుభంగి గాకుండునే భగవదాధానంబు
గోరికలఁ బాపి యెవ్వరు గావించురు వా రిహపరంబుల సర్వార్థ
కుశలు లగుదు రమ్మహాపురుష వ్రతసముత్పన్న తడంబు నడంప
నెవ్వండోపుఁ గావున దుర్మదంబున బాలిశస్వభావుండనై దోషంబు
నేసిన నాదౌర్జన్యకర్మంబు సఘోషఁ దల్లికన్న నెవ్వరు సమర్థులు
పాపాత్ముండ నగు నన్నుం గావుము నేను వీరల తోడివాడనని
నిష్కపటంబుగాఁ బ్రార్థించిన నద్దేవి యట్లకాక యని శాంతచిత్త
యయ్యె నిందుండును వారలంగూడి త్రిదివంబునకుంబోయి సోమ
పాన హవిర్భాగంబులు వారలకుం బంచ పెట్టి కూడి సుఖంబుండె
నని చెప్పి పరీక్షిన్న రేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుండు వెండియు
నిట్లనియె.

522

క. హరివరదుడయిన వ్రతమట

హరియంశజులగుచు నెగడు • నమరుల జన్మ

స్ఫురణంబట పరియించిన

నరయఁగ నురుదీర్ఘ పాప • హరమగుటరుదే.

523

న. అని విష్ణుకథాశ్రవణ కుతూహలాయమాన మానసులైన శౌన
కాది మహామునులకు సూతుండు సెప్పెనని శుకయోగీంద్రుండు
పరీక్షిన్న రేంద్రునకుఁ జెప్పెననుటయు.

524

క. రాజీవ రాజపూజ్య, శ్రీజితగోపీకటాక్ష • సేవాంతర వి

భ్రాజితమూర్తి మదోద్ధత, రాజకులొత్సాహ రామ • రాజాఖ్యనిధి.

తరలము. మురవిదారణ ముఖ్యకారణ • మూలతత్త్వ విచారణ

దురితతారణ దుఃఖవారణ • దుర్మదాసురమారణ

1 సమయవిచ్ఛేదనము = ప్రతిజ్ఞాభంగము.

గిరివిహారణ కీర్తి పూరణ, కీర్తనీయ మహారణా
ధరణిధారణ ధర్మతారణ • తాపసస్తుతిపారణా

తోటకము. కరుణాకర శ్రీకృష్ణ • క బుకరా, శరణాగతసంగత • జాడ్యహారా
పరిరక్షిత శిక్షిత • భక్తమురా, కరిరాజ శుభప్రద • కాంతిధరా.

గద్యము. ఇది శ్రీసకలసుకవిజనమిత్ర శ్రీవత్సనోత్రపవిత్ర కసువయా
మాత్యపుత్ర బుధజనప్రసంగానుషంగ సింగయనామధేయప్రణీతం
బైన శ్రీమహాభాగవతపురాణంబునందు నజామిలోపాఖ్యానంబును
బ్రచేతసులఁ జంద్రుడామంత్రణంబు సేయుటయు దక్షోత్పత్తియుఁ బ్ర
జాసర్గంబును దక్షుండు శ్రీహరింగూర్చి తపంబు సేయుటయు నతని
కి నప్పరమేశ్వరుండు ప్రత్యక్షం బగుటయు హర్యశ్వశబళాశ్వలజ
న్మంబును వారలకు నారదుండు భోధించుటయు నారదువచనప్రకా
రంబున వారు మోక్షంబునొందుటయుఁ దదవ్యతాంతంబు నారదు వ
లన విని దక్షుండు దుఃఖాక్రాంతం డగుటయుఁ దదనంతరంబ బ్రహ్మ
వరంబునదక్షుండు శబళాశ్వసంజ్ఞుల సహస్రసంఖ్యాకులగు పుత్రులం
గాంచుటయును సృష్టినిర్మాణేచ్ఛానిమిత్తంబున దక్షుఁ పున వార
లగ్రజన్మలు సిద్ధిం బొందినతీర్థరాజంబైన నారాయణసరస్సునకుం
జనుటయు వారికి నారదభగవంతుండు బ్రహ్మజ్ఞానంబు నుపదేశిం
చుటయు వారు పూర్వజు లేగినప్రకారంబున మోక్షంబు నొందు
టయుఁ దదవ్యతాంతంబును దక్షుండు దివ్యజ్ఞానంబున నెఱింగి నార
దోపదిష్టం బని తెలిసి నారదుని శపించుటయు నారదుండుదక్షుశా
పంబు ప్రతిగ్రహించుటయు దక్షునకు మరల బ్రహ్మవరంబున
సృష్టివిస్తారంబుకొఱకుఁ గూఁతు లఱువండు జనియించుటయు నం
దుఁ గశ్వపునకు నిచ్చినపదుమువ్వరవలన సకల లోకంబులు నిండు
టయు దేవాసురనరతిర్యక్తుగ ఖగాదులజన్మంబులును దేవేంద్ర
తిరస్కారంబున బృహస్పతియధ్యాత్మమాయచేతం గానరాకుండు
టయుఁ దదవ్యతాంతంబు రాక్షసులు విని శుక్రోపదిష్టు లై దేవత
లపై నెత్తివచ్చుటయు దేవాసురయుద్ధంబును నాచార్యతిరస్కా

1 శరణు...హారా=శరణమునుపొందినవారియందున్న యజ్ఞానమునుపోగొట్టువాఁడా.

రంబున దివిజరాజపలాయనంబును బలాయమాను లైనదేవతలు. బ్రహ్మసన్నిధికిం జనుటయును బ్రహ్మహేక్యంబునఁ ద్వష్టకుమారుండుయిన విశ్వరూపు నాచార్యునిం గా దేవతలు వరించుటయును విశ్వరూపుప్రసాదంబున నింద్రుండు నారాయణవర్మం బనుమంత్ర కవచంబు ధరియించి రాక్షసుల జయించుటయుఁ బరోక్షంబున రాక్షసులకు ననుకూలుండయిన విశ్వరూపు నింద్రుండు వధియించుటయు విశ్వరూపువధానంతరంబున నింద్రునికి బ్రహ్మహత్య సంప్రాప్తం బయిన నింద్రుండు శ్రీభూజలద్రుమంబులయందుఁ బెట్టుటయు విశ్వరూపుండు హేతుం డగుటకుఁ ద్వష్ట గోపించి యింద్రవధార్థంబు మారణహోమంబు సేయ వృతాసురుండు జసించుటయు వృతాసురయుద్ధంబునఁ బరాజితులై యింద్రసహితులయినదేవతలు శ్వేతద్వీపంబునకుం జనుటయు సందు శ్రీహరిప్రసన్నుండయి దధీచివలన భిమరంబు గైకొన నుపదేశించుటయు నింద్రుండు నజ్రాయుధంబున వృతాసురి సంహరించుటయు నింద్రుండు బ్రహ్మహత్యాపీడితుం డయి మానస సరస్సు ప్రవేశించుటయును నహుషుండు శతాశ్వమేధంబులంజేసి యింద్రాధిపత్యంబు వడయుటయు నహుషుండగస్త్య శాపంబున సురరాజ్య చ్యుతుండై యజగరయోనిం బుట్టుటయు నింద్రాగమనంబును నశ్వమేధంబును నింద్రుండు మరలఁ ద్రిలోకాధిపత్యంబు వడయుటయును జిత్రకేతూపాఖ్యానంబును మరుద్గణంబుల జన్మప్రకారంబును ననుకథలం గలషష్ఠస్కంధము.

528

సంపూర్ణము.

ఓం త త్స ద్భ్రీ హ్మ ర్న ణ మ స్తు.

135

REH01D262

136

TRADE MARK

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	REHOD 262
పుస్తకం పేరు	శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము
తారీఖు	17/10/2023
మొదట అర్హ	
వెనుక అర్హ	YES
మొత్తం పేజీలు	155
పెద్ద పైకా పేజీలు	NO
భాగ పేజీలు	CI, 135
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Shikshini
పేజీలు విడదీసినది	Shikshini
డిక్ చేసినది	chaithanya
పరీక్ష చేసినది	MOUNIKA
పేజీలు పరిశీలించినది	
లైబ్రరీగా చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
డిక్ వెయ్యబడి	
తప్పులు	NO
పరిస్థితి	Good